

Konstituering av maskulinitet på den argentinske landsbygda

Gro Merete Rosenberg

Masteroppgave ved
Sosialantropologisk institutt

UNIVERSITETET I OSLO

20.5.2010

© Gro Merete Rosenberg

2010

Konstituering av maskulinitet på den argentinske landsbygda

<http://www.duo.uio.no/>

Sammendrag

Denne oppgaven tar for seg konstitueringen av maskulinitet på den argentinske landsbygda. Empirien er hentet fra Corrientesprovinsen i det nordøstlige Argentina, hovedsakelig med utgangspunkt i en kvegestancia og en landsby med rundt 3000 innbyggere. Problemstillingen er: Hvordan konstitueres maskulinitet på den argentinske landsbygda gjennom praksiser knyttet til dyr? Hvordan foregår læring av menchoenes kroppslige ferdigheter knyttet til deres arbeid med dyr? Hvordan konstitueres maskulinitet gjennom ridepraksiser og andre praksiser knyttet til hest? Hvilke egenskaper kan ellers sies å være elementer i bygdemaskuliniteten?

Med utgangspunkt i begrepet ”bygdemaskulinitet” redegjør jeg for konstitueringen av maskuliniteten til ”mannen fra landsbygda”: *El hombre del campo*. Ved å legge hovedvekten på hvordan kjønn konstitueres gjennom ulike bruk av kroppen og kroppslige praksiser, vil jeg gå inn på menchoenes ferdigheter og kunnskaper knyttet til dyr, og gjennom dette belyse læring av, og konstituering av, maskuline egenskaper. I oppgaven vil jeg tematisere det sosiale ved kjønn, og tilegnelsen av kjønn gjennom læring og internalisering av ”kroppsteknikker” (Mauss 1973), og går spesielt inn på praksiser knyttet til store dyr som storfe og hest. Siden femininitet og maskulinitet er gjensidig definerende – et dikotomisk symbolpar som definerer hverandre gjensidig – så vil en analyse av feminine praksiser knyttet til hest og ideer om femininitet, være nødvendig for å sette maskulinitet, maskulin praksis og bruk av kroppen i perspektiv.

Grunnen til at jeg avgrenser denne maskulinitetskonstellasjonen som ”bygdemaskulinitet” er at livsstilen på bygda influerer i såpass stor grad hva som anses som mandig. Det er vanskelig å skille fra hverandre deres identitet som mann og identiteten og tilhørigheten som er knyttet til bygda. Bygda innebærer en bestemt livsstil – særlig i arbeidet som mencho eller på estanciaene mer generelt. Manndom og maskulinitet er særlig knyttet til det arbeidet som tildeles menn – arbeidet blir symbolsk i å skulle konstituere bygdemaskuliniteten.

Takk

En lang og lærerik prosess er nå over, og det er flere jeg ønsker å takke. Jeg vil først og fremst gi en stor takk til mine informanter som muliggjorde denne oppgaven, og tok meg imot med åpne armer. Jeg fikk et veldig spesielt opphold, som jeg sent vil glemme! Gracias Chamigos!

Jeg ønsker også å takke mine to veiledere: Harald Beyer-Broch og Marit Melhuus, som begge har kommet med inspirerende innspill, oppmuntring, støtte og konstruktive faglige tilbakemeldinger både før feltarbeidet, underveis og i skriveprosessen. En spesiell takk også til mine medstudenter Inger, Stine og Marit, som har gitt meg konstruktive tilbakemeldinger etter gjennomlesning. Dere var til stor hjelp!

Jeg vil også takke familie og venner som har oppmuntret meg gjennom denne prosessen. En spesiell takk til foreldrene mine for ekstra måltider og støtte under innspurten. Marianne, Kaia, Jeanett, Christiane, Trude, Veronica, og Melis og alle andre som har gitt meg oppmuntringer i løpet av prosessen. Tusen takk til familien Moxnes for gullkantet leieavtale og tørr bjørkeved gjennom kalde vinterkvelder!

Sist men ikke minst vil jeg gi en spesiell takk til Morten for å ha støttet meg gjennom skriveprosessens opp- og nedturer, gitt nyttige tilbakemeldinger på tekst og oppmuntret meg – du vet selv hva du har betydd!

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	V
Takk	VI
Innholdsfortegnelse	VII
Liste over figurer og bilder.....	IX
1 INTRODUKSJON.....	1
1.1 OPPGAVENS FORLØP	2
1.2 METODISKE STRATEGIER OG ETISKE BETRAKTNINGER.....	3
1.2.1 Deltagende observasjon og uformelle samtaler	5
1.2.2 Intervju og samtale	7
1.2.3 Posisjonering og tilgang	7
1.2.4 Språklige utfordringer	8
1.2.5 Etiske betraktninger.....	9
2 FELTEN – EN BESKRIVELSE AV STED, BAKGRUNN, LOKALITET OG STORGÅRDEN	10
2.1 GEOGRAFISK, HISTORISK OG ØKONOMISK BAKGRUNN	10
2.1.1 Corrientesprovinsen	12
2.1.2 Landsbyen	13
2.2 ESTANCIA MADRUGADA - GÅRDEN	16
2.2.1 De ansatte	18
2.2.2 Produksjonen på gården	20
2.3 DEN MYTISKE GAUCHOEN – ARGENTINAS NASJONALE MACHO	21
2.3.1 El mencho – Den correntinske gauchoen.....	25
2.4 MENCHOENE PÅ MADRUGADA.....	28
2.4.1 Arbeidsstasjonen – menchoenes arbeidssted.....	30
2.4.2 Menchoenes arbeidsoppgaver	33
3 Å LÆRE Å BLI MENCHO – Å LÆRE Å BLI MANN. BYGDEMASKULINITET I KROPPSTEKNIKKER, PRAKSIS OG KUNNSKAP KNYTTET TIL DYR.	37
3.1 MED KROPPEN SOM ARBEIDSVERKTØY – INTERNALISERING AV KROPPSTEKNIKKER.....	37
3.1.1 Å lære å bruke kroppen	40

3.1.2	Læreprosessen og overgangen fra fokal til taus kunnskap – produksjonen av habitus	43
3.2	Å LÆRE Å RI -- MASKULIN OG FEMININ LÆRING OG RIDEPRAKSIS	47
3.2.1	Ryttersport og ferdighetskonkurranser – konstituering av maskulinitet gjennom konkurranse	52
3.2.2	Kvinner og hest – den feminine rytter og tilskuer	57
3.2.3	Menchoenes varierende ridepraksiser – konstituering av ulike ”bygdemaskuliniteter”	62
3.3	MASKULINE PRAKSISER OG EGENSKAPER BLANT MENCHOENE – ELEMENTER I EN ”BYGDEMASKULINITET”	64
3.3.1	Selvlærte veterinærkunnskaper – prestisjefull omsorg blant bygdemenn	65
3.3.2	Mot og handlekraft – å kue aggressive dyr og kontrollere egen redsel	68
4	KONKLUDERENDE OPPSUMMERING	74
	Litteraturliste	75
	Appendiks	77

Liste over figurer og bilder

Figur 1: Geografisk kart over Corrientesprovinsen.....	12
Figur 2: Illustrasjon av arbeidsstasjonen (dimensjonene er ikke nøyaktige)	31

1 INTRODUKSJON

Denne oppgaven tar for seg konstitueringen av maskulinitet på den argentinske landsbygda. Empirien er hentet fra Corrientesprovinsen i det nordøstlige Argentina, hovedsakelig med utgangspunkt i en kvegestancia og en landsby med rundt 3000 innbyggere – Bovera. Min overordnede problemstilling i denne avhandlingen er: Hvordan konstitueres maskulinitet på den argentinske landsbygda gjennom praksiser knyttet til dyr? For å innsnevre problemstillingen ytterligere har jeg valgt å ta utgangspunkt i noe jeg vil kalle ”bygdemaskulinitet”, for dermed å redegjøre for konstitueringen av maskuliniteten til ”mannen fra landsbygda” eller ”bygdemannen”. Dette begrepet har jeg valgt ut ifra hva mine informanter selv kalte mannen fra bygda: *El hombre del campo*. Jeg har videre valgt å legge hovedvekten på hvordan kjønn konstitueres gjennom ulike bruk av kroppen og kroppslige praksiser, men vil også gå inn på hvordan menchoenes ferdigheter og kunnskaper knyttet til dyr er utgangspunkt for læringen og konstitueringen av maskuline egenskaper knyttet til bygdemannen. Jeg har dermed valgt å ta utgangspunkt i cowboyen spesielt og bygdemannen generelt – for å si noe om disse spørsmålene. Cowboyene på kvegestanciaen er i stor grad fokus for oppgaven. Det generelle tilnavnet for argentinske cowboyer er gaucho, men jeg har valgt å bruke det lokale begrepet som brukes om cowboyen fra Corrientes, nemlig *mencho*¹.

I antropologien har kjønn blitt konseptualisert med utgangspunkt i skillet mellom ”biologisk” og ”sosialt kjønn” – sex og gender, der førstnevnte betegner den biologiske anatomiske forskjellen, mens sistnevnte viser til sosiale elaboreringer og betydninger av kjønn (Moore 1999:151). Det er således ”sosialt kjønn” som vil være det analytiske utgangspunktet i min oppgave, og heretter vil begrepet ”kjønn” henviser til ”sosialt kjønn”. Samfunnsmessig arbeidsdeling mellom mann og kvinne er et av de mest symbolske og organisatoriske betydningsfulle aspektene ved kjønn (Rudie, Solheim & Melhuus 1992:12), og fordelingen av arbeidsoppgaver er således utgangspunktet for mange kjønnsspesifikke aktiviteter og praksiser.

Mye av forskningen knyttet til den latinamerikanske mannen har tatt utgangspunktet i begrepet machismo – som er knyttet til en form for sterkt dominerende maskulinitet og tilhørende egenskaper, gjerne knyttet til en ideologi om at mannen er overordnet kvinnen, til mannlig bruk av vold, alkoholkonsum og lignende (Guttman 2003:5, Melhuus & Stølen 2003:15). Jeg ønsker derimot ikke å ta utgangspunkt i machismo-begrepet i min avhandling,

¹ Mine informanter var også gauchoer – på et nasjonalt plan, men de anså seg først og fremst som menchoer – deres lokale identitet.

men vil derimot undersøke hvordan maskulinitet konstitueres gjennom praksis. I oppgaven vil jeg tematisere det sosiale ved kjønn, og tilegnelsen av kjønn gjennom læring og internalisering av ”kroppsteknikker” (Mauss 1973). Konstitueringen av kjønn gjennom bruk av kroppen i ulike sammenhenger. Jeg vil spesielt gå inn på praksiser knyttet til store dyr som storfe og hest, for å belyse konstitueringen av maskuliniteten til ”bygdemannen” – *el hombre del campo*. Femininitet og maskulinitet er gjensidig definerende – et dikotomisk symbolpar som definerer hverandre gjensidig. En analyse av feminine praksiser knyttet til hest og ideer om femininitet er inkludert i oppgaven for å sette maskulinitet og maskuline praksis og bruk av kroppen i perspektiv.

For å svare på problemstillingen har jeg videre delt inn oppgaven i flere underspørsmål: Hvordan foregår læring av menchoenes kroppslige ferdigheter knyttet til deres arbeid med dyr? Hvordan konstitueres maskulinitet gjennom ridepraksiser og andre praksiser knyttet til hest? Hvilke egenskaper kan ellers sies å være elementer i bygdemaskuliniteten?

Grunnen til at jeg avgrenser denne maskulinitetskonstellasjonen som ”bygdemaskulinitet” er at livsstilen på bygda influerer i såpass stor grad hva som anses som mandig. Det er vanskelig å skille fra hverandre deres identitet som mann og identiteten og tilhørigheten som er knyttet til bygda. Bygda innebærer en bestemt livsstil – særlig i arbeidet som mencho eller på estanciaene mer generelt. Manndom og maskulinitet er særlig knyttet til det arbeidet som tildeles menn – arbeidet blir symbolsk i å skulle konstituere bygdemaskuliniteten.

1.1 OPPGAVENS FORLØP

I det følgende vil jeg gi en kort beskrivelse av feltarbeidet mitt, gjøre rede for forskningsmetodene jeg benyttet meg av, de etiske dilemmaene jeg møtte på og hvordan jeg løste disse, samt andre utfordringer i feltsituasjonen. Kapittel 2 inneholder bakgrunnsinformasjon knytte til stedet for feltarbeidet, i tillegg til Estancia Madrugada, som jeg oppholdt meg mest på. Jeg vil videre gjøre rede for den argentinske *gauchoen*, og hvordan denne ”figuren” ble slikt et potent symbol på argentinskhet og maskulinitet. Deretter vil jeg redegjøre for den correntinske *menchoen*, en lokal ”variant” av *gauchoen*, som oppgaven som sagt tar utgangspunkt i. Til slutt vil menchoene på Madrugada, arbeidsstasjonen hvor de jobber, og noen av deres oppgaver presenteres. I kapittel tre tar jeg for meg problemstillingen og underspørsmålene. Jeg undersøker først hvordan læring og internalisering av

kroppsteknikker foregår, og deretter hvordan disse er knyttet til utviklingen av kjønnete disposisjoner og bruk av kroppen, blant annet med utgangspunkt i Marcel Mauss' begrep om kroppsteknikker, og Pierre Bourdieus *habitus*-begrep (Mauss 1973, Bourdieu 1977). Diskusjonen tar blant annet utgangspunkt i noe av min egen læring på gården, og noen av menchoenes kroppsteknikker i arbeidet. Deretter undersøker jeg hvordan rideteknikk og ridepraksis læres i området, og på hvilke måter maskulinitet konstitueres gjennom utvisning av rideferdigheter og deltagelse i ulike rytterkonkurranser. For å belyse betydningen av de maskuline ridepraksisene har jeg også undersøkt hvordan kvinner praktiserer ridning, og hvilke betydninger maskuline og feminine ridepraksiser har for konstituering av kjønn generelt, og for ”bygdemaskulinitet” spesielt. For å ytterligere belyse bygdemaskulinitet og konstitueringen innenfor denne vil jeg deretter gå inn på betydningen av ulike rideteknikker og rideferdigheter blant menchoene selv. Den siste delen av kapittel tre er deretter dedikert til en redegjørelse for ytterligere maskuline egenskaper og ferdigheter knyttet til dyr blant menchoene og deres sjefer, for å redegjøre for flere av komponentene i ”bygdemaskuliniteten”.

1.2 METODISKE STRATEGIER OG ETISKE BETRAKTNINGER

Feltarbeidet mitt varte fra 11. januar til 27. juli 2008 og fant hovedsakelig sted i Corrientesprovinsen i det nordøstlige Argentina. Den første 1,5 måneden var jeg i Buenos Aires og gikk på spanskurs, samtidig som jeg jobbet med å få i stand en avtale med en gårdeier. Jeg hadde også et ukelangt opphold på en estancia i samme provins. Etter dette flyttet jeg rett inn på kvegestanciaen *Madrugada*² – en storgård i Corrientesprovinsen med 8000 kyr og 17 ansatte. Der ble jeg boende to uker, og måtte deretter flytte til nærmeste landsby etter ønske fra gårdeieren. Jeg hadde likevel tillatelse til å besøke gården så ofte jeg ønsket, og dette ga meg mer enn nok tilgang til gode samhandlingsdata. I landsbyen ble jeg etter kort tid invitert til å flytte inn hos en familie som var slektninger av en av gårdsarbeiderne, og jeg ble boende der fram til feltarbeidets slutt.

Å bo i landsbyen hadde klart sine fordeler. Det gjorde meg mer uavhengig og ga meg mulighet til å trekke meg tilbake når jeg trengte et pusterom eller ekstra tid til å skrive feltnotater. Og kanskje viktigst av alt ga det meg innblikk i den videre konteksten gården og de ansatte inngikk i. Flyttingen innebar at jeg ikke fikk tilbrakt kveldene og middagene med folk på gården, men jeg fikk nå møte noen av gårdsarbeiderne og familiene deres også utenom

² *Madrugada* betyr morgengry på spansk – gårdens virkelige navn er anonymisert.

arbeidsplassen, og fikk dermed innblikk i både jobbsfæren og privatsfæren til de familiene jeg fulgte tettest. Jeg ble også kjent med personer som ikke var tilknyttet gården, og dette ga meg innsikter som var belysende overfor materialet fra estanciaen. Ikke minst var ”vertsfamilien” min hjelpelig med dette. Jeg besøkte til sammen tre estanciaer i området, og hadde kontakt med to formenn og to estanciaeiere som ikke var tilknyttet *Estancia Madrugada*. Gjennom kjente fikk jeg så kontakt med et ektepar som jobbet som dyrepassere på en liten jordeiendom utenfor landsbyen – *La Estrella* – og besøkte dem og overnattet ved et par anledninger. Etterhvert som jeg bygde meg nettverk i landsbyen vekslet jeg mellom å bruke tiden i landsbyen og på gården, men *Estancia Madrugada* forble hovedfokuset. Dagene jeg var der ble jeg vanligvis plukket opp rundt klokken seks om morgenen av formannen når han kjørte ”morgenrunden” for å plukke opp kokken og/eller andre arbeidere, eller for å kjøpe brød. Deretter var jeg på gården hele dagen, for så å bli kjørt tilbake sammen med diverse arbeidere rundt klokken syv om kvelden.

På estanciaen skiftet jeg delvis fokus underveis, fra hovedsakelig å meg sammen med menchoene og formannen, til å i større grad oppholde meg sammen med kvinnene på gården. Jeg var dermed i kontakt med både menn og kvinner på estanciaen under hele feltarbeidet, og dette gav meg verdifull informasjon både om kvinnenes og mennenes liv. Den første perioden var jeg mye sammen med formannen og brukte betydelig tid på arbeidsstasjonen (*los corrales*), stedet hvor menchoene jobbet med blant annet brennmerking, øremerking, vaksinerings av kyrne.³ Jeg oppholdt meg også daglig i kjøkkenbygget for en prat med de tre kvinnene som oppholdt seg der: Gårdens kokk, formannens hushjelp og konen til menchoenes første-teamleder.⁴ Da jeg etter en stund tok avgjørelsen om å oppholde meg mer på kjøkkenet, ble dette en kilde til mye informasjon, ettersom jeg spurte kvinnene ut om livene deres og jeg generelt lyttet til samtale dem imellom. Jeg ble kjent med konene til flere av de andre gårdsarbeiderne, og besøkte flere av familiene i hjemmene deres i landsbyen. Jeg gjorde også en avtale med konen til andre-teamlederen om å oppholde meg hos henne et par dager per uke og hjelpe til med melking og ysting, og besøkte også traktorførerens kone i deres hushold på estanciaen.

³ Se kapittel 2 for nærmere beskrivelse av arbeidsstasjonen og arbeidsoppgavene som ble utført der.

⁴ Jeg var tidligere blitt gjort oppmerksom på at det ville være viktig å ”holde seg dus” med konene på gården med tanke på å forhindre konflikter eller misforståelser. Min tilstedeværelse som ny ”enslig” kvinne på gården kunne i verste fall skape sjalusi. En av gårdeierne jeg tidligere hadde vært i kontakt med hadde reservert seg fra å motta meg fordi han og konen mente jeg var en potensiell kilde til sosiale konflikter, grunnet ”mange single menn og sjalu koner” på estanciaen deres.

Informasjonen til denne masteroppgaven innhentet jeg dermed fra en rekke ulike personer og arenaer. Jeg hadde kontakt med mennesker fra mange ulike inntektsgrupper og yrkesbakgrunner, fra gårdeiere og personer med høye stillinger i landsbyen, til middelklassefolk, arbeiderfamiliene på gården, og den ressursvake familien på *La Estrella*. I landsbyen ble jeg også introdusert til ulike fritidsarenaer som hesteveddeløp, den katolske kirken, ulike nasjonale og religiøse feiringer/merkedager, konsert, fotball og diskotek. Sammen med informanter reiste jeg også til en håndfull andre landsbyer i Corrientes og til provinshovedstaden.

1.2.1 Deltagende observasjon og uformelle samtaler

Materialet mitt samlet jeg først og fremst ved hjelp av deltagende observasjon og uformelle samtaler. Som en del av min metodiske strategi gikk jeg inn for å bli en slags ”lærling” både hos gårdens menchoer og hos konen til en av menchoene. Deltagelse i daglige aktiviteter er en viktig måte å oppnå en mest mulig konstruktiv og forståelig rolle i felten. Dette ble særlig tydelig i de settingene jeg var sammen med menchoene – sannsynligvis nettopp fordi jeg som kvinne i utgangspunktet ikke ”passet inn”. Deltagende tilstedeværelse virket mindre påtatt og påtrengende enn ”ren” observasjon (Steward 1998:24). Gjennom å opparbeide meg en mest mulig ”naturlig plass” blant de ulike menneskene jeg var sammen med, kunne jeg både lytte til ting som ble sagt, observere episoder som utspant seg, konversere og spørre folk direkte om temaer som interesserte meg.

Som nevnt var lærlingrollen min ønskede innfallsvinkel for å samle inn informasjon. Gjennom deltagelse og egen læring fikk jeg innblikk i prosesser for overføring av kunnskap, og tilgang til å observere folks arbeid og samhandling på nært hold. Lærlingrollen har blitt understreket som et svært fruktbart utgangspunkt for antropologisk forskning, blant annet fordi det gir antropologen en lett gjenkjennelig rolle i samfunnet (Steward 1998: 24). I tillegg til observasjon av personene antropologen er ”lærling” hos, kan forskerens egen erfaring og læringsprosess anvendes som antropologiske data (Müller 2000). Hanne Müller gikk for eksempel inn for å lære seg å sveise under sitt feltarbeid, og fikk på denne måten erfare læreprosesser og hvordan sosialisering til en arbeideridentitet foregikk på verftet. Mine intensjoner som lærling på arbeidsstasjonen var lignende. Jeg var interessert i å lære mest mulig om teknikkene menchoene brukte i arbeidet sitt, både gjennom observasjon og gjennom egen læringsprosess, samtidig som jeg fikk mulighet til å observere og interagere med dem.

Jeg hjalp til på arbeidsstasjonen etter beste evne, gjennom en blanding av eget initiativ og oppfordringer fra menchoene. Jeg har tidligere gått seks år på rideskole og har noe erfaring med storfehold, men begge deler fra en veldig annerledes kontekst og produksjonsform. Min deltagelse begrenset seg stort sett til de enkleste oppgavene på grunn av min manglende kunnskap og erfaring med menchoenes arbeid, og det faktum at jeg var kvinne. Både formannen, menchoene og gårdeieren satte forøvrig eksplisitte grenser for min videreutvikling og praktisering av nye ferdigheter. Formannen forklarte at arbeid med dyr innebærer stor risiko for ulykker, og at eieren ikke ønsket å stå til ansvar om jeg skulle skade meg. Menchoene begrenset også ved flere anledninger min deltagelse når de fant det nødvendig. Eierne ga så etter en stund beskjed til formannen om at han ønsket min deltagelse i arbeidet overhodet. Til tross for at dette først hørtes dramatisk ut, viste det seg til syvende og sist å være lite problematisk. Jeg kunne i praksis ”fortsette som før”, så lenge jeg holdt et lavt ambisjonsnivå med hensyn til hvor langt min deltagelse skulle gå. Jeg opparbeidet meg etterhvert en plass på arbeidsstasjonen, og etablerte mitt ”felt” av arbeidsoppgaver. Disse bestod av noen de mest grunnleggende oppgavene, nemlig å jage kyr gjennom systemet av innhegninger og båser på arbeidsstasjonen, å bestyre skyveporter, og fylle vaksinesprøyter. I alt fikk jeg likevel prøvd ut et forholdsvis stort spekter av arbeidsoppgaver etter invitasjon fra menchoene eller formannen. For å nevne noen var jeg med ut til hest ved fire anledninger for å drive kyr eller samle og føre kalver, jeg satt over arbeidsavsluttet og holdt kuhaler mens første-teamleder utførte drektighetsundersøkelser, jeg la en kalv i bakken sammen med en av menchoene en dag de utførte kastrasjoner, og jeg fikk prøve å sette sprøyter på kalvene mot slutten av feltarbeidet.

Min deltagelse hos kvinnene på kjøkkenet var av en annen art en hos menchoene. Selv om jeg hjalp til med småting som å tørke av bordet og å lage te, var jeg ikke videre involvert i arbeidet deres. Jeg fikk snarere en slags ”gjesterolle” som venninne og samtalepartner. Her ble det å samtale og å drikke maté – en spesiell type argentinsk te som drikkes med sugerør ut av ett beger som deles – en form for deltagelse som jeg delte med konen til en av menchoene, som heller ikke involverte seg i de to andre kvinnenes arbeidsoppgaver. Da jeg etterhvert fikk avtalt med en av konene til menchoene å besøke henne et par ganger i uken, ble lærlingrollen igjen mer relevant, idet jeg hun lærte meg å melke kuer for hånd og å yste.

1.2.2 Intervju og samtale

Jeg hadde på forhånd sett for meg at jeg ville foreta flere halvstrukturerte intervjuer, men i felten kom jeg fram til at denne formen for datainnsamling ville bli for stiv og formell. Jeg følte at det å be gårdsarbeiderne om ”intervjuer” ville understreke en avstand mellom meg selv og dem som jeg hele tiden forsøkte å bygge bro over. En bekjent i landsbyen, selv datter av gårdsarbeidere, advarte meg også mot å intervju nettopp fordi hun mente det ville virke unaturlig på arbeiderne. I stedet forsøkte jeg å spørre folk om ting som interesserte dem og meg alt ettersom det passet seg i løpet av dagen, og vekslet mellom å lytte og å spørre aktivt. Dette ble et slags ”lapparbeid” som gikk fra dag til dag. De få intervjuene jeg gjorde forbeholdt jeg isteden personer med høyere stillinger, som for eksempel formannen, en gårdeier, presten og sjefen for administrasjonen. Jeg forsøkte også så godt jeg kunne å observere kroppsspråk og annen ikke-verbal kommunikasjon. Blikk, kroppsholdninger, og andre kroppslige signaler kan være vel så viktig som samtaledata for å få tak på hva som faktisk foregår og kommuniseres.

1.2.3 Posisjonering og tilgang

Jeg ønsker å understreke at analysen og fortolkningene av det empiriske materialet som følger i oppgaven er basert på min egen forståelse av menneskene jeg ble kjent med, deres utsagn og den sosiale samhandlingen jeg observerte og deltok i. Antropologi kan aldri bli hundre prosent objektivt, ettersom antropologen vil fortolke det hun eller han observerer og er med på ut ifra egne forståelsesrammer og påvirke samhandlingen gjennom sin tilstedeværelse. For at leseren skal kunne vurdere informasjonen som presenteres i avhandlingen vil jeg nå gi innblikk i utfordringer jeg møtte som følge av min posisjonering i forhold til å få ”tilgang”.

Jeg følte meg generelt ”out of place” (Douglas 2002) sammen med menchoene på arbeidsstasjonen, spesielt i begynnelsen av oppholdet mitt. Som eneste kvinne og i tillegg tilreisende fra Europa var jeg på ingen måte noen sannsynlig ”lærlingkandidat” eller gjest. Arbeidet med kyrne var en sterkt mannsdominert arena, og kvinnene på kjøkkenet reagerte med undring og mistro på at jeg angivelig likte ”den typen arbeid”. Feltarbeidet og materialet ville nok derfor sett ganske annerledes ut om jeg var en mannlig antropolog. Det var fra starten enkelt å komme i kontakt med kvinnene, men på grunn av min posisjon som kvinne og utenforstående fikk jeg i liten grad tilgang til menchoenes private samtaler med hverandre. Til

tross for disse utfordringene vil nettopp reaksjonene jeg møtte være en inngangsport til forståelse og analyser av betydningen av kjønn i området.

Å skulle få tilgang og innpass blant personer av ulik økonomisk bakgrunn og hierarkiske posisjoner var en annen utfordring knyttet til min bakgrunn som ”velstående europeer” og det at jeg ble assosiert med mine fremste kontaktpersoner. Den første perioden på gården var preget av at jeg i praksis var formannens personlige gjest. Jeg sov i et gjesterom i huset hans, spiste alle måltider sammen med ham og ble vist rundt på estanciaen av ham. Maten ble servert av hushjelpen og/eller kokken. Flere av arbeiderne trodde de første dagene at jeg var en venninne av gårdeieren, og jeg syntes dermed å ha fått status som ”prominent gjest” – en person de skulle utføre tjenester for. Selv om dette første inntrykket etterhvert ble korrigert, ga dette meg innblikk i et relativt sterkt hierarkisk og sosialt skille mellom formannen og resten av de ansatte. I og med at jeg fikk innpass på gården via formannen, ble jeg også assosiert og knyttet til ham av de ansatte. Min utfordring ble på sett og vis å forsøke å avvikle noe av det hierarkiske aspektet ved relasjonen oss imellom – så langt dette lot seg gjøre, og å få innpass og tillit både hos formannen og resten av gårdsarbeiderne.⁵ Jeg måtte forsøke å underkommunisere noen av forskjellene mellom meg og arbeiderne samtidig som jeg var skulle opprettholde et godt forhold til formannen. Dette krevde at jeg investerte tid i de ulike personene – noe den antropologiske kvalitative metoden nettopp muliggjør. Å bruke tid på noen er en måte å vise sin interesse og respekt på. En annen strategi for å underkommunisere forskjell var å sørge for at kokken og hushjelpen ikke skulle jobbe ekstra på grunn av min tilstedeværelse, ved at jeg generelt tok ansvar for egen klesvask og rengjøring av rommet selv. Etter noen uker på gården forklarte jeg formannen at jeg på grunn av arbeidet mitt ønsket å spise litt ”rundt omkring” på estanciaen og ikke alltid sammen med ham. Dette lettet arbeidet med å spre datainnsamlingen på ulike aktører på gården.

1.2.4 Språklige utfordringer

Allerede før feltarbeidet hadde jeg forholdsvis gode spanskunnskaper, tilegnet over et ni måneder langt opphold i Spania i 2003/2004, og gjennom spanskstudier ved Universitet i Oslo. Helt i begynnelsen av feltarbeidet tok jeg som tidligere nevnt også et månedslangt spanskkurs for å friske opp språkferdighetene. Til tross for dette var det likevel en utfordring

⁵ Noen av arbeiderne var lettere å snakke med enn andre, og skjønte tidligere at jeg var interessert i dem som personer. Formannenn rådet meg på sin side til å ikke tenke på gårdsarbeiderne som mine venner, men heller forholde meg til dem ”profesjonelt”.

å forstå lokal dialekt og sjargong da jeg først ankom Corrientes. Mange av informantene mine snakket i tillegg til spansk det indianske språket guarani, eller en blanding av guarani og spansk. Denne typen ”blandingsdialekt” og er karakteristisk for Corrientes, som er den første provinsen i Argentina hvor et indiansk språk er sidestilt med spansk som offisielt språk. Det at jeg ikke kunne guarani gjorde at jeg gikk glipp av noen samtaler og utsagn. Jeg besluttet å konsentrere meg om å forstå og lære den lokale spansken og sentrale guarani-fraser. Å beherske guarani hadde beriket feltarbeidet ytterligere, men folk snakket såpass mye spansk seg imellom og med meg at mine manglende guarani-kunnskaper etter min vurdering ikke hadde noen avgjørende konsekvenser.

1.2.5 Ethiske betraktninger

Utfordringen med å anonymisere godt nok blir et etisk dilemma når omtrent alle i landsbyen vet hvilken gård jeg har oppholdt meg på, og hvor jeg har bodd. I teksten har jeg valgt å anonymisere navnene på personene, landsbyen og gården. I tilfeller der jeg syntes det var nødvendig er enkeltpersoner anonymisert ytterligere gjennom endringer i personopplysninger. Det at oppgaven bare foreligger på norsk kan også være med på å forsterke anonymiseringen, og forhindre at noen føler seg utlevert.

Informert samtykke ble innhentet ved hjelp av både skriftlig og muntlig informasjon. Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste (NSD) anbefaler at forskere som ønsker å legge prosjektet sitt til en arbeidsplass bør innhente informert samtykke gjennom en mellommann, for å forhindre at noen føler seg presset til å samtykke. Jeg snakket derfor med første-teamlederen om prosjektet og ba ham presentere saken for menchoene. Jeg valgte teamlederen bevisst fordi jeg vurderte at han til tross for sin stilling hadde et mindre hierarkisk forhold til resten av menchoene enn formannen. Jeg ga også muntlig og skriftlig tilleggsinformasjon underveis, og utviklet til slutt et detaljert informasjonsskriv på spansk som jeg delte ut til alle på gården og flere personer i landsbyen. Der fikk de en enda klarere beskrivelse av faget sosialantropologi, masterkurset, feltarbeidet og hva det består i, deres rettigheter til anonymitet, retten til å reservere seg fra ”deltagelse” i prosjektet på et hvilket som helst tidspunkt, at informasjonen skulle behandles konfidensielt. Kvinnene fikk først muntlig informasjon om prosjektet, og senere informasjonsskrivet.

2 FELTEN – EN BESKRIVELSE AV STED, BAKGRUNN, LOKALITET OG STORGÅRDEN

Jeg ankom landsbyen en fuktig morgen med nattbuss fra Buenos Aires. Fordi det hadde regnet våget ikke bussjåføren seg innover jordveiene i landsbyen, og jeg ble sluppet av ved den asfalterte hovedveien utenfor bebyggelsen. Jeg fikk skyss inn til landsbyen med en politibil, og ble droppet av på den egentlige holdeplassen. Klokken hadde så vidt passert seks, og det var bekmørkt. Gjennom natteluften kunne jeg høre haner gale i det fjerne, og n stemmer som snakket lavt. Sanden i gaten var hardtråkket og fuktig, og mellom de sorte omrissene av løvtrærne som kronet seg over meg kunne jeg skimte stjerner. Endelig var jeg ankommet felten jeg hadde som mål – den argentinske landsbygda!

Etter et kvarter ankom kontakten min i området – mannen som hadde trukket i snorene og fått til en avtale med formannen på en av de større estanciaene i distriktet. Tanten hans i Buenos Aires hadde forsikret meg om at landsbyen var veldig ”tradisjonell”, og at gården ville være perfekt for meg og prosjektet mitt. Moncho kom kjørende i en grå stasjonsvogn med aircondition gående for fullt. Han var høy, omfangsrik og skallet, hadde store metallinnfattede briller hvilende på nesen og et digert smil om munnen. Etter en hjertelig velkomsthilsen og ett kyss på hvert kinn lempet han den digre kofferten min inn i baksetet og vi kjørte til butikken hans. På veien snakket vi om løst og fast. Han fortalte meg at landsbyen jeg var kommet til ble grunnlagt av guarani-indianere og snakket med entusiasme om størrelsen på estanciaen og hvor mange kyr det fantes der – ”8000 kyr, Merete! Tenk deg det!”

2.1 GEOGRAFISK, HISTORISK OG ØKONOMISK BAKGRUNN

Argentina ligger i den sydlige halvdel av det Søramerikanske kontinentet, og grenser til Chile i vest, og Bolivia, Paraguay, Brasil og Uruguay i nord og nordøst. Nesten halvparten av befolkningen bor i Buenos Aires-provinsen, og i alt bor cirka 90% av innbyggerne i byområder. Hovedstaden, Buenos Aires, og provinsen med samme navn har vært landets økonomiske sentra siden før landets selvstendighet, og både byen og provinsen holder fremdeles på denne posisjonen i dag (Sawers 1996, Rock 1987:330).

Argentina var under spansk kolonistyre fra 1580 til 1816 (Rock 1985: 8,92). Landet var fra før sparsommelig befolket av ulike indianergrupper, men disse ble så og si totalt

desimert som følge av europeiske sykdommer, fordrivelse fra fruktbar jord, voldelige konflikter og tvangsarbeid (Rock 1987:5,19). I dag anslås den indianske befolkningen å utgjøre cirka 3% av innbyggerne (Argentina – fakta, 2007). Argentina har vært gjenstand for enorm innvandring fra Europa, særlig i perioden 1870-1930, da landet opplevde en sterk økonomisk oppsving (Archetti 2003:1-3)⁶. Argentina er derfor hovedsakelig befolket av etterkommere av europeiske immigranter – flertallet med opprinnelse fra Italia og Spania – samt personer av blandet europeisk og indiansk opprinnelse – i Argentina kalt *criollos* (Argentina – fakta, 2007).

Argentina har en lang historie som jordbruksland – særlig innenfor dyrking av korn samt kjøttproduksjon på sau og storfe, hovedsaklig for eksport til det europeiske markedet. Betydningen av de ulike produktene i eksporten har variert, og storfekjøtt ble dominerende først etter 1900 (Schneider 2000: 62-63, Vásquez-Presedo gjengitt i Schneider 2000: 62). *Pampasen* – et spesielt fruktbart sletteland med vulkansk jord, tilstrekkelig med regn og temperert klima – har vært ryggraden i den argentinske landbruksproduksjonen. Dette slettelandskapet dekker hele Buenos Aires-provinsen og strekker seg videre inn i den nordøstlige delen av La Pampa, sør og øst i Córdoba, sørlige Santa Fe og sør i Entre Ríos⁷ (Argentina – fakta 2007, Stølen 1996: xv). Jorden er stort sett delt inn i svære landeiendommer kalt *estancias* – et landfordelingsmønster som daterer tilbake til kolonitiden. En estancia er per definisjon minst 3000 hektar stor, og produksjonsformen *latifundia* dominerer: De digre eiendommene eies av få personer mens det daglige arbeidet utføres av lønnsarbeidere (Leal 1989: 12). Jordbruk og kvegdrift har i de senere år flyttet vekk fra pampasen til mindre fruktbare områder, blant annet til innlandsprovinsene lenger nord som går under tilnavnet *el interior* (innlandet). Corrientes, en slik innlandsprovins, var stedet for mitt feltarbeid.

⁶ Argentina er det landet som har mottatt flest immigranter i forhold til størrelsen på den opprinnelige befolkningen, og bare USA mottok et større tallmessig antall (Schneider 2000: 25).

⁷ Det generelle navnet ”Pampasen” referer geografisk sett egentlig til et større område enn det jeg beskriver her. Jeg velger likevel å begrense bruken av navnet til det som geografisk avgrenses som ”den fuktige pampasen” (*pampa humeda*), fordi det er dette området som mine informanter oftest refererte til når de brukte termen ”pampasen”.

overflatevann (Sawers 1996: 97-98). Provinsens største våtmark og innsjø, *Esteros de Iberá*, er en av provinsens største turistattraksjoner.

Dyrehold med sau og kveg har vært ryggmargen i correntinsk landbruk og økonomi generelt (Sawers 1996:98-102). I 1996 opptok denne bransjen 90% av provinsens landbruksareal og storfebestanden var da på fire millioner. Jordbruk¹⁰ har beslaglagt minimale deler av den dyrkbare jorden i provinsen – bare 4% i 1996. Jordbruket har vært sentrert rundt de store elveløpene Paraná og Uruguay, mens det sentrale Corrientes stort sett fylt av kvegestanciaer. De første kyrne ble innført i provinsen i 1548, og kvegdrift i Corrientes begynte som jakt på ville den kvegbestanden (Melhuus 1987:12). Innen slutten av 1800-tallet var all jord overført til private eiere, stort sett i form av enorme kvegestanciaer på 5000 hektar eller mer (Melhuus 1987: 13, Sawers 1996:102). I 1996 opptok slike estanciaer 43% av landbruksarealet i provinsen (Sawers 1996: 102-103). Kvegestanciaene i Corrientes har vært kjennetegnet av et ekstensivt driftsett med svært få investeringer og få arbeidstakere (Melhuus 1978: 13, 16) og småbruk på 25 hektar opptok bare 1,5% av landbruksarealet, mens de tallmessig utgjorde tre femtedeler av gårdene i provinsen. Som i resten av landet det har altså vært en meget skjev fordeling av jorden, med mye land i hendene på private eiere av store estanciaer.

Befolkningsmessig er ikke provinsen av de som har blitt sterkest preget av europeisk innvandring (Melhuus 1987: 13). Forsøk på å få europeiske immigranter til å slå seg ned i Corrientes og drive jordbruk lyktes i liten grad, men noen italienere og spanjoler fant likevel veien dit. Corrientes hadde en periode flere jesuittiske misjonsbyer med kristnede guarani-indianere. Guarani-språket er nettopp en av de kulturelle diakritika som trekkes fram som karakteristisk i forhold til provinsen – og flere personer i landsbyen jeg bodde i omtalte blandingen av guarani og spansk som ”den correntinske dialekten”. I 2004 ble språket guarani offisielt språk i Corrientes på lik linje med spansk, og provinsen ble dermed den eneste tospråklige i Argentina.

2.1.2 Landsbyen

Bovera, landsbyen jeg bodde i under feltarbeidet, ble grunnlagt på begynnelsen av 1800-tallet av spanske jesuittiske prester og guarani-indianere. Den har cirka 3000 innbyggere og ligger i den nordlige delen av Corrientesprovinsen.

¹⁰ Jordbruket var før særlig rettet inn mot dyrking av bomull, mørk tobakk og Yerba maté, mens det i dag er sitrusfrukter, ris og skogbruk som dominerer (Sawers 1996:99-102).

Bovera bærer i dag preg av arven fra guaraniene ved at det finnes noen personer med mørk hud og indianske trekk. Som andre steder i Corrientesprovinsen er det mange som snakker guarani-språket i området, men de fleste snakker også spansk. Bovera er som resten av Argentina også preget av europeisk innvandring. Omtrent alle jeg ble kjent med hadde spanske navn, og flertallet hadde søreuropeisk utseende.

”Her bor vi i jungelen!” Sa innehaveren av gatekjøkkenet og lo av sin egen beskrivelse. ”Verden glemte oss, og vi glemte verden!” Han refererte til gresset, bambusbuskene og de høye trærne langs jordgatene i landsbyen. Han smilte. ”Folk som ikke kjenner stedet vil kanskje ikke tro det finnes noen landsby her i det hele tatt”, mente han. Han støttet ikke administrasjonens vedtak om å asfaltere hovedveien inn i landsbyen. Innehaveren mente at jordveiene var en del av landsbyens ”personlighet”, og at de burde bevares slik de var.

Fra den sparsommelig trafikkerte veien som passerer på utsiden av landsbyen strekker en ”aveny” seg ca 2 km innover i landskapet til den treffer hovedplazaen. Her ligger kirken, politistasjonen og den lokale administrasjonen, samt administrasjonens beskjedne matutdelingskjøkken og deres kurslokale for håndarbeid og boligen til en berømt lokal folkemusiker. Landsbyen består av et ”urbant” område med veier, og et utkantsområde med beitemarker, små åkerlapper, innsjøer og trær. Alle husene i landsbyen går over en etasje. Materialer varierer fra betong, murstein, og ulike trematerialer, til bambus, stokker og leire. Langs den gresskledd veikanten er det flere steder tjoret fast beitende dyr, særlig hester, men noen steder også geiter og sauer, eller en og annen ku eller kalv. Hundeglam og hanegal høres hele natten igjennom.

I utkantstrøkene ligger det spredte smånabolag eller grender kalt *parajes* eller *colonias*. Aller mest ”landlig” er det å bo utenfor både det ”urbane” området og smågrendene, midt ute på slettene.¹¹ Her finnes det *meget* spredte bosettinger. Slettelandskapet brytes opp av ulike treklynger i det fjerne, på lokal sjargong kalt ”fjell” (*montes*). Innunder i treklyngene finnes det gjerne bygninger og mennesker, for der det bygges hus, plantes det trær for beskyttelse mot solen i de hete sommermånedene. Landområdene utenfor landsbybebyggelsen er delt inn i større og mindre gårder, med flere store estanciaer liggende med hovedinnkjørslene ut mot den asfalterte veien som også passerer landsbyen.

¹¹ Noen av gårdsarbeiderne hadde også vokst opp på slike bosettinger – langt utenfor allfarvei – noen av dem fordi foreldrene hadde jobb som dyrepassere for andre som hadde dyrene sine på beitet der ute.

De to hyppigste arrangementene avholdt i landsbyen var fotballkamper og hesteveddeløp. Fotballkamper ble avholdt de fleste helger, enten mellom lag fra samme landsby, eller med lag fra andre landsbyer. I tillegg ble det arrangert hesteveddeløp cirka en gang i måneden med hester og jockeyer både fra Bovera og andre steder. Det fantes ett diskotek eller en klubb hvor det med jevne mellomrom ble avholdt dj-kvelder for ungdommen, og en sjelden gang konsert med cumbia-band¹². I landsbyen ble det også feiret mange ulike nasjonale og religiøse merkedager i løpet av året. De største markeringene dedikeres til Argentinas nasjonaldag den 25. mai, datoen for General San Martíns død den 17. august (en correntinskfødt general som ledet soldater i kampene som frigjorde Argentina, Chile og Peru fra spansk kolonistyre tidlig på 1800-tallet) og feiringen av landsbyens skytshelgen. I tillegg er det karneval hver 11. februar, med parader av dansende kvinner og menn med fargerike drakter¹³.

I sin beskrivelse av Bovera understrekte flere av de fastboende roen og tryggheten (*la tranquilidad*) som de mest verdsatte kvalitetene. Med dette hentydet de særlig til det relative fraværet av kriminalitet og vold, stillheten og det rolige tempoet. Dette er kvaliteter som går på akkord med ønsket om mer ”bevegelse” (*movimiento*) – flere mennesker og særlig arbeidsplasser. Bovera karakteriseres nemlig også som en lokalitet med stor mangel på arbeidsplasser. Den lokale administrasjonen ble hevdet å være den største arbeidsgiveren. Det var også ansatte innenfor politi, landsbyens barne- og ungdomsskole, barnehagen og de to ”rurale skolene” for barn som bor utenfor allfarvei. Det fantes to sagbruk, et par plantasjer med potteplanter og noen estanciaer. I tråd med det Bolsi skriver, hevdet sjefen for den lokale administrasjonen at estanciaene ikke absorberte mye arbeidskraft (Bolsi, gjengitt i Sawers 1987: 102-103). Han var mer positiv på vegne av plantasjene med potteplanter, som var mer arbeidsintensive.

I landsbyen finnes det også flere dagligvarebutikker, en møbelforretning, noen små klesbutikker, kjøttutsalgs og kiosker. I mange tilfeller har eierne satt av plass til utsalg i et av rommene i sitt eget hus. Det store flertallet av landsbyens innbyggere ble hevdet å leve av *changas* – strøjobber og enkeltoppdrag som oppstår idet noen måtte trenge hjelp til noe. Familien jeg bodde hos fikk for eksempel med jevne mellomrom besøk av en eldre mann som

¹² Cumbia er en populær musikkstil blant unge.

¹³ Andre merkedager: 18. mai er den nasjonale rosetten/brosjens (*escarapela*) dag. 9. juni markeres Argentinas selvstendighet. 20. juni er flaggets dag. Uken fra 29.-5. juni er søtsakenes uke (*semana de la dulcúra*). 20. juli er vennens dag. 12. oktober er ”rasens dag” (datoen Columbus ”oppdaget” Amerika). 7. november er tradisjonens dag (*día de la tradición*), men denne var det ingen som omtalte i landsbyen eller på gården.

feide gårdsplassen. Et fåtall av personer kjører taxi, kvinner jobber som hushjelp, det finnes noen få spisesteder, noen holder melkekyr, andre selger grønnsaker, eller bensin. Sekretæren på administrasjonen fortalte at mange også lever av egen produksjon. Det er forholdsvis vanlig å dyrke grønnsaker til eget bruk i hageflekker ved huset, og mer landlige steder holder folk gris, sau, geit og kyr. Bovera er et sted folk flytter fra i jakten på arbeid. Således har det seg at det finnes flere med opprinnelse i Bovera utenfor landsbyen enn i selve Bovera.

Katolisismen er den absolutt største religionen i området og normativ som sådan. Flere personer med alternative trosretninger fortalte at det var lite akseptert å ikke være katolsk. ”Om du tror på helgenene, bra! Om du ikke tror, så må du si at du tror.” – Sa en mann i landsbyen. Det fantes en del evangelister, noen tilhengere av Jehovas vitner og det en av gårdsarbeiderne omtalte som *creyentes* – troende. Slik jeg forstod ham var ”troende” personer som tror på gud, uten at de nødvendigvis omfavner hele den katolske tro, eller går fast i kirken.

Personer på rundt 50-60 år kunne huske tilbake til en tid da det bare bodde rundt 200 personer i landsbyen, og den eneste transportmuligheten var oksekjerrer, hester eller å haike med den ene lastebilen som kom annenhver uke med matvarer og andre salgsartikler. Hest var fremdeles et viktig transportmiddel da jeg var i landsbyen, og særlig personer som bodde i grendene kom ridende inn til landsbyen når de måtte kjøpe mat eller andre artikler. Men nå fantes det to ulike selskaper med minibusser, såkalte *trafís*, som kjørte til provinshovedstaden to ganger daglig, og to ulike langdistansebusser som stoppet i hovedveien utenfor landsbyen mellom klokken tre og fire om natten. Innenfor selve landsbyen hadde det vært en stor økning i antall mopeder, særlig etter at det kom betalingsavtaler på markedet. For 20 år siden fantes det bare en jordvei mellom landsbyen og estanciaen jeg oppholdt meg mest på. Rideturen tok den gang, som nå, to timer mens i dag kan estanciaen nås på et drøyt kvarter med bil hvis man kjører fort. Det store flertallet av gårdsarbeiderne var født og oppvokst i Bovera. Halvparten av disse pendlet daglig fram og tilbake mellom landsbyen og estanciaen. Landsbyen og estanciaen kan således sies å være deler av samme univers og gir et innblikk i den videre samfunnskonteksten som gården og arbeiderne inngår i.

2.2 ESTANCIA MADRUGADA - GÅRDEN

Estancia Madrugada var en storgård på 15.000 hektar, som tilsvarer 150 km². De to nærmeste estanciaene i området var på henholdsvis 5000 og 7000 hektar. Gårdens drift handlet

utelukkende om kjøttproduksjon, bortsett fra mindre områder dyrket med mais. Dyrene på gården talte cirka 8000 storfe og 300 hester. Med sin enorme utstrekning var gården en av de største i området, men formannen trakk på det da jeg spurte ham om dette ikke var en *veldig* stor gård: ”Det kommer an på hva du sammenligner med.” Tidligere hadde han vært formann på en gård på 25 000 hektar, og annen på hele 70 000 hektar.

Det fantes flere bygninger sentralt på gården: to låver som var oppbevaringssted for jordbruksmaskiner, verktøy og materialer, samt lagring av mais og dyrefôr; et bygg som rommet spisesal og kjøkken, en påsalingsplass i et åpent rom ved siden av, og slakteri på baksiden; et 25 meter langt murhus som rommet gårdens kontor samt arbeiderboligen til en av menchoene og hans kone; et identisk bygg bakenfor med hovedkjøkkenet, et par soverom og et lite bad; et skur med et dieseldrevet strømaggregat – estanciaens eneste kilde til elektrisitet; formannens hus, 50 meter bak hovedkjøkkenet og omringet av høye trær; og et nytt hovedhus med utsikt ned mot innsjøen og bilveien, samt en av estanciaens to arbeidsstasjoner. Arbeidsstasjonen var stedet hvor menchoene jobbet direkte med kyrne, og vil bli nærmere beskrevet under et eget punkt i kapittelet. Til sammen fantes det også seks arbeiderboliger på gården: Tre i umiddelbar nærhet til hovedhusene, og tre som lå spredd utover gårdens enorme areal. Alle bygningene gikk over en etasje, hadde hvitmalt murvegger og tak av bølgeblikk. En del av takene hadde et lag med strå under bølgeblikken som isolerte mot solvarme, og de fleste hadde også et ekstra langt møn som stakk ut og skygget for solen på siden hvor inngangsdøren lå. Bare taket på eierens hus var belagt med taksten. På utsiden av eierens og formannen hus hang det parabolantenner, som ga disse husholdene tilgang på flere hundre tv-kanaler.

Både gårdens hovedhus, den asfalterte veien og landsbyen lå langs et høydedrag i landskapet, noe som gjorde konstruksjonene mindre sårbare overfor flom i perioder med mye nedbør. Resten av gårdens areal lå på et noe lavere plan, og brettet seg ut på hver side av høydedraget over i flate gressletter. Beitemarkene var et lappeteppes av 40 større og mindre enheter delt inn med gjerder av trestokker og tykk ståltråd. Ulike kategorier med dyr var plassert i de ulike innhegningene. Opphøyde jordveier som var framkommelige med firehjulstrekk eller traktor ga mulighet til å kjøre rundt deler av gårdens areal. Langs dreneringsgrøfter lå det flere steder små alligatorer (*yacarés*) og solte seg, og av og til så jeg mindre flokker med flodsvin (*carpinchos*) bevege seg gjennom sivet i vannkanten og ved innsjøene. Store deler av beitemarkene lå vanligvis under et grunt vandekke i regntunge perioder, som tiltrakk seg en mengde ulike fuglearter. Men etter at gårdens dreneringsgrøfter

var blitt renovert for å få år tilbake hadde estanciaen generelt blitt mye tørrere. Dette var positivt i perioder med mye regn, i og med at det motvirket oversvømmelse av beitemarkene. Men det hadde også ført til mer tørke i perioder med mindre nedbør. Mens jeg oppholdt meg på gården sank vannstanden med nesten to meter i de seks små innsjøene på eiendommen. Gårdsarbeiderne aktiverte da bensindrevne vannpumper som pumpet opp vann til dyrene.

2.2.1 De ansatte

Estancia Madrugada ble grunnlagt på 60-tallet av Don Maidana – en mann som i området har rykte på seg for å ha vært et skikkelig arbeidsjern. Han hadde bygd opp gården fra bunnen av, og gården hadde gradvis vokst i størrelse ettersom Maidana kjøpte opp land fra andre under årenes løp. Da jeg utførte feltarbeidet var Don Maidana for lengst kommet i 80-årene og det var eldstesønnen på rundt 60 som hadde ansvaret for gården. Ifølge formannen var han like arbeidsom som sin far. I tillegg til å være gårdeier var han investor og bodde og jobbet fra Buenos Aires. Gården besøkte han kun ytterst sjelden, cirka annenhver- eller hver halvannen måned, for kun en-to dager. I løpet av feltarbeidet mitt var han innom estanciaen ved tre anledninger, men jeg fikk dessverre aldri anledning til å møte ham. Ifølge det jeg fikk høre av formannen og andre var det forholdsvis vanlig med en ”fraværende eiere” på de store estanciaene i området.

Det fantes i alt 17 ansatte på gården da jeg ankom: En formann, en loggfører, åtte menchoer¹⁴, fire ”fotarbeidere”, en traktorfører, en kokk og en hushjelp. Formannen (*encargado / mayordomo*) var bestyrer og administrator for alt arbeidet som foregikk på gården og øverste sjef så lenge eieren ikke var til stede. Han kommuniserte med eieren per telefon og diskuterte saker, kom med anbefalinger og fikk instruksjoner angående ulike beslutninger som hadde med driften å gjøre. Foruten å jobbe fra kontoret kjørte formannen med jevne mellomrom rundt og inspiserte estanciaens infrastruktur og gjerder, og observerte kyrne ute på markene. Han kjøpte inn mat og hentet lønninger i banken og hjalp til med enkelte arbeidsoppgaver mens han observerte menchoenes arbeid. På grunn av en skade jobbet han ikke lenger til hest.

”Loggføreren” (*escribiente*) var en slags nestleder, og formannen omtalte ham som sin ”høyre hånd”. De to arbeidet ofte fra kontoret på gården, hvor alle protokollene ble oppbevart og bokføringen fant sted. Der hang det en stor tavle med oversikt over ulike klasser med dyr, deres antall, og hvilke av gårdens innhegninger de befant seg i. Loggføreren hadde ansvaret

¹⁴ I løpet av oppholdet mitt sluttet en av menchoene og to nye ble ansatt.

for regnskapet, kontinuerlig oppdatering av tavlen og for å føre logg over hva slags arbeid som ble utført på de ulike kyrne. Relativt ofte stod han og noterte fortløpende informasjon om de ulike kyrne som ble jobbet med på arbeidsstasjonen mens en av menchoene, gjerne første-teamleder, ropte ut for eksempel dyrenes kjønn.

Den mest grunnleggende formen for klassifisering av resten av de mannlige gårdsarbeiderne ble foretatt på grunnlag av om de jobbet til hest eller ikke¹⁵. Det vanligste samlebegrepet for de som ikke jobbet til hest var således ”arbeider til fots” (*peon a pie*) – for enkelthets skyld kalt ”fotarbeider” i oppgaven. Alle menchoene jobbet til hest og direkte med kyrne. To av menchoene var i tillegg teamledere (*capataz*) og møtte med formannen på kontoret hver morgen for å planlegge arbeidsdagen. De overtok kommandoen på gården på dager da både formannen og loggføreren var bortreist, og kunne kontaktes per walkietalkie fra kontoret. ”Fotarbeiderne” jobbet med bygging og vedlikehold av gjerder, veier, små broer og hus på eiendommen. Et par av dem jobbet i tillegg med føring av kalver og brukte faktisk hest til dette formålet, og en av disse hadde også hovedansvaret for all slakt på gården. Traktorføreren fungerte også som mekaniker, hjalp av til med på bygningsarbeide og fraktet materialer ut til ulike steder på gården hvor fotarbeiderne jobbet. Kokka og hushjelpen var de eneste to kvinnelige ansatte på gården. Kokka hadde ansvaret for å lage lunsj til arbeiderne og for å holde kjøkkenbygget rent, og formannen betalte hushjelpen privat for å lage mat, rengjøre huset, og vaske og stryke klær for seg. Foruten disse to fantes det seks kvinner på gården, som var samboere eller koner av menchoene. De bodde og oppholdt seg rundt arbeiderboligene som eieren disponerte for mennene deres og dem, og passet gjerne barn og forskjellige husdyr, inkludert melkekyr som var lånt ut av estanciaen.

Arbeidstiden på gården varierte med årstidene etter dagslyset. ”Her på gården må vi benytte oss av dagslyset,” forklarte formannen. Han sa at arbeidet kunne begynne klokken fire når sommeren var på det lyseste, med fire-fem timer lange siestaer midt på dagen og jobbing fram til solnedgang om kvelden. Om vinteren kom ikke arbeidsdagen i gang før klokken syv halv åtte, med en halvtime eller times lang lunsjpause midt på dagen, og avsluttet arbeidsdag rundt halv syv-syv om kvelden. Kokka og hushjelpens arbeidsdager var lagt opp på en litt annen måte, i og med at de ofte måtte arbeide under deler av lunsjen også.

Alle arbeiderne hadde krav på en måneds betalt ferie i året,. Hver andre helg hadde arbeiderne fri i to dager (lørdag og søndag), og de fleste av dem dro da hjem til husene sine i

¹⁵ I travle perioder på arbeidsstasjonen kunne opptil tre av fotarbeiderne arbeide til hest sammen med menchoene.

landsbyen. Så og si alle de ansatte eide hus eller var tilknyttet hushold i Bovera. Arbeiderne som ikke var tildelt egen bolig på gården dro vanligvis også hjem til landsbyen hver eneste kveld om de fikk muligheten. Da reiste de enten med eget transportmiddel (sykkel, moped, motorsykkel eller bil), per buss, eller de haiket eller fikk skyss av formannen. To netter i uken hadde gårdsarbeiderne imidlertid nattevakt, og var pålagt å overnatte på gården.

Soverommene i låven ble da brukt av de som ikke var tildelt hus på gården. Her delte opptil tre arbeidere rom hvor de sov på enkle feltsenger. Ifølge arbeidsreglementet var egentlig gårdsarbeiderne pålagt å sove på gården alle netter utenom i frihelgene, men dette var noe den nåværende formannen, som formannen før ham, for det meste så gjennom fingrene med.

2.2.2 Produksjonen på gården

Alle aktivitetene på gården var utelukkende dedikert til kjøttproduksjon på storfe, og det ble solgt slaktedyr både til eksport (15%) og til hjemmemarkedet (85%). Hestene på gården ble utelukkende avlet for arbeidet med kyrne. Formannen delte arbeidet med kjøttproduksjon på storfe inn i tre generelle grener – *cría*, *invernada* og *cabaña* – som henholdsvis refererer til ”generell reproduksjon”, ”oppfeting til slaktevekt”, og ”genetisk avl” (mine oversettelser). Arbeidet på Madrugada inkluderte de to første grenene. Estanciaen var en del av et konglomerat av flere gårder med samme eier som sammen fungerte som én produksjonsenhet. Ulike deler av produksjonen var dermed fordelt mellom de tre enhetene.

Formannen fortalte at Madrugada hadde som største gård ansvaret for den mest omfattende delen av virksomheten: Reproduksjon. Dette innebar at estanciaens hovedoppgave var å befrukte kuer, få satt flest mulig nye kalver til verden, og å sørge for at kalvene vokste raskest mulig. Det store flertallet av kuene på gården ble befruktet ved inseminasjon, men kuer som viste seg vanskelige å befrukte ble satt på beite med okser i et siste forsøk på befruktning. Kukulver ble værende på Madrugada for å inngå i fremtidig reproduksjon, mens de to andre gårdene i konglomeratet hadde ansvaret for å føre oksekalvene fram til slaktevekt fra de var ett år gamle. Oksene som ble brukt i avl ble avlet fram for seg. Når kukalvene ble tre år gamle ble de inseminert for første gang og inngikk deretter i reproduksjonen fram til de ble rundt 13 år. Kuer som enten på grunn av alder eller sterilitet ikke kunne gå drektige ble fetet opp til slaktevekt på Madrugada. Slik sett drev de både med *cría* og *invernada* på estancia Madrugada, selv om en del av arbeidet med oppfeting til slakt ble satt bort til de to andre gårdene.

Som på de fleste andre gårder i Argentina benyttet de ekstensiv produksjonsform på Madrugada. Dette innebar at de voksne dyrene ikke fikk kraftfôr, men i stedet hadde gresset på beitet som omtrent eneste næringskilde. Formannen og en av fotarbeiderne fylte med jevne mellomrom opp beholdere med mineralsalt til kyrne ute på beitemarkene, og ved behov fikk de også injeksjoner med vitamin- og mineraltilskudd når de var innom arbeidsstasjonen. Kalvene var det eneste unntaket; de fikk kraftfôr i noen måneder fra de ble skilt fra moren, før de gikk over til å utelukkende leve av gress. For å maksimere næringsinntaket til kyrne var det sådd en bestemt gresstype på beitemarkene som var mer næringsrik enn den lokale sorten, for å maksimere potensialet til jordsmonnet.

I Europa, forklarte formannen, er *feed-lot* den vanligste produksjonsformen. Kyrne oppbevares i mindre innhegninger og føres natt og dag med kraftfôr og høy. ”*De beveger seg ikke,*” klagde han. Formannen fortalte stolt at argentinske kyr har akkurat den samme dietten som hjorten – gress. I tillegg var det en viktig forskjell i at argentinske storfe hadde mer plass å boltre seg på. ”*Argentinske kyr får bevege seg!*” sa han og pekte ut over markene. Til tross for at gården hadde tusener av kyr kunne vi kjøre gjennom større landskaper uten å se særlig store ansamlinger med storfe. Formannen mente at denne produksjonsformen var noe av hemmeligheten bak kvaliteten til det argentinske kjøttet. Han mente det gjorde argentinsk kjøtt like magert og fint som hjortekjøtt, og hevdet at kjøttet hadde mer sunt kolesterol enn usunt: ”*Som fisken!*”

2.3 DEN MYTISKE GAUCHOEN – ARGENTINAS NASJONALE MACHO

”Gaucho” er tilnavnet til den argentinske cowboyen, som er et av Argentinas nasjonale symboler. Gauchoen har vært av historisk betydning i den argentinske nasjonalromantikken / nasjonalistbevegelsen (Archetti 1999:18,72)¹⁶, og er i dag en av de største salgsvarene /varemerkene på Argentina, sammen med tangoen, fotballen og den argentinske karamellkremen ”dulce de leche”. Gauchoen og hans rekvisitter selges unna i suvenirbutikker: Det selges gauchofigurer, lassonøkkelringer, gauchomagneter, skinnstøvler, gauchoklær, samt kort, bøker, og alt slags annet nips – både i billigere og mer eksklusive varianter. Gjennom turistreklamer tilbys besøkende også ”rural turisme”. Det selges pakketur på pakketur til estanciaer, der turistene får bo i gamle herskapelige estanciaer, ri ut på beitemarkene med

¹⁶ Gauchoen var betydningsfull som en motvekt og ble løftet fram som noe ur-argentinsk i forhold til den ekstreme strømmen av europeiske immigranter på slutten av 1800-tallet og begynnelsen av 1900-tallet (Archetti 1999:18).

gauchoene, overvære gauchoenes arbeid, delta i grillsekskap ("asado"), og blir underholdt av lokale trubadurer og tradisjonell bygdedans. Den 7. November hvert år feires "gauchodagen" ("el día del gaucho"), og byen San Juan de Areco i Buenos Aires-provinsen har en av de mest kjente festivalene, som også er et sentrum for "gauchoturisme". Under denne festivalen og andre lignende festivaler arrangeres det ferdighetskonkurranser med hest og kyr, rodeo, det selges tradisjonelt håndverk og spilles ulike typer folkemusikk.

Gauchen og landsbygda framheves som nasjonalt ikon. Som Archetti understreker er dette kanskje ikke så underlig i et land der landbruket har vært av sentral betydning for økonomien, og fremdeles spiller en forholdsvis viktig rolle (Archetti 1999:1). I dag brukes begrepet "gaucho" om cowboyene som jobber på estanciaer og gårder landet rundt. Likevel mener mange¹⁷ at gauchoer ikke finnes lengre, men at dette tvert imot var en folkegruppe eller et fenomen som forsvant for lenge siden (Leal 1989: 35). I dag finnes det bare cowboyer som insisterer på å kalle seg gauchoer (Nichols gjengitt i Leal 1989: 35).

Begrepet "gaucho" dukker først opp i skriftlig form i koloniale registre fra slutten av 1700-tallet, men antas å ha vært i bruk muntlig tidligere enn dette (Leal 1989:16)¹⁸. Historisk betegnet ordet et halvnomadisk "folkeferd" som levde på pampasen og slettelandskap i Argentina, Uruguay og den sørbrasilianske delstaten Rio Grande do Sul. Pampasen var den gang åpent land uten gjerder eller andre hindringer, og hjem til store mengder villkyr og villhester (Leal 1989: 14-15). Gauchoene var ryttere og levde av jakt på villkyrne, ispedd noe lønnsarbeid på estanciaer eller i jaktlag ved behov¹⁹.

Gauchen var en hybridbefolkning med både europeisk²⁰ og indiansk blod i årene – noen av dem også etterkommere av afrikanske slaver. Det spanske koloniimperiet kontrollerte enda ikke hele slettelandet, som fremdeles var hjem til en sparsommelig indiansk befolkning. Gauchoene var i all hovedsak menn, og de kvinnene som fantes var gjerne nettopp av indiansk opprinnelse. Jaktmetoder og næringsgrunnlag minnet også mye om sletteindianernes (Rock 1986: 48)²¹. De brukte blant annet den indianske jaktlassoen "boleadoras", som ender i tre skinnrep med en rund stein i hver ende²².

¹⁷ Både historikere, gårdeiere og andre.

¹⁸ Det er ikke full enighet om opprinnelsen til begrepet "gaucho", men en mener det sannsynligvis stammer fra det indianske ordet "guacho", som betyr foreldreløs (Leal 1989: 22).

¹⁹ Penger inntjent gjennom lønnsarbeid ble hovedsakelig brukt til innkjøp av grunnleggende varer som jaktutstyr, klær, sukker, "yerba maté" (en form for te) eller brennevin (Leal 1989:22).

²⁰ Da særlig av spansk europeisk opprinnelse.

²¹ Blant de tidligste europeiske innvadrerne var menn sterkt overrepresentert, og spanske /europeiske menn fikk seg ofte indianske kvinner. Det samme gjaldt gauchoene; de slo seg ned med indianske kvinner på pampasen (archetti, leal?).

Gaichoene levde materielt sett et enkelt liv, ofte med salen som sengeplass, har det blitt hevdet, men næringsmessig bød pampasen på alt de trengte. Noen kvinner fantes det også, gjerne indianske, og hytter bygd av stokker og kveghuder (Leal 1989). Gaichoene ble av sine samtidige og senere av historikere og antropologer beskrevet som en egen, distinkt folkegruppe eller sosial kategori (Leal 1989:10,11,25)²³.

Gaichoene levde utenfor loven og i grenselandet mellom storsamfunnet eller det europeisk-koloniale samfunnet, og pampasslettenes ”frihet”. I de koloniale tekstene blir gaichoene også omtalt som ”latsabber”, ”vagabonds” og ”fortapte mennesker”, og de ble ansett som et alvorlig samfunnsproblem av koloniadministrasjonen. Grenselandet ble et yndet tilholdssted for militærdesertører, kriminelle og andre som søkte seg mot pampaslivet. Til tross for administratorenes motstand og ulike kampanjer for å svekke veksten i gauchobefolkningen, økte de hele tiden i antall. Gaichoene respekterte ikke estanciaenes eiendomsrett eller eksklusive jakttillatelser, men tok for seg av det kveget de måtte finne. Styresmaktene mente de stod i veien for lov og orden og en full kolonisering av landet. De ble beskrevet som barbariske, primitive, parasittiske, tyvaktige, voldelige – et folk uten moralske forpliktelser som snyllet på andre heller enn å leve av egen innsats (Leal 1989:21, 23-24; Archetti 2003: 6).²⁴

Likevel skulle gaichoen bli stående som et av de aller fremste nasjonale symbolene i Argentina, for beskrivelsene og karakteristikkene av gaichoene endret seg etterhvert drastisk. Som mange har kommentert skjedde denne helomvendingen akkurat i perioden da de ”egentlige” eller opprinnelige gaichoene var i ferd med å forsvinne og til slutt forsvant (Archetti 1999:36²⁵; Leal 1989:35)²⁶. Styresmaktene vedtok etterhvert mange lover i forsøk på å kontrollere gaicho-befolkningen, og noen av disse ga dem fullmakt til å tvinge ”løsgjengere” inn i hæren. Både under frigjøringskrigene mot den spanske kronen²⁷ og ulike grensekonflikter imponerte mange gaichoer som kavalerister i kampene, noe som etterhvert gjorde at gaichoene ble beundret for sitt mot og ferdigheter som soldater. I løpet av ”ørkenkrigen” i 1879 (Archetti 1999: 29) ble de siste indianerstammene drept, jaget vekk eller

²² De tre endene snodde seg rundt dyrenes ben idet de forsøkte å flykte.

²³ Archetti omtaler det som ”en sosiologisk realitet” (Lugones – argentinsk nasjonalistforfatter på tidlig 1900-tall – gjengitt i Archetti 1999:37)

²⁴ På mange måter ble de beskrevet som alt et moderne Argentina ikke burde handle om. / lå ifølge administrasjonen som en klampsko om Argentinas ønskede utvikling.

²⁵ sier bare at nasjonalistene vekket til live igjen gaichoen som hadde blitt dømt til å forsvinne.

²⁶ Leal skriver at ”nå finnes det kun cowboyer som insisterer på å kalle seg gaichoer” (Leal 1989:35).

²⁷ 1810-1818.

kontrollert, og pampasen ble med tiden delt inn i eiendommer som adskiltes med gjerder. De opprinnelige gauchoen ble tvunget inn i lønnsarbeid som ”peones” – gårdsarbeidere.

Mellom 1870 og 1914 ankom ca 6 millioner europeere i Argentina, hvorav 3 millioner ble boende (Archetti 1999: 1). Nasjonalistiske forfattere på begynnelsen av 1900-tallet bekymret seg for hva disse enorme immigrantstrømmene ville gjøre med nasjonens identitet, moral og verdier. I gauchoen fant de en mytisk og heltedig figur som kunne stå som et samlende symbol på argentinskhet og argentinske røtter. Gauchoen ble ansett som død, men idealtypen overlevde, og nasjonalistene mente at idealtypen representerte en kulturell essens som ville videreføres til nye argentinere (Archetti 1999: 37). I sterk kontrast til de tidligste beskrivelsene kom gauchoen etterhvert til å stå for positive og ønskede egenskaper, selv om han fremdeles ble beskrevet med et snev av barbari og ambivalens²⁸. Gauchoen ry hadde allerede begynt å snu med hans rolle som kavalerist og soldat, og mange beskrev etterhvert gauchoen som en forfulgt og undertrykt rural befolkning. Ære, mot og individuell frihet ble viktige stikkord. Nasjonalistene beskrev gauchoen som en stolt, selvstendig, fri, oppriktig, gjestfri, fåmælt personlighet; snill mot kvinner, barn og personer som behandlet ham respektabelt, men hard eller grusom mot de som trosset hans ære eller forulempet ham på noen måte. En slik rekonstruksjon av tradisjonen og fortiden ble blant annet muliggjort av populariteten kreolsk litteratur hadde i Argentina fra slutten av 1800-tallet. Utallige episke romaner med gauchoen som hovedrolleinnehavere bidro til å definere gauchoen. Den største klassikeren blant disse er det episke diktet ”Martín Fierro”, utgitt i 1872 (Archetti 1999:37). Denne boken ble gjentatte ganger nevnt i mine samtaler med byfolk eller estanciaeiere som ville gi en beskrivelse av gauchoen. Gauchoen som figur ble tatt opp i populærkulturen og gjorde seg gjeldende også i tangoorkestre, sirkus og teaterforestillinger (Archetti 2003: 6-7). Archetti skriver om hvordan bruk av ”gauchoklesstil” i tangoorkestre ble fremmet gjennom europeeres eksotifisering av Argentina. Tangoorkestre på turné i Paris stod gjerne uten spillejobber om de ikke iførte seg gauchokostyme, selv om dette tidligere ikke var blitt forbundet med tangoen (Archetti 2003: 2,12)²⁹. Gauchoen ble sammen med tangoen et myteomspunnet symbol på argentinsk annerledeshet.

²⁸ Archetti skriver om hvordan Lugones (en av de fremste nasjonalistene) anså blandingen mellom indianer og spanjol for å være bedre enn de opprinnelige ”rene” rasene. Gauchoen hadde i seg de gode egenskapene til spanjolen og de dårlige egenskapene til indianeren. Archetti skriver en del om teorier rundt hybriditet og hybriditet som nasjonal diskurs.

²⁹ Noen har også hevdet at gauchoen aldri har eksistert, men ble oppdiktet urbane intellektuelle (Archetti 1999:41). Bioy Casares mener at gauchoklær ble funnet opp og utviklet ved å kopiere klærne

2.3.1 El mencho – Den correntinske gauchoen

Da jeg spurte folk hva som skiller den correntinske *menchoen* fra gauchoene i resten av landet, var det arbeidsantrekket som ble trukket fram som distingverende og typisk. I tillegg hevdet formannen på Madrugada samt en gårdeier i Buenos Aires-provinsen at den correntinske rurale arbeideren har en helt egen stå-på-vilje og arbeidslyst: Han arbeider hardt, og i motsetning til arbeiderne i Buenos Aires provinsen klager han ikke selv om arbeidet er svært tungt og dagene lange. *Gårdeiere helt fra Buenos Aires og andre deler av landet kommer til Corrientes for å finne gode arbeidere!* Hevdet formannen på min første dag på Estancia Madrugada. Vi stod og overvar brennmerking av kalvene, og han pekte fornøyd og bekræftende mot arbeiderne som løp ivrig fra den ene til den andre arbeidsoppgaven, av og til ledsaget av høye, hvinende hyl, kalt *sapucais*³⁰: *Ser du? De liker å arbeide!* Gårdeieren fra Buenos Aires-provinsen påstod det samme; han skrøt av de correntinske arbeiderne og klaget over at hans egne var lite arbeidsomme og at de ytret misnøye over arbeidsvilkårene.

Dette er en stereotypisk beskrivelse som jeg ikke vet i hvor stor grad kan sies å ”holde vann”. Jeg observerte selv både iver og mangel på iver hos menchoene i løpet av tiden jeg var på gården, og overhørte også flere samtaler der noen av gårdsarbeiderne klagde over noen av arbeidsvilkårene i samtaler seg imellom. Jeg observerte ingen direkte ”angrep” eller klager til ledelsen i seg selv. Allerede mandagen etter formannens første uttalelser klagde han over at arbeiderne var i ”mandagsmodus” – de hadde blant annet glemt igjen noen kuer de skulle ha drevet til gården. Maria Eugenia Mendizábal³¹, en argentinsk antropolog, beskrev forholdet mellom estanciaeiere og gårdsarbeidere i samme provinsen i vendinger som kunne minne om forholdene formannen og gårdeieren i Buenos Aires mente var ”typisk” correntinsk. Etter hennes erfaring var relasjonen meget hierarkisk ofte preget av mye paternalisme fra gårdeierens side og lojalitet og ydmykhet/underdanighet fra arbeidernes side. Hun erfarte også at gårdeiere og gårdsarbeidere i mange tilfeller hadde en ganske lik oppfatning om ”hvordan verden skal være”, i form av en generell holdning om at arbeideren burde være veldig takknemlig for at gårdeieren ga ham arbeid og inntekt, noe hun stilte seg undrende til. Ifølge uttalelsene til formannen på Madrugada og gårdeieren i Buenos Aires hadde uansett den correntinske rurale arbeideren stereotypisk sett rykte på seg for å være ekstra ”servil” og

en berømt tangomusiker og skuespiller hadde på seg i klassiske gauchofilmer fra 30-tallet (Casares gjengitt i Archetti 1999:41).

³⁰ Jeg ble tidlig forklart av flere personer at sapucaihylet var ”fra” corrientes og ”typisk correntinsk”. Sapucaihylet og bruken av sapucais vil beskrives nærmere lenger ut i oppgaven.

³¹ (privat samtale, 29.1.08).

flittig – han utførte de arbeidsoppgavene som ble gitt ham uten å nykke, og var lite oppsetsig i forhold til ledelsen.

Generelt var det likevel arbeidsklærne som ble fremhevet som avgjørende for å gjenkjenne den correntinske menchoen. En jordeier fra Bovera fortalte at menchoene i området var noen av de siste i provinsen som brukte den tradisjonelle correntinske arbeidsdrakten for cowboyer, som identifiseres ved fargerike, stripete chaps og helchaps³² i bomullsstoff, og barbente føtter.³³ Med unntak av disse særegenhetene går de fleste elementene i menchoenes arbeidstøy igjen i antrekkene som brukes av gauchoer ellers i landet, selv om mange andre regioner også har sine partikulære detaljer eller variasjoner i utstyr og bekledning. Corrientes er heller ikke den eneste provinsen som har et spesielle tilnavn for ”sine” gauchoer.³⁴

Menchoene på Madrugada gikk alle med typiske rurale arbeidsbukser, *bombachas*, som brukes av gauchoer i hele Argentina. Dette klesplagget er knyttet til den argentinske landsbygda, og brukes av rurale arbeidere så vel som estanciaeiere og andre som måtte identifisere seg med bygda, bygdetradisjon eller chamamé – eller som liker denne klesstilen. Buksene er sydd i robust ensfarget bomullsstoff. De er vide rundt lårene og smalner av ned mot anklene, hvor det er en splitt nederst på utsiden av bena med mulighet for å kneppe igjen. Det finnes mange ulike merker og små variasjoner i detaljer på buksene, men alle har dette samme snittet. Det fantes også egne kvinnemodeller til salgs i landsbyen, med et litt annet snitt og andre farger, selv om det stort sett var menn som brukte denne typen bukser.

Over arbeidsbuksene brukes stripete helchaps (*guardamontes*) som er typiske for den correntinske menchoen, gjerne sydd av vedkommendes kone eller en annen kvinne i familien. De er heldekkende nede rundt leggen og på forsiden, men åpner seg oppover bak lårene og festes omtrent som et forkle øverst i livet med knyting bak på ryggen. Disse beskytter arbeidsbuksene under mot slitasje og møkk. Det er også vanlig å ha stripete bomullschaps brettet rundt leggene (*polainas*), festet ved hjelp av lærsnorer rett under kneet og ved ankelen. I ankelsnorene festes også sporene (*espuelas*), som tas av og på ettersom menchoene skifter

³² *Chaps* og *helchaps* er uttrykk som er vanlige i norske ridemiljøer og jeg vil derfor bruke disse i oppgaven i stedet for de lokale uttrykkene *polainas* og *guardamonte*. *Polainas*/chaps dekker kun området fra kneet og ned, mens *guardamonte*/helchaps dekker hele bena og festes i livet.

³³ En detaljert beskrivelse av menchoenes arbeidstøy er vedlagt i appendikset. Jeg ikke har funnet noen slik beskrivelse i antropologisk litteratur.

³⁴ ”Gaucho” forbindes med cowboyen på nasjonalt plan, og ifølge mine informanter også spesielt med cowboyen fra Pampasen. Når det gjelder særpreg blir provinsen Salta ofte framhevet, sammen med Corrientes. Gauchoene i Salta har på seg digre utstående stive helchaps som skal beskytte dem mot tornebusker.

mellom å jobbe til hest og til fots i løpet av dagen. De er mellom fem og tjue cm lange og har som oftest hjul med spisse tagger festet i endene. Tre av menchoene på gården jobbet barbent. De hadde tykke lærstykker brettet under og rundt helene (*tobillera*), mens resten av foten stakk ut. De andre brettet endene av chapsen rundt foten og inn under helen før føttene ble tredd inn i et par *alpargatas*, de karakteristiske enkle bomullsskoene som brukes av rurale arbeidere i hele Argentina. Festet til en bredere lærrem rett under kneet hadde menchoene fra estanciaen ovale gummistykker som dekket innsiden av leggene. Disse var skåret ut fra gamle gummistøvler og beskyttet huden mot ujevnheter og friksjon fra saltøyet. Alle detaljene i lær lagde menchoene selv ved hjelp av huder fra storfe på gården.

Over linningen til arbeidsbuksene og helchapsen surses et bredt, gjerne fargerikt belte av vevet ull eller bomull (*faja*) et par ganger rundt livet før enden stikkes ned i linningen. Over dette festes et bredt skinnbelte (*tirador*). Noen av disse beltene har små lommer, og ved festlige anledninger festes gjerne et metallornament med mynter (*rastra*) på forsiden av beltet. Arbeidskniven (*facón*), som brukes hyppig ved ulike arbeidsoppgaver, ligger i en egen ofte håndlaget lærslire som stikkes ned i linningen eller mellom beltet og buksene bak på venstre side av ryggen. Noen av dem hadde også en fil liggende i sliren, slik at kniven kunne kvesses ved behov. I tillegg bar de fleste av menchoene tellesnorer som enten var flettet i lær eller laget av fargerike plaststrimler. Disse bestod av en snor med kuler som kan beveges langs snoren, som på et bønnekjede, og hver kule kunne representere alt fra ti til hundre kyr. Tellesnorene var festet til beltet, knivsliren eller i hemper på buksene, og hjalp menchoene i arbeidet med å telle over buskapen. Flertallet av menchoene hadde også store brettete lærforklær (*culero*) hengene over hoftene, skrittet og den øverste delen av lårene, gjerne med oppklipte frynser langs nedsiden og dekorert med et par nummererte øremerker fra kyr. Skinnforkleet beskytter hoftene og bena når de strammer til lassoen, eller for eksempel når de holder fast kalvenes hode mens de fjerner hornutvekster.

På overkroppen bar flertallet av menchoene vanligvis kortermede eller langermede skjorter, en del av dem med sterke farger, ofte med et halstørkle knyttet rundt halsen. Halstørklene var som regel enten i ensfarget rødt eller blått, farger som symboliserer ulik politisk tilhørighet³⁵. Andre foretrakk en mer nøytral farge, som for eksempel beige.

³⁵ Rødt halstørkle symboliserer støtte *Partido Autonomista* mens halsblått tørkle viser støtte til *Partido Liberal*. Slik støtte til ulike politiske partier kunne før i tiden lede til konflikt og drap fortalte formannen – *Folk drepte hverandre for å være tilhengere av motsatt parti! (...) Men det er veldig lenge siden* forklarte han, uten å slå fast nøyaktig hvor lenge. ”Hårfrisuren” til hestene kunne tradisjonelt også vise politisk ståsted. Har hesten pannelugg er rytteren tilhenger av *Partido Liberal*, er panneluggen klipt helt ned er rytteren tilhenger av *Partido Autonomista*.

Tradisjonelt kunne politisk ståsted også leses ut i fra måten en rytter har stusset manen til hesten sin på, men på gårdene jeg besøkte hadde alle hestene samme klipp, og det kunne virke som om dette dreide seg mer om smak og estetikk enn politikk.

Sist men ikke minst er alle menchoene avhengige av en god hatt for å skygge for solen. Flertallet personalet brukte lave bredbremmede hatter som var flate på toppen, kalt *panza de burro* – ”eselmage”. De fleste menchoene hadde lakkert hattene sine å gjøre dem vanntette ved regnvær, og hadde festesnoren strammet til rundt bakhodet. En av teamlederne hadde imidlertid noe som lignet en ”tropehatt”, og en annen mencho hadde en svær rund og krokete hatt som ikke lignet noe annet jeg så.

Menchoenes arbeidsklær består av mange elementer som til sammen kan sies å utgjøre en slags ”uniform”. I hvilken grad denne ”uniformen” er komplett hos den enkelte arbeider varierer. Noen av menchoene på gården var tydelig mer opptatt av å benytte *alle* elementene enn andre, og mer opptatt av å se ”stilige” og presentable ut. Et par stykker brukte kanskje t-skjorte istedenfor skjorter, men i det store og det hele hadde de aller fleste menchoene alle disse elementene i klesdrakten sin. Arbeiderne som ikke jobbet som menchoer, og ikke til hest, kledde seg annerledes. De bar alltid vanlig t-skjorte eller genser, men hadde gjerne de samme buksene, *bombacha*”, eller olabukse, samme typen bomullssko som menchoene, men gjerne caps som hodeplagg. To av de såkalte ”fotarbeiderne” brukte deler av dagen på hesteryggen, men da for å frakte og dele ut fôr til de større kalvene som gikk på beite. Disse brukte i de fargerike helchapsene, men ikke resten av utstyret.

Til fest blir alle disse elementene oppgradert i det som kan sies å være den nasjonale tradisjonelle drakten; ulike utgaver av ”gauchoklær”. Da ligner de correntinske menchoene og andre som har kledd seg opp i ”fintøyet” – som gaucho – mer på gauchoer andre steder i landet. I stedet for bare føtter eller *alpargatas* vil den som har råd bruke knehøye skinnstøvler. Pene *bombachas* erstatter de som brukes til hverdags, og de flotteste beltene med de mest elaborerte dekorasjonene hentes frem. Over penskjortene bæres det vest, og vest og bukse kan ha matchende blomsterbroderier, mens hesten sales opp med det fineste saltøyet. Jeg observerte også noen bruke de fargerike chapsene som er karakteristiske for Corrientes’ menchoer, men disse var i mindretall.

2.4 MENCHOENE PÅ MADRUGADA

Dette er Merete – jenta som har kommet for å lære om menneskene fra landet! Så rare er dere at folk kommer helt fra Norge for å studere dere! Menchoene stod på rekke og rad og så fra

meg til formannen og tilbake igjen. Det var syv av dem på jobb denne dagen. De hadde sort hår og solbrun hud, var kledd i fargerike stripete bukser og noen av dem lave hatter med brem. Til min overraskelse så jeg at et par av dem var barbente. Aldersmessig var det forholdsvis stor variasjon. Formannen introduserte meg til hver og en av dem, og vi utvekslet ett kyss på hvert kinn, som skikken i området tilsa.

Det var **Pedro**, den 60 år gamle ”første-teamlederen” (*primero capataz*) på gården. Han hadde jobbet der i 45 år, siden han selv var 14 år gammel. Den gangen var det Pedro sin egen bestefar som var formann på gården, og Pedro hadde spurt ham om jobb. Pedro foretok alle drektighetsundersøkelsene på gården. Han og kona Carmen bodde i samme bygg som kontoret, og de hadde en voksen sønn i landsbyen som var gift og hadde to barn.

Det var **Juan** på 46 år – med 25 års ansiennitet på gården. Han bodde sammen med kona Norma og deres yngste datter i en arbeiderbolig nære hovedhusene. De hadde også en sønn som gikk på landbruksskole. Juan hadde spesielt ansvar for inseminasjon.

Det var **Jose** på 36 år som hadde 12 år med arbeidserfaring fra gården. Han hadde tre barn mellom fire og ni år og bodde sammen med kona i en arbeiderbolig som lå 20 minutters ritt unna hovedhusene. Han hjalp slakteren Eladio (63 år) med slakt, og kom sannsynligvis til å ta over denne jobben når Eladio pensjoneres som 64-åring.

Det var **Cesar** på 46 år, med fire års fartstid på gården. Da jeg ankom bodde han og samboeren på den mest avsidesliggende arbeiderboligen like ved gårdens østlige grense. Det fantes ingen asfaltert vei ut dit, og Cesar brukte vanligvis to timer på å ri til og fra hovedhusene hver morgen og kveld. Senere ble de to tildelt et par rom i en av låvene ved hovedhusene, hvor det også var soverom for flere av de andre ansatte. På samme tid fikk Cesars samboer, Eli, overta jobben som formannens hushjelp.

Det var **Felipe** på 27 år. Han hadde jobbet fire år på gården, og kom opprinnelig fra Concepción, hvor han hadde vokst opp på foreldrenes gård med rundt 400 kyr og en del sauer. Felipe leide egentlig et rom i landsbyen, men helt mot slutten av feltarbeidet mitt fikk han og kjæresten, Santa, flytte inn i arbeiderboligen på Rosario. De ble dermed samboere (*juntados*). Felipe fortalte tidlig at han var glad i rodeosporten og at han hadde en pokal fra en konkurranse han hadde vunnet. På gården assisterte han Juan under inseminasjon av kuer, som lærte bort sine kunnskaper.

Det var **Escobar** på 30 år, som hadde jobbet litt under ett år på gården. Escobar hadde vokst opp i en forstad i Buenos Aires, men flyttet til Bovera som 20-åring. Der jobbet han først i farens kolonial. Før han fikk arbeid på estancia Madrugada hadde han jobbet som

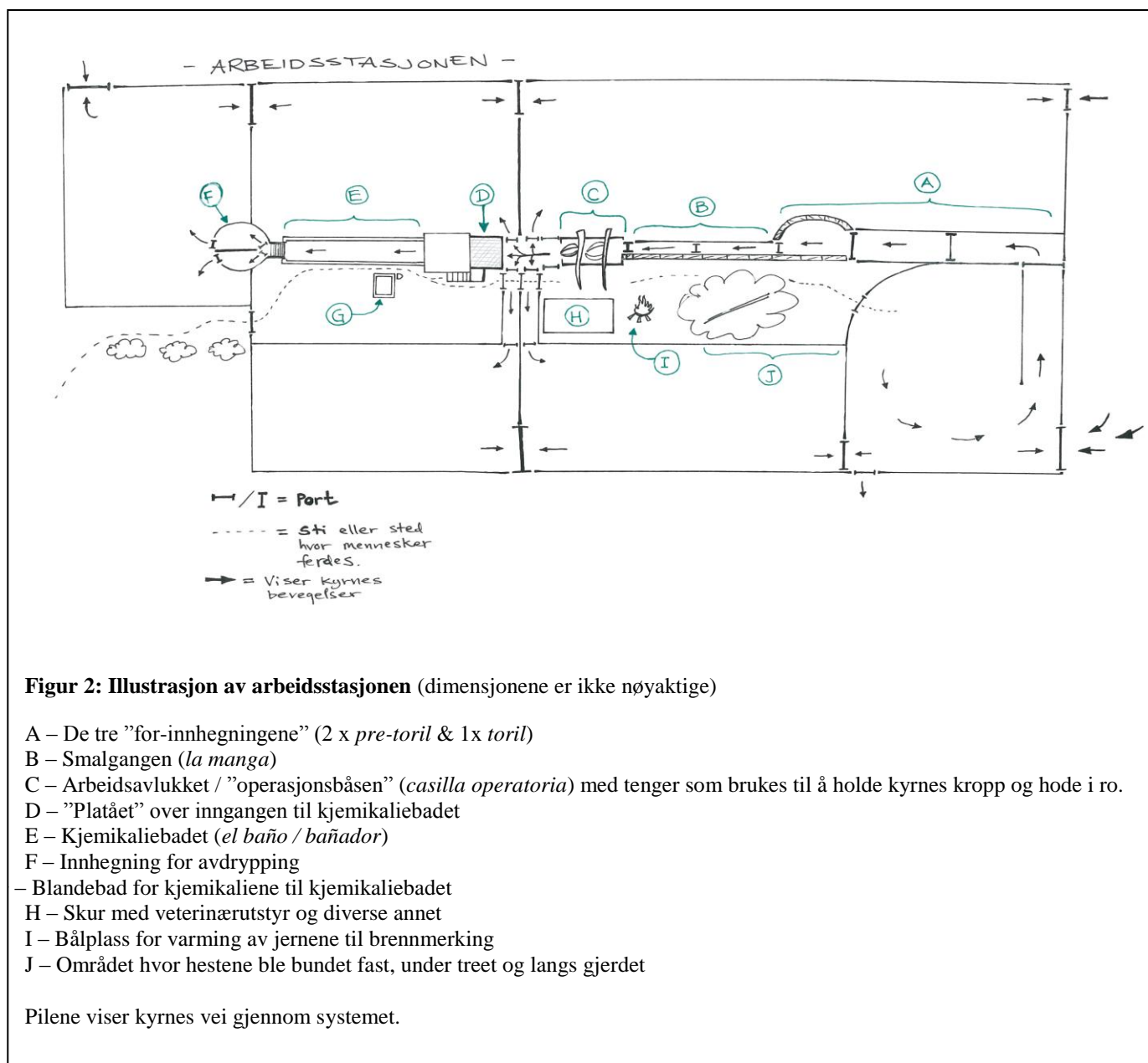
mencho i noen måneder på en annen gård i området. Han bodde i landsbyen hvor han delte et hus med kona og deres fire barn (hun hadde to barn fra tidligere ekteskap). Under feltarbeidet mitt forlot han plutselig jobben på Madrugada og tok isteden vare på farens 150 kyr.

Det var **Augusto** på 31 år. Han hadde bodd syv år i Buenos Aires-provinsen hvor han hadde jobbet på en tekstilfabrikk, men var nå tilbake i Bovera og hadde jobbet ett år på gården. I landsbyen bodde han i et hus med samboeren og sønnen deres på ett år.

Den eneste som ikke var der denne dagen var ”andre-teamleder” **Luís** (*segundo capataz*), som hadde ferie den måneden. Siden skulle jeg komme til å tilbringe mye tid med han og kona. **Luís** var 52 år og hadde jobbet 15 år på gården. Han og kona, Ana, kom egentlig fra en grend rett utenfor Mercedes, Corrientesprovinsens tredje største by. De bodde nå i en arbeiderbolig noen hundre meter fra hovedhusene, sammen med sønnen Antonio, som jobbet på gården som ”fotarbeider”, og en datter av naboene deres i landsbyen.

2.4.1 Arbeidsstasjonen – menchoenes arbeidssted

Gården hadde to arbeidsstasjoner, men det var hovedsakelig den som lå ved hovedhusene som ble brukt. For å gi leseren et innblikk i stedet hvor menchoene jobbet, og gjøre det enklere å forstå beskrivelser av arbeidet, vil jeg gi en kort beskrivelse av utformingen og de ulike funksjonene til arbeidsstasjonen (for illustrasjon se side 12). Arbeidsstasjonen var et system av innhegninger, ganger og båser med skyveporter imellom, samt det nevnte kjemikaliebadet mot parasitter. Alle konstruksjonene var bygd av trematerialer, unntatt kjemikaliebadet som var laget av betong, samt den kraftige ståltråden som var et hovedelement i gjerdene på de større innhegningene rundt. Rekken av små innhegninger og avlukker målte til sammen cirka 50 meter, og rundt disse lå det seks større innhegninger. De mest sentrale konstruksjonene befant seg under et bølgeblikktak som ga skygge for solen og beskyttet mot regn, mens innhegningene lå under åpen himmel. Kyrne ble ”sluset” gjennom stadig mindre innhegninger, for så å slippes ut i en av fem større innhegninger. Dette muliggjorde sortering av kyrne ut ifra ulike klassifiseringer.

Innhegningen som ligger nederst til høyre på illustrasjonen var utgangspunktet for å drive kyrne videre inn i ”for-innhegningene”³⁶ (A – pre-toril eller toril). For-innhegningene ble fylt med kyr og portene mellom dem ble stengt. Fra den innerste for-innhegningen ble kyrne drevet innover i smalgangen (B – manga) – en cirka ti meter lang gang, med plass til kun ett voksent dyr i bredden. Langsmed smalgangen og den siste av for-innhegningen stakk

³⁶ Heretter når jeg skriver ”forinnhegningen” i entall vil jeg sikte til den innerste av de tre for-innhegningene, som ligger like foran smalgangen. Når jeg bruker begrepet i flertall – ”forinnhegningene” – henviser jeg til alle tre.

det ut en avsats som menchoene kunne bevege seg langs. Fra avsatsen hadde menchoene overblikk ned over buskapen, og smalgangen var således godt egnet for utførelsen mange ulike oppgaver. Kyrne kunne for eksempel vaksineres, øremerkes eller brennmerkes. smalgangen ble tømt og fylt opp av på ny av kyr fra for-innhegningen ettersom arbeidet gikk unna. Ved sårskader eller larveinfeksjoner var det fra smalgangen eller ”arbeidsavlukket” (*C – casilla operatoria*) at kyrne fikk den nødvendige behandlingen. ”Arbeidsavlukket” var et lite ”rom” i enden av smalgangen med plass til ett storfe. Avlukket kunne stenges av med en skyveport bak mot smalgangen. Lenger framme i arbeidsavlukket fantes det to store ”tenger” som kunne strammes inntil kroppen og rundt halsen til hvert dyr for å holde det i ro mens de foreskrevne oppgavene ble utført. To av menchoene ville ha ansvaret for å styre tengene, og stramme til og slippe opp alt ettersom det som behøvdes. Mens tengene stod i lukket posisjon ble ofte grepet festet ved hjelp av jernbolter som ble stukket gjennom hull i tengene og videre inn i hull i stolpene ved siden av. Arbeidsavlukket var tilgjengelig fra små dører på begge sider og fra forsiden, slik at menchoene kunne ”låse seg inn” om situasjonen eller arbeidsoppgaven krevde det. Her kunne kuene insemineres, drektighetsundersøkelser gjennomføres, og både kalver og større dyr fikk kortet ned eller fjernet horn eller hornutvekster. Når et dyr var ferdig ”behandlet” i arbeidsavlukket ble tengene åpnet opp og dyret sluppet ut gjennom en av fire mulige utganger som ledet ut til forskjellige innhegninger. Dyrene kunne alternativt slippes rett frem gjennom en femte port som førte fram til ”kjemikaliebadet” (*E –bañadero / baño*), og i enden av det enda en innhegning. De mange ulike utgangene og innhegningene gjorde det mulig å sortere kyrne ut ifra størrelse, alder, drektighetsstatus eller andre faktorer, alt ettersom hvilke inndelinger som var ønskelige under de ulike arbeidsoppgavene. En av menchoene ville bestyre de ulike portene foran arbeidsavlukket fra et ”plata” (*D*) rett over inngangen til kjemikaliebassenget, ved hjelp av ulike stokker og kjettinger festet til portene. Kjemikaliebadet var et ti meter avlangt basseng i bakkehøyde, dyp nok til at kyrne måtte svømme. Nølende kveg fikk seg et lite elektrisk støt i baken gjennom en ledning som ble styrt av menchoen på plataet. Kyrne bykset eller lot seg falle uti den brune væsken. Som oftest dukket hele dyret under idet de traff overflaten. Kyrne måtte svømme til motsatt ende hvor en trapp førte opp til to små innhegninger hvor de ble stående en stund for avdrypping (*F*), før de ble sluppet ut i den større innhegningen bortenfor.

2.4.2 Menchoenes arbeidsoppgaver

Formannen og jeg stod sammen ved smalgangen på arbeidsstasjonen og snakket om gården, arbeidet og kveget da han plutselig spurte: "Hører du den lyden der?" "Ja" sa jeg mens jeg lyttet. Det hørt ut som lyden av et tungt kjøretøy som nærmet seg i det fjerne. "Det høres ut som en lastebil, ikke sant?" Jeg nikket, og formannen smilte fornøyd: "Det er menchoene som kommer med en gruppe kuer og kalver" Jeg lyttet igjen, og da hørte jeg det. Det fjerne brølet som nærmet seg var summen av masser på masser av raut som blandet seg til en vegg av lyd. Først da menn og dyr kom nærmere var det mulig å skjelne de ulike rautene fra hverandre. "Se, nå kommer de over åskammen der borte." Formannen pekte og forklarte at når de flytter flokker med kuer og kalver kommer mødre og avkom vekk fra hverandre i kaoset, og begge parter rauter for å lokalisere den andre. Kalvene var nå rundt seks måneder gamle og skulle inn til arbeidsstasjonen for å skilles fra kuene for godt. Deretter skulle de brennmerkes, øremerkes og avhornes. Flokken som nærmet seg var på cirka 500 dyr, og rautingen til kalvene ville avta først etter to-tre dager.

De fleste dager måtte alle eller flere av menchoene ri ut på beitemarkene for enten å hente eller plassere ulike flokker med kyr i forskjellige innhegninger, og mandagene var generelt holdt av til å "ri over" gårdens arealer. Hver mencho hadde tre-fire hester som de red fast, og de skiftet alltid hest etter en halv dags arbeid. Alle hestene ble drevet inn i en liten innhegning ved siden av påsalingsplassen hver kveld, og menchoene satte grime på og bandt fast de to de skulle bruke den påfølgende morgenen. Hestene ble også brukt for å drive kyr inn i for-innhegningene på arbeidsstasjonen. Tross alt var det arbeidsstasjonen som var åstedet for menchoenes mest omfattende arbeidsoppgaver. Som konstruksjon ga den dem muligheten til å komme tett innpå buskapen, slik at arbeiderne kunne jobbe direkte med dyrenes kropp.

Hvert halvår måtte alle kyrne på gården vaksineres mot munn- og klovsyke. Arbeidet tok cirka 15 dager, og ble utført i løpet av mai og november. I disse periodene var det opptil 16 mann på arbeidsstasjonen. Det kom en innleid vaksinatør som hadde ansvaret for å sette de fleste sprøytene. Sjefene for de to andre gårdene i konglomeratet var til stede med deler av sin stab. Og flere av fotarbeidere var også med på laget.

Hele buskapen måtte også hver tredje måned svømme gjennom kjemikaliebadet for bekjempelse av flått og andre eksterne parasitter. *Vi fører en kontinuerlig krig mot flåtten*, fortalte formannen. Kjemikaliebadet lammer nervesystemet til flåtten slik at insektet faller ut. Kyrne føres gjennom smalgangen og videre rett gjennom arbeidsavlukket og ut i en kort

betonggang hvor de blir tvunget til å hoppe ut i badet, som er fylt med en gjørmefarget væske. Inseminasjon av kuene og påfølgende drektighetsundersøkelser ble utført i løpet to ”to-måneders-perioder” om høsten og våren. Menchoene plukket ut kuer som utviste ”brunst-adferd” på markene og brakte dem inn til arbeidsstasjonen. Sæden var fylt på tynne plastrør, som ankom i store termosier med tørris. Felipe, som hjalp Juan med inseminasjonen, festet ett og ett plastrør i en plastkonstruksjon som Juan satte inn i en slags metallsprøyte. Med en behansket arm i kuas anus, stakk han deretter ”sprøyten” inn i kuas vagina og tømte ut sæden.

Etter en måned må de samme kuene inn til arbeidsstasjonen igjen for drektighetsundersøkelser. Pedro hadde da ansvaret for å stikke en behansket arm inn i anus på hver ku og kjenne på livmoren etter kalvefostre. I de tilfellene der inseminasjonen viste seg å ikke ha vært vellykket ble kua inseminert på nytt. Etter *to* mislykkede forsøk på inseminasjon ble kua så sendt til et beite hvor det gikk okser – som et siste forsøk på befruktning. Dette fordi oksene ble ansett for å bedre kunne avgjøre når brunsten er på topp, og således ville ha en bedre sjanse til å befrukte kua. Kuene er brunstige bare for en kort periode av gangen, og timing er helt avgjørende for vellykket bedekning. Om oppholdet med oksene heller ikke ga resultater ville dyret til slutt bli kategorisert som sterilt eller ubrukelig for reproduksjon, og ble sendt til et beite med andre dyr som skulle fetes opp for slakt.

Fordi kuene ble befruktet på omtrent samme tid kom kalvefødsleene i puljer. Kuene fødte ute på beitemarkene, men om menchoene eller formannen oppdaget kyr med problemer forsøkte de å løse komplikasjonene. ”*Kuer kan få alle mulige slags komplikasjoner, akkurat som hos kvinner,*” sukket formannen da jeg spurte ham om hva slags problemer som kunne oppstå. Etter to måneder ble oksekalvene kastret, og kalver av begge kjønn fikk en bestemt kombinasjon av ulike kutt i ørene som viste hvilken gård de tilhørte (*señalación*). Menchoene drev kuer og kalver inn til arbeidsstasjonen og skilte dem fra hverandre til hest. Deretter ble kalvene drevet puljevis inn i en av for-innhegningen. Her ble de lagt i bakken av menchoene og holdt nede mens de ble kastret, øremerket og fikk injeksjoner mot diaré og flått. En slik ”takling” av kalver ble kalt *la tranca*. Menchoene grep fatt i kalvene fra siden og slang dem over ende slik at de ble liggende med ryggen mot menchoen. Kalvene kunne også vippes ut av balanse enten ved å vri på hodet deres eller ved å lage en sleng med halen. På de større kalvene måtte de være to for å få dem i bakken. Kalven blir liggende med ryggen til menchoen slik at de sparkende klovene ikke kan treffe ham. Menchoene brukte gjerne en hånd til å bøye sammen den øverste forfoten til kalven – slik at dyret ikke kunne bruke det til å skyve seg løs – og plasserte en eller to knær i mageregionen til dyret for å holde det nede

mens jobbene ble utført. Kastrøren lente seg inn over kalven bakfra og satte gjerne sitt høyre ben inn mellom bakbena på dyret, for å få den til å sprike og beskytte seg selv mot spark. Deretter kjente han seg frem til en av testiklene, laget et lite snitt med en liten skarp kniv, klemte testikkelen ut og kuttet den løs. Det samme ble gjort med den andre, og alle testiklene ble kastet oppi en bøtte for senere å spises. Kastrøren sa at han likte å koke dem og deretter steke dem med løk og gulrøtter. Han likte ikke å grille dem, for da gir de fra seg en vond lukt syntes han. Formannen likte å kutte opp nedkjølte, kokte kalvetestikler og ha dem i salaten. For å telle hvor mange kalver de hadde kastret og øremerket, stakk menchoene en bit fra øremerkingen etter hver kalv i munnviken, og sorterte med jevne mellomrom de oppsamlede bitene oppi to små beholdere – en blå og en gul. Slik fikk de oversikt over hvor mange hunnkalver og oksekalver de hadde markert og kastret den dagen. Etter seks måneder var det så tid for brennmerking, øremerking og fjerning av hornutvekster for kalver av begge kjønn.

Generelt hadde menchoene mulighet til å ta buskaper i nærmere øyesyn på arbeidsstasjonen slik at sår eller larveinfeksjoner kunne oppdages og renses. Beitemarkene var hjemmøkt av tropisk flueart eller en type ”brems” som la eggene sine i små sår eller rifter i dyrehudene³⁷. Eggene ville etterhvert klekkes, og larvene levde av kjøttet i såret, slik at såret stadig ble større, og eggene og larvene stadig flere. Jeg observerte flere dyr med larveinfeksjoner i løpet av oppholdet: Små kalver med infiserte navler, okser med penis store som knyttnever – fulle av larver og puss, en hest hadde et stort åpent sår på neseryggen som bare ble større – også fullt av larver, for å nevne noen. Derfor var det viktig å rense alle sår med desinfiserende sårsalve for å forebygge larveinfeksjon, og å behandle sår med larver så tidlig som mulig.

Under utvelging av hvilke dyr som skulle sendes til slakt ble kyrnes vekt vurdert. De ble sortert ut ifra hvilke som skulle gå til EU-eksport, hvilke som skulle selges til innlandsmarkedet og hvilke som måtte tilbake på beitet. Generelt ble fettlaget til kyrne vurdert ut ifra halefestet: Jo mer fett på hver side av halen, jo bedre. De feteste kyrne ble sendt til eksport. I en større innhegning like ved arbeidsstasjonen var det en stor vekt hvor flere dyr ble veid av gangen for å regne ut medianvekten til slaktedyr eller kalver. Kyrne fikk også injeksjoner med vitamin- eller mineraltilskudd, samt injeksjoner mot interne parasitter.

Med nærmere 10 000 kyr på gården og såpass mange oppgaver var det et jevnt press og stort gjennomtrekk av dyr på arbeidsstasjonen. De aller travleste periodene forsøkt fordelt

³⁷ Sannsynligvis stammet larvene fra en type ”brems”, selv om menchoene omtalte dem insektene som *moscas* – fluer.

utover kalenderåret, men det var stor overlapping av oppgaver. Når de først hadde brakt en flokk med kyr inn til arbeidsstasjonen, forsøkte menchoene å utføre flere arbeidsoppgaver i løpet av ett besøk, for eksempel ved å kombinere vaksinasjon mot munn- og klovsyke med å drive kyrne gjennom kjemikaliebadet og gi vitamin- og mineralinjeksjoner til dyr som så magre ut.

3 Å LÆRE Å BLI MENCHO – Å LÆRE Å BLI MANN. BYGDEMASKULINITET I KROPPSTEKNIKKER, PRAKSIS OG KUNNSKAP KNYTTET TIL DYR.

I dette kapittelet vil jeg vise hvordan bygdemaskulinitet konstitueres gjennom praksiser knyttet til dyr, ut ifra følgende spørsmål: Hvordan foregår læringen av ”kroppsteknikkene” menchoene bruker i arbeidet? Dette innebærer å gjøre rede for generelle prosesser for overføring av kunnskap i området. Jeg vil først ta utgangspunkt i min egen læringsprosess, for deretter å si hvordan barn og unge lærer seg rideteknikk. Ved hjelp av Mauss’ begrep ”kroppsteknikker” og Polanyis konseptualisering av ulike former for kunnskap, vil jeg forklare denne prosessen (Mauss 1973, Polanyi 1966). Jeg vil deretter undersøke hvordan internalisering av læring har betydningen for konstituering av kjønn gjennom Bourdieus habitusbegrep (Bourdieu 1977). Dette vil danne det teoretiske bakteppet for å besvare videre spørsmål: Hvordan konstitueres bygdemaskulinitet gjennom rideferdigheter? Og, hvilke andre egenskaper danner elementer i en slik bygdemaskulinitet?

3.1 MED KROPPEN SOM ARBEIDSVERKTØY – INTERNALISERING AV KROPPSTEKNIKKER.

Jeg tok imot tøylene til hesten til første-teamlederen, og svingte meg forsiktig opp i salen. Jeg var litt nervøs fordi det var en ny hest, og fordi jeg ble betraktet av flere av menchoene. Salen til Pedro følte gigantisk. Den var dekket av stor saueskinnsfell og hadde et flodsvinskinn festet over dette igjen. Jeg fikk en virkelig bredbent sittestilling. Stigbøylene var litt lange. Tøylene var stive og brede, laget av tykt lær og hadde løse ender – hvis en av dem glapp ut av hånden min ville den falle rett ned på bakken. I tillegg til tøylene måtte jeg holde fast på leietauet, samt en unødvendig diger pisk: Det tykke treskaftet målte rundt 35 cm, og i enden var det festet en flettet skinnrem som slepte i bakken om jeg ikke holdt den sammenkveilet i den ene hånden. Jeg la tøylene i venstre hånd slik jeg hadde sett menchoene gjøre det, og hadde pisen i den høyre. Det var uvant å regulere og styre hesten med begge tøylene i én hånd. Hesten var full av energi, og rideturen begynte noe ukontrollert med at hesten la om til galopp noen og 20 meter fra startpunktet. Idet vi passerte den ene låven ropte Antonio ut til

meg at jeg måtte slippe opp litt på tøylenes, samtidig som han hermet etter min ansente og krøket stilling på hesteryggen. Sammen med resten av følget slo endelig hesten seg mer til ro. Foran oss gikk rundt 100 kyr som vi skulle drive ut til en av innhegningene på gården. Escobars steg av sin egen hest for å få orden på "utstyret" mitt og ga meg noen instruksjoner om argentinsk saltøy. Han plukket opp leietauet – det hadde tydeligvis falt ned i bakken mens jeg red. Han viste meg så hvordan jeg burde holde tøylenes; den ene mellom tommel og pekefinger, og den andre mellom pekefinger og langefinger. Leietauet skulle ligge mellom langefinger og ringefinger. Jeg spurte om han ikke kunne ta piskan min – det syntes åpenbart at jeg ikke kom til å trenge den, og jeg hadde nok med å holde orden på tøyler og leietau, for ikke å snakke om hesten. Escobar lette først etter et feste for piskan på salen min, men da han ikke fant det bandt den så til sin egen sal. Noe senere steg Augusto av og hjalp meg stramme gjorden³⁸. Menchoene kunne stramme sine egne gjorder mens de selv satt i salen, men jeg hadde vanskeligheter med å manøvrere det ukjente festesystemet fra posisjonen på hesten.

Utdraget overfor synliggjør noen av forskjellene mellom den engelske ryttertradisjonen, som jeg selv tilhører, og den rideteknikken menchoene brukte – en form for "westernstil".³⁹ Jeg erfarte blant annet at det var en utfordring å venne seg til utstyret. Westernstilen er løsere og ledigere enn den engelske stilen, der målet blant annet er å få hesten til å bære kroppen og hodet sitt på bestemte måter. Westernstil er mye brukt i arbeid med storfe, både i USA, Australia og Argentina. I Argentina skilte videre rideutstyret – blant annet salen og grimene – seg fra rideutstyret som brukes i westernridning i USA og Australia (se også Premiani & Premiani 2004).⁴⁰

Analytisk kan menchoenes rideteknikk kan begrepsfestes gjennom Marcel Mauss' konsept "kroppsteknikker" (Mauss 1973). Begrepet "kroppsteknikker" henviser til de praktiske fysiske grepene eller kroppsbevegelsene en person benytter seg av idet han eller hun utfører ulike kroppslige oppgaver, som det å svømme, sitte, sykle, eller skrive. Jeg vil altså bruke begrepet "kroppsteknikker" for å forstå kunnskap og ferdigheter som utøves og læres gjennom bruk av kroppen. Jeg mener at de fysiske grepene menchoene brukte når de la kalver i bakken før kastrering (kalt *la tranqua*), eller metodene de brukte for å jage kyrne gjennom de ulike innhegningene på arbeidsstasjonen, går under Mauss' begrep. Ulike måter å føre kroppen på eller ulike måter å sitte på, er videre eksempler på kroppsteknikker – av

³⁸ *Gjord* er remmen som salen festes med rundt hestens mage.

³⁹ "Westernstil" er et begrep brukt i hestemiljøer for å betegne en rideteknikk ofte brukt på kveggårder blant annet i USA og i Argentina.

⁴⁰ Det kan godt være forskjeller i ridestilen også mellom disse landene, men jeg har ikke god nok kjennskap til westernstilen for å uttale meg om dette.

Connerton eksemplifisert med skilnaden mellom en bredbent maskulin sittestilling og en feminin sittestilling med benene holdt sammen og lagt på skrå innover mot den ene siden av stolen (Connerton 1989:72). Det er læringen av slike kroppsteknikker jeg nå vil ta for meg.

Mauss poengterer at kroppen er menneskets fremste instrument for å handle i verden (Mauss 1973:75). Han beskriver hvordan mennesker fra barnsben av sosialiseres inn i bestemte former for kroppsteknikker – en prosess hvor vedkommende blir undervist eller kopierer andre personers kroppsteknikker, bevegelser, og måter å føre og bære kroppen på. De tilegnede kroppsteknikkene blir inkorporert gjennom lang opplæring eller etterligning av andre, en prosess han kaller ”prestisjefull imitering” – fordi ”lærlingen” vil herme etter personer som han eller hun anser som ”vellykket”, og som utfører ”vellykkede” kroppsteknikker (Mauss 1973:71,73). Mauss understreker at denne læringen krever langdryge læringsprosesser, og viser gjennom empiriske eksempler at bruken og utformingen av ulike kroppsteknikker blant annet kan variere systematisk mellom samfunn, generasjoner og ut ifra kjønn (1973: 71-72,76-77). Hos menchoene er nettopp rideteknikken deres et eksempel på hvordan kroppsteknikker kan variere i ulike samfunn. Menchoene rideteknikken er nettopp et eksempel på hvordan kroppsteknikker kan variere mellom ulike samfunn. Mauss mener at det nærmest ikke vil finnes noen ”naturlig” måte å gjøre ting på, fordi *alle* kroppsteknikker i bunn og grunn vil være lært (Mauss 1973:74, 85-86). Han understreker bevisst undervisning og imitering som de viktigste faktorene for å innarbeide ulike kroppsteknikker: Våre kroppsteknikker er generelt formet gjennom opplæring, eller i det minste gjennom menneskelig kontakt – noe Mauss omtaler som ”våre felles omstendigheter i livet” (Mauss 1973:73,86, min oversettelse).

Hvordan foregår så læringen av kroppsteknikkene menchoene bruker i arbeidet? For å forstå dette mener jeg at Mauss’ modell for utvikling og forming av kroppsteknikker er relevant. Rideteknikken og de andre ferdighetene menchoene bruker har ikke blitt undervist i skolen, men læres gjennom uformelle læringsprosesser gjennom prøving, feiling og imitering på selve gården eller andre steder i løpet av oppveksten. Mauss’ begrep om ”prestisjefull imitering” synes i aller høyeste grad relevant. Det store flertallet av menchoene hadde lang erfaring, enten fra denne estanciaen, andre gårder eller fra lignende arbeid i oppveksten. Første-teamlederen hadde begynt å jobbe på gården som 14-åring mens bestefaren var formann der. Han lærte inseminasjon og drektighetsundersøkelser av mer erfarne menchoer som han var ”assistent” eller ”lærling” hos, og lærte siden disse ferdighetene videre til andre. For å belyse noen av de mer grunnleggende læreprosessene vil jeg trekke fram eksempler fra

min egen læring, for slik å gi innblikk i hvordan det er for en utenforstående, helt uten erfaring, å komme inn i miljøet på arbeidsstasjonen og å skulle lære seg å bli fortrolig med å bruke kropp, stemme og kjepp på ”forventet måte”.⁴¹ Jeg mener at min egen læreprosess på arbeidsstasjonen hos menchoene er illustrerende for prosessen med overføring og internalisering av kunnskap. Jeg vil senere i kapittelet knytte disse læreprosessene og den internaliserte kunnskapen til læringen av kjønnet bruk av kroppen og kjønnede praksiser – for slik å si noe om konstitueringen av kjønn.

3.1.1 Å lære å bruke kroppen

For-innhegningen var helt tømt for kalver. Juan og Jose satt til hest og drev en flokk kalver innover i de to andre for-innhegningene. De ropte, plystret og skrek rett bak kalvene og drev dem videre med hestene og med smell fra piskan. Men da kalvene nådde inngangen til den tredje og siste for-innhegningen, stoppet de opp. Jose og Juan var for langt unna til å greie å overbevise de forreste kalvene om at de burde fortsette innover. Escobars, som til nå hadde stått på utsiden, klatret raskt over gjerdet og inn i den stapp fulle innhegningen, hvor han gikk bortover på innsiden av gjerdet mens han ropte ut sine sedvanelige rop: ”Dale! Daleee! Dale nomás! Dale-no-máás!”⁴² med mørk, brølende stemme. I høyre hånd holdt han en stokk med en fillete striesekk hengende i enden, som blafret i vinden mot kalvene. Kalvene braste inn i den siste for-innhegningen. Jeg og Cesar la vekten på porten mellom de siste to innhegningene, og fikk skjøvet den igjen. Juan og Jose red tilbake og bandt fast hestene før de gjorde seg klare ved arbeidsavlukket for videre brennmerking av kalvene. Min jobb var å drive kalvene inn i smalgangen, sammen med Escobar, Augusto, Felipe og andre som hjalp til mer sporadisk.

Min egen utførelse av bestemte kroppsteknikker brukt på arbeidsstasjonen⁴³ gikk fra å føles ”unaturlig”, pinlig, treg, klønete, og komplisert, til at jeg oppnådde økt ”smidighet” i bevegelsene og ble mindre avhengig av konsentrasjon og oppmerksomhet for utførelsen. Med tiden følte det også mer ”naturlig” å utføre arbeidsoppgavene. En kan generelt si at kroppsteknikkene i økende grad ble ”automatisert” i løpet av læreprosessene; bevegelsene kom

⁴¹ Min erfaring vil ikke kunne sidestilles fullt ut med erfaringene til menchoene, i og med at jeg var kvinne og utenforstående, men min læreprosess vil likevel kunne belyse hvordan overføringen av kunnskap foregår på gården og læreprosesser generelt.

⁴² Oversettelse: ”Kom igjen! Kom igjen! Kom igjen nå! Kom igjen nå!”

⁴³ For illustrasjon og beskrivelse av arbeidsstasjonen se side 52.

mer av seg selv, uten at jeg tenkte så mye over det. Ved arbeidsavlukket jobbet gjerne en eller to menchoer fast med mer spesialiserte oppgaver, og forholdsvis faste personer bestyrte tennene. Disse aktivitetene var litt avanserte for meg som nykommer, og jeg startet derfor i samme ende som nyansatte menchoer: Jobben med å drive kyrne inn i for-innhegningen og videre inn i smalgangen. Dette innebærer å lære å håndtere og kontrollere kyrne – en grunnleggende kunnskap i arbeid med kveg.

Min begrensede erfaring med kyr er fra barndommen på 4h-gården i Oslo, hvor jeg stelte og melket fire melkekyr i svært ”barnevennlige” former og omgivelser. Den argentinske kjøttproduserende estanciaen jeg var kommet til var et veldig annerledes miljø med en helt annen form for produksjon. Å rope, hoie og veive med armer og kjepper og det å slå kyrne føltes til å begynne med unaturlig ut for meg. Jeg var verken vant til å bruke stemmen, kroppen eller å interagere med kyrne slik menchoene gjorde. Menchoene utførte derimot oppgavene med den største selvfølgelighet: De hang langt utover sidene av for-innhegningen og ropte og skrek mens de veivet med stokker, dasket kyrne i hodet eller slo og stakk dem i siden og bak. Fysisk vold var en viktig del av repertoaret av kroppsteknikker som menchoene benyttet seg av for å kontrollere og drive kyrne gjennom de ulike innhegningene på arbeidsstasjonen. De brukte også stemmebåndene flittig under arbeidet; luften ble fylt med rop, brøl, hyl og plystring hver gang kyrne skulle drives videre. Når det bare var noen få kyr igjen i for-innhegningen klatret til slutt en av menchoene inn og jaget kyrne videre der inne fra, men jeg selv fikk streng beskjed om å holde meg utenfor gjerdet. Kroppsteknikkene som ble brukt utenfor og inne i for-innhegningen var i bunn og grunn de samme.

Min inkorporasjon av de ulike teknikkene for å jage kveg gjennom innhegningene og avlukkene på arbeidsstasjonen gikk gradvis. Jeg begynte forsiktig med å veive med armene og å klappe med hendene. Jeg opplevde stemmebruken som noe av det vanskeligste å inkorporere i mitt eget repertoar. Menchoenes hvin, hyl, brøl og tilrop var høye og kraftige. Deres bruk av stemmen vil jeg her anse som en kroppsteknikk, i og med at denne bruken av stemmebånd og lunger krevde en viss læring og tilvenning. Et bestemt hyl kalt *sapucaí* ble særlig brukt i tilfeller der dyr opptrådte aggressivt. *Sapucaí* er et langtrukket, hvinende og (hovedsakelig) mannlig hyl, som av informantene mine ble regnet for å være ”typisk correntinsk”. Det krevde at man virkelig lot det stå til og hylte ut alt man hadde. Jeg selv begynte med å lage fislelyder mellom tennene – ”Shhh, shhhhh, sssshhhhh!” Etter hvert benyttet jeg meg av ”Ey!” og andre mindre tilrop. Noe ordentlig *sapucaí* utviklet jeg aldri,

men i stedet for å være like verbal som menchoene tok jeg etterhvert i bruk stokker for å drive kyrne videre.

Bruk av kjepp føltes unaturlig de første dagene. For det første ønsket jeg i utgangspunktet ikke å slå dyrene, fordi dette ut ifra min egen bakgrunn virket galt. I Buenos Aires var jeg blitt bevisstgjort overfor dyrevelferd og den negative innvirkningen av fysisk vold på kyrnes ve og vel av en engasjert veterinær som jobbet med problemstillingen. I tillegg var jeg usikker på om jeg ville ta meg for mye til rette ved å legge beslag på en kjepp som noen andre hadde brukt tidligere. Etterhvert plukket jeg likevel opp ulike kjepper og veivet i vei med dem. Stokker med påfestede striesekker i enden hadde størst effekt. Både lyden og synet av den ristende sekken fikk kyrne til å vike unna. Jeg viftet og ristet med pinnen og lot strisekken gli over kyrnes hoder for å drive dem videre. Lenger ut i feltoppholdet brukte jeg også kjeppen til å dytte og slå forsiktig. Noen ganger kunne pinnen jeg brukte bli liggende i fred og vente på meg i flere ”omganger” med ”kujaging”. Jeg hadde tydeligvis gjort hevd på pinnen og ”fått” den.

Gradvis tenkte jeg mindre og mindre over hvordan jeg til enhver tid utførte de ulike kroppsteknikkene og hvilke jeg valgte å bruke. En gang tok jeg meg selv i å ubevisst slå kyrne hardere enn det jeg i utgangspunktet ”syntes var greit”. Slagene kom ubevisst, ”som av seg selv”, i en periode da utførelsen av jobben krevde liten oppmerksomhet og jeg selv stod fordypet i ”andre tanker”. Det skjedde en dag jeg jobbet sammen med en mencho som til tider kunne være ganske hardhendt i behandlingen av dyrene. Kanskje ble jeg ubevisst ”dratt med”. Men jeg følte også en økende fortrolighet med menchoenes metoder og kroppsteknikkene de brukte i forhold til å håndtere og drive kyrne gjennom arbeidsstasjonen. Jeg vil derfor hevde at min minkende bevissthet i forhold til gjennomføringen av arbeidsoppgavene er knyttet til den økte kjennskapen til kroppsteknikkene og en prosess av internalisering av denne kroppslige kunnskapen. Etter all tiden jeg hadde brukt på å observere og kopiere menchoenes kroppsteknikker var jeg i ferd med å utvikle kroppslige disposisjoner som jeg tidligere ikke hadde hatt. Denne prosessen skal jeg nå nærmere begrepsfeste ved hjelp av Michael Polanyis begrepspar ”fokal” og ”taus kunnskap” (Polanyi 1966).

3.1.2 Læreprosessen og overgangen fra fokal til taus kunnskap – produksjonen av habitus

Prosessen med internalisering av kroppsteknikker skal jeg belyse nærmere ved hjelp av Polanyis distinksjon mellom ”fokal” og ”taus” kunnskap (Polanyi, gjengitt i Parviainen 2002⁴⁴). Disse begrepene kan gi en idé om hvordan internalisering av kunnskap kan forstås. Ifølge Polanyi er fokal og taus kunnskap to dimensjoner eller nivåer ved kunnskap som er komplementære og anvendes om hverandre eller parallelt i hverdagen (Polanyi, gjengitt i Parviainen 2002:17-18). Fokal kunnskap anvendes ved bevisst konsentrasjon for å løse den oppgave som står i fokus for ”utøverens” oppmerksomhet. Implisitt eller taus kunnskap⁴⁵ betegner derimot den kunnskapen som personen baserer seg på eller anvender implisitt, uten at utførelsen krever eksplisitt oppmerksomhet eller konsentrasjon fra aktørens side. Taus kunnskap virker således ”i bakgrunnen” for den kunnskapen som anvendes ”fokalt”. For en erfaren sjåfør vil bemanningen av rattet og de ulike pedalene i bilen i stor grad kunne utføres ved hjelp av taus kunnskap. En kan si at bevegelsene utføres tilnærmet som på ”automatikk” eller refleks. Det som derimot vil kreve sjåførens fokus og aktive oppmerksomhet – det jeg vil kalle ”fokal kunnskapsanvendelse” – er for eksempel å forholde seg til de andre bilene i trafikken og å finne ut hvilken vei han skal kjøre. Polanyi betegner denne distinksjonen også som et skifte mellom ”fokal” og ”iboende” bevissthet eller oppmerksomhet (*focal* vs. *indwelling awareness*) (Polanyi, gjengitt i Parviainen 2002:18, 20, 21).

I en læreprosess kan en således tenke seg at utførelsen av en oppgave til å begynne med er vanskelig å utføre og krever aktørens fulle oppmerksomhet, mens den etterhvert kan utføres med økende grad av flyt og med avtaende behov for eksplisitt konsentrasjon. En måte å begrepsfeste dette på, ut ifra Polanyis begreper, er å si det skjer en overgang fra fokal kunnskapsanvendelse til implisitt eller taus kunnskapsanvendelse. Som ”lærling” på arbeidsstasjonen opplevde jeg, som nevnt, en prosess av økende internalisering av mine nye kroppsteknikker. Jeg lærte gjennom observasjon og etterligning, og selv om utførelsene mine var lite innarbeidede de første gangene, vil jeg hevde at jeg etterhvert utførte oppgavene med økende grad av taus kunnskap. Kroppsteknikkene var likevel ytterligere internalisert hos menchoene, som hadde trent og praktisert over flere år, de fleste av dem fra barnsben av. Menchoenes rytterferdigheter kan sies å være såpass internaliserte at det å styre hesten og å

⁴⁴ I presentasjonen av Polanyis teorier har jeg valgt å basere meg på Jaana Parviainens fortolkning av hans begreper (Parviainen 2002).

⁴⁵ Polanyis begrep *tacit* kan oversettes til både ”taus” og ”implisitt”. Jeg vil heretter bruke disse to oversettelsene om hverandre for å betegne denne kunnskapsformen.

holde seg i salen ikke lenger krever deres fokale bevissthet, eller fulle konsentrasjon. For en mencho bør for eksempel ridningen ”gå av seg selv”, slik at fokuset deres kan vendes mot andre oppgaver de må utføre samtidig med det å ri: Å holde øye med underlaget for å unngå mulige hull i bakken, å følge med på retningen kyrne tar, å svinge piskene og å kaste lasso. Polanyis kategoriene er ment som idealtyper, og virkelighetens prosesser er svært komplekse. Jeg mener distinksjonen likevel er illustrerende for prosessene som skjer under læring og ved generell anvendelse av kunnskap i hverdagen⁴⁶.

På hvilke måter kan slik læring og internalisering av kroppsteknikker være viktig for utviklingen av ”kjønnede kropp”? Dette er et spørsmål jeg nå vil belyse ved hjelp av Bourdieus begrep *habitus*.

Begrepet *habitus* ble først lansert av Mauss, og refererte da til vaner som varierer systematisk mellom samfunn, eller for eksempel ut ifra utdanning, mote eller prestisje (Mauss 1973:73). Senere ble begrepet videreutviklet av Bourdieu, som ønsket å teoretisere ”produksjonen og struktureringen av praksiser og representasjoner” (Bourdieu 1977:72). Han definerer *habitus* som ”(...) systemer av varige, men foranderlige disposisjoner for handling” som utvikles gjennom langvarige læringsprosesser, gjerne helt fra barnsben av (Bourdieu 1977:72, min oversettelse, 81). Jeg ønsker i første omgang å fokusere på disposisjoner knyttet til bruk av kroppen, selv om Bourdieus begrep i utgangspunktet favner bredere enn dette, til å si noe om både produksjonen av praksiser og representasjoner. Bourdieu ser for seg at personer med tilnærmet lik ”bakgrunn” vil ha tilnærmet likt *habitus*, og diskuterer dette blant annet med hensyn til klasse og kjønn. Han mener at en persons *habitus* vil være produkter av de miljøene de springer ut av, og i *Distinksjonen* skriver han at folks økonomiske livsbetingelser vil være den mest avgjørende faktoren for utformingen av en persons *habitus* (Bourdieu 1977:82, Bourdieu 1979:36).⁴⁷

⁴⁶ I menchoenes tilfelle, kan hesten deres eller kveget som drives slå seg vrang, eller andre ting kan skje som gjør at menchoen må bruke hele sin oppmerksomhet på å holde på balansen eller fokusere ekstra på utførelsen av oppgaver som ellers ville kunne utføres ved hjelp av implisitt kunnskap. Dette kan likevel sies å være en annen form for konsentrasjon enn hos en nybegynner som strever grunnleggende med å holde balansen på hesteryggen og å gjennomføre de enkleste kommandoene.

⁴⁷ Bourdieu baserer seg på stor grad av generalisering gjennom *habitus*-begrepet sitt, ved å anta at folk med ”lik” bakgrunn har ”likt” *habitus*. Det kan virke som om han tar for lite hensyn til variasjonen som finnes, for eksempel med hensyn til kjønn. Mye av kjønns litteraturen tar nettopp sikte på å dokumentere alternative og varierende ”feminiteter” eller ”maskuliniteter”, eksempelvis ”drags” (McCallum 1999:288, Melhuus & Stølen 1996a). Et poeng er nettopp det at folk ikke alltid vil handle ut ifra samfunnsmessige ”idealtyper”, men enten bevisst eller ubevisst vil avvike fra normen eller bevisst manipulere med å blande eller overskride feminine og maskuline

I likhet med Mauss ser Bourdieu for seg at våre disposisjoner er lært gjennom observasjon, etterligning og opplæring. Han beskriver veldig fint hvordan barn bevisst observerer og etterligner alle de ulike tingene voksne gjør med kroppen og stemmen: ”I alle samfunn er barn spesielt oppmerksomme på gester og positurer som i deres øyne uttrykker alt som trengs for å skape en vellykket voksen – en måte å gå på, et kast på hodet, ansiktsuttrykk, måter å sitte på og bruk av utstyr, (...) et stemmeleie, en måte å snakke på og (...) en bestemt subjektiv erfaring.” (Bourdieu 1977:87, min oversettelse). Bourdieu mener videre at disse vanene eller disposisjonene som man utvikler etterhvert blir så internaliserte at de framstår som ”naturlige” eller ”iboende” egenskaper (Bourdieu 1990:56). Det at disposisjonene har utviklet seg gjennom læring og tidligere erfaringer glemmes, mener han. Disposisjonene dine, i dette tilfellet måten å bruke kroppen din på, blir internalisert som ”en del av deg”, noe som du ikke reflekterer over. Polanyis begreper fokal og taus kunnskap kan dermed være belysende for hva Bourdieu mener med habitus, den tid de begge snakker om former for internalisert kunnskap. Når man etterhvert mestrer ridning så godt at det blir en ”habituell” aktivitet – noe som ikke krever videre refleksjon – kan man konsentrere seg om å gjøre alle de andre oppgavene som krever ens fokale bevissthet der og da, som for eksempel å dytte en ku overende ved hjelp av kroppen til hesten.

Både Mauss og Bourdieu tematiserer kjønn i forhold til variasjon i kroppsteknikker eller habitus (Mauss 1973:76-77; Bourdieu 1977: Kap.2). I de fleste samfunn finnes det en mer eller mindre tydelig arbeidsdeling mellom kjønnene (Brown 2006:67), og dette vil være utgangspunkt for å strukturere mange av menns og kvinners kroppsteknikker og praksiser i det daglige. På gården var det stort sett en meget tydelig arbeidsdeling mellom mannlige og kvinnelige arbeidsoppgaver. Mennene tok seg av arbeidet med hest og kveg, samt konstruksjon og vedlikehold av infrastruktur, og kvinnene tok seg av melking, ysting, barneomsorg, tok vare på mindre husdyr, samt matlaging og rengjøring av hus og klær. Det kan i tillegg sies å finnes en rent ”kroppslig arbeidsdeling”. Som mann forventes du å oppføre deg og føre kroppen på en annen måte enn kvinner, og vise versa. Menn og kvinner beveger seg forskjellig, og det er gjerne lett å legge merke til en kvinne som beveger seg ”maskulint” eller en mann som beveger seg ”feminint” – eksempler på dette kan være feminine homofile menn eller maskuline lesbiske kvinner. Det å bruke kroppen i henhold til kjønnsspesifikke forventinger blir også et spørsmål om moralitet – det å vise seg som en god eller passende

markører. Til tross for at jeg ser disse ulempene ved begrepet ser jeg at Bourdieu selv understreker at det er idealtyper, og jeg synes de som sådan er gode til å belyse prosessene det her er snakk om.

mann og kvinne. Å oppføre seg ”feil” – enten gjennom aktiviteter eller kroppslig bevegelsesmønster – er noe som vil bli korrigert eller kommentert av andre, enten gjennom direkte irettesettelser eller gjennom andre former for reaksjoner.

Vårt repertoar av kroppslig ekspertise vil dermed være kjønnnet. I en forlengelse av dette vil jeg også argumentere for at de arbeidsoppgavene eller kroppsteknikkene du praktiserer som mann og kvinne vil være med på å forme kroppen som kjønnnet, både i egne og andres øyne. Dette skjer ved at vedkommende utvikler det ”riktige” eller ”forventede” bevegelsesuttrykket og praktiserer de ”riktige” eller forventede praksisene – ut ifra kjønn. Sagt med Bourdieus begrep så utvikler vi et kjønnnet habitus: Disposisjoner og handlingsmønstre som etterfølger forventninger til mann og kvinne. Bourdieu mener nettopp at bestemte sosiale definisjoner av mannlighet og kvinnelighet vil være styrende for kroppslige uttrykk hos kvinner og menn (Bourdieu 1977:93). Gjennom prosesser av læring og korreks blir måter å bevege seg på etterhvert sedimentert i kroppen som ”permanente” disposisjoner, og de sosiale definisjoner av mannlighet og kvinnelighet og verdiene som tilskrives menn og kvinner vil dermed komme til syne i gestene og bevegelsene til kroppene (Bourdieu 1977:93-94). Bourdieu mener dermed at kjønn blant annet konstitueres gjennom bruken av kroppen – eller gjennom kroppsteknikker, for å bruke Mauss’ begrep. Dette er noe jeg vil tematisere gjennom ridepraksiser hos kvinner og menn på den correntinske landsbygda.

På bakgrunn av Bourdieus teorier vil jeg hevde at menchoene utvikler et bestemt maskulint habitus som resultat av de ferdighetene og praksisene de befatter seg med til daglig, som reproduseres gjennom overføring av kunnskap, læring og praktisering. Jeg vil understreke at dette dreier seg om en idealtipe, og at det således er vanskelig å ”tegne opp” grensene for denne typen maskulinitet, men med menchoene som utgangspunkt ønsker jeg å gjøre rede for en forståelse av det maskuline på den correntinske landsbygda. Mannen fra bygda ble av flere informanter omtalt som *el hombre del campo* – bygdemannen. Med bakgrunn i denne navngivingen vil jeg kalle formen for maskulinitet knyttet til menchoene og andre menn fra bygda, for ”rural maskulinitet” eller ”bygdemaskulinitet”. Menchoenes maskuline identitet syntes å være tett knyttet til yrket deres og livsstilen dette yrket innebar. ”Bygdemannen” møtte visse forventninger, og jeg vil gjøre rede for noen av disse videre i dette kapitlet. Jeg vil begynne med å gjøre rede for forventningen og kravet om rytterkunnskaper som menchoene etterlever, og guttebarn etterstreber. Jeg vil ta utgangspunkt i spørsmålene: Hvordan lærer unge å ri i området? På hvilke måter kan man si at ridepraksiser

er kjønnet? Og hvordan konstitueres således kjønn gjennom ridepraksiser og andre praksiser knyttet til hest på landsbygda?

Jeg vil belyse hvordan overføringen av rytterkunnskap foregår, hvordan menn og kvinner gis ulike insentiver for å lære seg og å praktisere ridning, og hvordan ulike måter å praktisere ridning på har kjønns spesifikke betydninger. Jeg vil også vise at rytterferdigheter og kunnskaper til hest er en av de sentrale ferdighetene mannen fra bygda forventes å mestre og være god til. Ved å studere maskuline og feminine praksiser knytte til ridning og hest ønsker jeg til slutt å undersøke hva disse kjønnede kroppslige habitusene kan fortelle om ideer om feminitet og maskulinitet i området, og hva dette kan si oss om hva som anses som passende eller forventede mannlige og kvinnelige egenskaper i området. Teksten tar utgangspunkt i empiri både fra landsbyen og på gården.

3.2 Å LÆRE Å RI – MASKULIN OG FEMININ LÆRING OG RIDEPRAKSIS

Med sigaretten i munnviken, tøylen i venstre hånd, og pishen hevet i den høyre, satt Cesar overskrevs på hesten og førte kroppsvekt og tøyler fra side til side. Hesten vregte seg først mot høyre, så til venstre, og deretter mot høyre igjen. Cesar så ganske uanstrengt ut der han satt, og arbeidet jevnt – som i en egen rytme. I innhegningen foran dem løp kalver og kuer rundt i en sirkel – drevet frem av to andre menchoer til hest. De jaget dem i sirkel på sirkel, men bremsset opp hver gang dyrene nærmet seg Cesar. Han og hesten stod i inngangen til innhegningen ved siden av, og skiftet på å sperre for og å gi åpning til de ulike dyrene som nærmet seg. De voksne kuene ble gitt rom for å passere, og kastet seg forbi Cesar så snart de fikk sjansen. Kalvene ble derimot bryskt stanset ved hjelp av kroppen til hesten, og deretter jaget videre med smell fra pishen til Cesar. Når det bare var kalver igjen i innhegningen foran dem, drev de andre menchoene disse inn gjennom en tredje port som så ble lukket. En ny pulje kuer og kalver ble så drevet inn, og sorteringen fikk fortsette. En kort time senere begynte jobben med å kastre og øremerke kalvene.

En ku stod omringet av seks menchoer til hest foran gårdens slakteri. Ettersom kua tråkket rundt ga tre av menchoene seg til å sirkle lassoen sine over hodet i store bevegelser. Cesar, som stod litt foran kua, kastet lassoen sin om halsen hennes, og festet deretter raskt lassolinen til salen sin og strammet til. Gomez fanget et av bakbenene idet hun beveget seg, og Jose fikk snaret det ene forbenet. Han kastet seg deretter av hesten og spurtet fram et stykke foran kua, og strammet linen til over skinnforkleet på framsiden av lårene sine. Kua ble nå holdt fast av tre liner. Luís, som til nå hadde sittet i salen og sett på, red fram mot kua, som snudde seg mot ham. Han og kua kræsjet sammen – Kua rautet høyt i protest. Det måtte dreie seg om et slags

uhell trodde jeg. Luís vred hesten sin et stykke bakover før de to gjøv på igjen – visst var det ikke noe uhell. Hestens bryst ble brukt som en slags ”rambukk” mot siden av kua. Denne gangen lykkes de med oppgaven sin: Kua deiset overende sidelengs, og de to menchoene som hadde lassoen sine festet i kuas for- og bakben strammet ytterligere til. Kua lå nå immobilisert på bakken, klar til ”kutt”.

Gode rytterferdigheter er en forutsetning for å kunne jobbe som mencho, og de empiriske beskrivelsene ovenfor illustrerer menchoenes bruk av rideteknikk i det daglige arbeidet. Foruten at hestene er i daglig bruk, har menchoene selv ansvaret for å temme og ri inn hestene de bruker i arbeidet.⁴⁸ Under ridning må menchoene holde balansen, manøvrere tøyler, svinge pisen, holde orden på leietauet, og noen ganger kaste lasso i galopp, samtidig som de må kontrollere og styre hesten. Velutviklet balanse på hesteryggen og grundig kjennskap til og følsomhet overfor hestens bevegelsesmønstre er av stor betydning for å få til dette. Det er helt sentralt å utvikle en taus kunnskap i forhold til de mest grunnleggende elementene i ridekunsten. Uten balanse og kroppslig kunnskap i forhold til hesten får ikke rytteren verken til å styre ordentlig eller å gjøre alle ekstraoppgavene som må utføres samtidig. Det er også viktig å kjenne hestens kroppslige reaksjoner, og slik ”fange opp” og reagere på uønskede innfall fra hestens side umiddelbart, og med en passende korreksjon. Å bli kjent med hestens bevegelser og trene opp egen balanse til å bli optimal, er noe som krever lang erfaring og trening.

Å kommunisere til hesten og forstå hestens signaler og bevegelser er en del av det som må læres når man skal ri en hest, og må anses som grunnleggende ferdighet og taus kunnskap blant menchoene. En estanciaeier gjorde et poeng av dette under en ridetur på gården hans. Han hadde tatt meg med ut for å gjøre meg kjent med det argentinske saltøyet og for å bedømme hvorvidt jeg hadde gode nok rytterferdigheter til at det ville være forsvarlig for meg å ri sammen med gauchos og kyr på en kvegestancia. Hesten min skvatt til og var i ferd med å styrte framover. Jeg samlet ”intuitivt” tøyelene og bremsset den opp, og slapp deretter på taket. Han bemerket at en slik situasjon var en som gjerne avslørte hvor erfaren en rytter var, ut ifra om vedkommende ble stresset, ikke visste hvordan de skulle løse det eller om de greide å håndtere situasjonen. Også andre peker på viktigheten av denne ferdigheten. Keri Brandt har utforsket kroppsliggjort kommunikasjon mellom hest og menneske gjennom deltagende observasjon og kvalitative intervjuer blant kvinner som arbeider med hester i USA (Brandt

⁴⁸ I de tilfellene der det ble ansatt nye menchoer, fikk de hester som allerede var blitt temmet og ridd inn, men ble forventet å gjøre sin del av denne jobben etterhvert.

2004). Flere av informantene hennes forteller at noe av det viktigste å lære i arbeid med hester er å være ”hypersensitiv” både overfor egne og hestens kroppslige bevegelser og uttrykk (Brandt 2004: 305-308). Brandt understreker at det derfor dreier seg om en kroppslig kunnskap som må erfares for å kunne læres. Gjennom ryttererfaring og arbeid med hester lærer du deg å ”lese” hestens kroppslige signaler, både visuelt ved å for eksempel observere hestens kroppsholdning eller ørenes posisjon, og fysisk ved å føle bevegelser i hestekroppen gjennom din egen kropp når du sitter på hesteryggen. Et eksempel en av hennes informanter trekker fram er evnen til å ”lese” eller kjenne forskjellen på når hesten bukker av glede og når den bukker for å få deg ut av salen (Brandt 2004:308). Under mitt feltarbeid ble jeg nysgjerrig på hvor og hvordan menchoene lærer å beherske denne kroppsteknikken, og dette vil jeg nå undersøke nærmere.

Rideteknikk inngår ikke i pensumet på skolene i området, men læres gjennom ”uformelle” arenaer. Det nødvendige grunnlaget av rytterkunnskaper legges gjennom læring i løpet av oppveksten, enten i landsbyen, bygden, eller på selve estanciaen. Formannen hevdet at ”hestekulturen” (*cultura del caballo*) i området var en forutsetning for reproduksjon av de kunnskaper og ferdigheter knyttet til hest og ridning som var nødvendig for å kunne rekruttere dyktige nok menchoer til arbeidet på gården. Med ”hestekultur” mente han det at det fantes en interesse for og bruk av hesten i det daglige, i arbeid og sport. Da han i en tidligere stilling som formann ble bedt om å konvertere en jordbruks estancia til kvegdrift i en annen provins, hadde tatt med seg 30 menchoer og familiene deres med på ”flyttelasset”. Han mente det ikke fantes tilstrekkelig med hestekultur i området, og dermed ikke gode nok ryttere, eller i alle fall ikke ryttere med den kunnskapen som krevdes av menchoenes arbeid på en kveg estancia. Jeg vil ikke vurdere hvor stor grad av sannhet som lå i denne påstanden, men i beskrivelsene som følger inngår bruk av hesten til hverdags og i konkurranser som sentralt i unges tilegnelse av rideteknikk.

I landsbyen og omegn ble hesten fremdeles brukt forholdsvis mye både som transportmiddel, i arbeid, eller til ”underholdning” eller hobby, som for eksempel ved hesteveddeløp og andre rytterkonkurranser. Fra huset hvor jeg bodde i landsbyen så jeg flere ryttere passere daglig, og ved kolonialene så jeg ved flere anledninger folk som brukte hest til å transportere varene sine. Flere av kolonialene hadde dertil lave gjerder utenfor butikklokalene hvor folk kunne tjøre fast dyrene. En til to ganger per måned var det hesteveddeløp i landsbyen, som trakk opptil 5-600 tilskuere. Rodeo – mer spesifikt argentinsk

*jineteada*⁴⁹ – var mindre vanlig, men forekom også. Tre ganger årlig⁵⁰ var det nasjonale eller religiøse merkedager hvor parader med egen ”gaucho-seksjon” og/eller rytterkonkurranser inngikk i markeringen.

Mine observasjoner fra landsbyen og gården viser at læring av rideteknikker begynner lenge før menn eventuelt tar fatt på sine ”yrkesliv” som menchoer. Det ble tidlig tydelig for meg at rytterkunnskaper var noe som mange opparbeidet seg fra meget ung alder, gjennom direkte opplæring, lek, arbeid og hestesport. En dag jeg red rundt på en liten gård utenfor landsbyen, ble jeg overrakt den 1,5 år gamle sønnen til ekteparet som passet dyrene på eiendommen. Gutten grep tak i og tok fra meg en pisk med et langt treskaft og en 1,5 meter lang flettet lærrem, tydelig vant til å få holde piskan og å sitte på hesteryggen. Gutten begynte også å hulke da han ble forsøkt løftet ned fra hesteryggen av moren. I landsbyen så jeg flere voksne med små barn sittende foran eller bak seg i salen, både til hverdags, eller i sammenheng med veddeløpene eller de nasjonale og religiøse merkedagene. Ved ett tilfelle observerte jeg også en gutt på rundt fem år som hadde fått ansvaret for en baby som satt foran ham på ponnien. Fotografier av barn og babyer på hesteryggen var også et motiv som gikk igjen i mange av de private fotoalbumene jeg kikket i hjemme hos gårdsarbeidere og andre informanter. Uansett motivasjon for praksisen med å la små barn ri – om barna bevisst ble plassert på hesteryggen for læringens skyld, ut ifra transportbehov der og da, for ”moro skyld”, fordi foreldrene ønsket å ”vise fram” barna sine eller av andre motivasjoner – så gir dette en tidlig og vedvarende erfaring med hester og ridning som etterhvert kan gi visse grunnleggende rytterferdigheter. Ved å regelmessig være ”passasjer” på denne måten blir barna vant til hestens bevegelser og kan utvikle en viss balanse på hesteryggen før de selv en dag får ansvar for tømmene. De vil også med tiden kunne føle seg tryggere på hesteryggen enn barn helt uten rideerfaring. Under ridning vil de kunne registrere hvordan den voksne rytteren bruker tøylene og piskan og slik plukke opp noen av prinsippene for styring av hesten – bare gjennom observasjon. I tillegg kommer eventuelle muntlige forklaringer og instruksjoner som de voksne gir.

Selv om bruk av hest var relativt vanlig i området, var det ikke slik at absolutt alle barn lærte seg dette. Ulike personer vil ha hatt ulik grad av kontakt med hester og utviklet varierende grad av rytterferdigheter i løpet av oppveksten. Barna som vokste opp på bygda, i

⁴⁹ Den argentinske *jineteadaen* differerer fra den amerikanske rodeoen blant annet ved at hestene som oftest har på en enkel sal og hodslag, og det gis stil-poeng. Ellers er hovedpoenget det samme: Å holde seg i salen på ville, steilende og bukkende hester. Ordet *jineteada* kommer av *jinete*, som betyr rytter.

⁵⁰ Ved feiringen av Argentinas nasjonaldag den 25. mai, ved markeringen av general San Martíns død den 17. august, og ved den årlige feiringen av landsbyens skytshelgen.

grendene utenfor landsbyen eller på estanciaer var generelt nødt til å ri for å komme seg til og fra de ”rurale skolene” og ble i mange tilfeller tildelt arbeideoppgaver av foreldrene som innebar ridning. Konen til traktorføreren på Madrugada, Lydia, hadde selv måttet ri i 1,5 time hver vei for å komme seg til og fra skolen da hun var liten. På estanciaen så jeg ved flere anledninger den åtte år gamle datteren til en av menchoene hjelpe moren å samle inn melkekyrner til hest. Barna på *La Estrella* – den lille gården jeg besøkte utenfor landsbyen – brukte hestene daglig som transport til og fra den rurale skolen, inn til landsbyen for å gjøre innkjøp, og hadde hver kveld ansvaret for å drive sauene og geitene hjem fra beitet og inn i innhegningen ved huset. Den fire år gamle sønnen i husholdet var allerede i god gang med å leke mencho selv når han ikke satt på hesteryggen: En kjepp dugde som hest, og et kort tau var lasso.

Tilgang til hester, enten gjennom familie eller bekjente som brukte hesten til transport, arbeid eller i hestesport, muliggjør rideerfaring. Sammen med erfarne ryttere muliggjør dette prestisjefull imitering. De mer erfarne ryttere er forbilder som barn kan lære av gjennom observasjon og etterligning, og som de får instruksjoner fra. Min erfaring var at ridning læres gjennom en blanding av direkte opplæring samt prøving og feiling på egen hånd. En gårdeier hevdet at han og brødrene lærte å ri først og fremst ved å praktisere sammen under siestaen – mens foreldrene lå og sov. Men det var også en tendens til at erfarne ryttere ga instruksjoner til mindre erfarne. Dette opplevde jeg blant annet selv med menchoene på estanciaen, og jeg observerte også en gutt få instruksjoner på sin første ridetur.

Selv om det vil finnes unntak, vil jeg hevde at personer fra landsbygda eller estanciaer generelt vil ha vokst opp med et mer aktivt forhold til hester og ridning enn barn i landsbyen, og vil av nødvendighet generelt lære seg rideteknikker i større grad enn barn i landsbyen som ikke var involvert i arbeid til hest. Tilgang på hester og kontakt med erfarne ryttere kan generelt ha betydning for i hvilken grad barn i landsbyen ble eksponert for ridning og lærte seg denne ferdigheten. Landsbybarn som ikke blir gitt arbeidsoppgaver som innebærer ridning, kan hevdes å generelt få et litt annet forhold til hestene, fordi deres eventuelle bruk av hesten i større grad vil dreie seg om lek og hobby. Men utvikling av ferdigheter gjennom lek var også en viktig del av læreprosessen for bygdas barn. Det var tydelig at ridning var en form hobby også for mange av barna på landet – samtidig som de hadde oppgaver og gjøremål knyttet til ridning. En av døtrene på *La Estrella* uttrykte glede over å kunne galoppere, og den 13 år gamle sønnen til hushjelpen på estanciaen var involvert i veddeløp som jockey. Læring skjer altså gjennom blanding av lek og plikter. I veddeløp og andre rytterkonkurranser ble

ridning praktisert for sport og underholdning, og dette var arenaer som åpnet for ytterligere spesialisering og særlig testing og framvisning av rideferdigheter. Deretter vil jeg se nærmere på hvordan disse konkurransene kan sies å være en arena for konstituering av maskulinitet.

3.2.1 Ryttersport og ferdighetskonkurranser – konstituering av maskulinitet gjennom konkurranse

Ved bruk av empiri fra rytterkonkurranser i Bovera og på estanciaen, vil jeg nå vise at rytterkonkurranser var en arena hvor ferdigheter ble fremvist, testet og premiert, og hvor maskulinitet ble konstituert. Jeg vil hevde at konkurrering i rytterferdigheter også kan sies å innebære å konkurrere om maskulinitet. ”Kappløpet om ringen”, hesteveddeløp og *jineteada* (rodeo) vil være utgangspunkt for diskusjonen.

Gjennom rytterkonkurransene på nasjonaldagen ble gauchoens og menchoens ferdigheter framvist og opphøyd både gjennom klær, saltøy og demonstrasjoner i rytterferdigheter. På nasjonaldagen i 2008 møtte det opp rundt 15 ryttere ved seremoniene på hovedtorget, og senere på dagen deltok cirka 50 ryttere i rytterkonkurransene. Aldersmessig var det stort spenn blant deltagerne, fra gutter ned i 10-årsalderen opp til voksne menn over 50, men unge menn var i flertall. Ingen av menchoene fra Estancia Madrugada var til stede⁵¹, men teamlederen fra en av de andre estanciaene i området ledet arrangementet. Flere av deltagerne hadde på seg ”tradisjonelle drakter” i form av gaucho- eller menchotøy⁵², og forseggjort saltøy som brukes kun ved spesielle anledninger. De tradisjonelle klærne ble ansett og brukt som en form for fintøy eller nasjonaldrakter (jamfør den norske bunaden), og kunne blant annet bli brukt av brudgommer under bryllup. Drakten ble også grunnleggende forbundet med landsbygda og bygdeidentitet. Tilskuere samlet seg langs jordveien hvor konkurransene fant sted, mens rytterne samlet seg i en klynge i den ene enden.

Den første konkurransen var ”kappløpet om ringen” (*carrera de la sortija*) – en vanlig rytterkonkurranse i Argentina. Konkurransen innebærer at to og to ryttere kappes om å tre en tynn pinne gjennom hver sin metallring idet de passerer dem i galopp. De små ringene henger fra et tau, som er festet i litt over hodehøyde i forhold til rytterne. I praksis ble det også et kappløp om å nå først fram til tauet, i og med at den andre ringen som oftest falt ned idet den første rytteren dultet borti tauet i forsøket på å fange sin egen. Å lykkes i å tre pinnen inn i

⁵¹ Den forrige formannen på Estancia Madrugada pleide å kjøre alle menchoene med hester til opptogene i landsbyen, men etter et trafikkuhell med hestetilhengeren forbød eieren bruk av hestene utenom gården.

⁵² For detaljerte beskrivelser av menchoenes arbeidstøy, se appendiks.

ringen i full galopp er meget vanskelig. Intensiteten i galoppen varierte da også mellom deltagerne, sammen med alder og ferdigheter. De relativt få personene som faktisk greide å fange ringen vant ”heder og ære” samt en kartong med appelsinjuice. Etterpå var det rene kappritt, hvor to-fire ryttere red om kapp samtidig. Ofte var det de minste og letteste rytterne som vant kapprittene. En av de unge guttene som vant flest priser var ikledd hverdagsklær og red en hest med enkelt saltøy. Penger til pent saltøy innebærer ikke nødvendigvis talent og ferdigheter, og i denne sammenhengen var det ferdighetene som ble premiært.

Oppvisningene synliggjør guttenes og mennenes rytterferdigheter for allmennheten i landsbyen, og deltagerne knyttes til de ”tradisjonelle” verdiene og livsstilen som er blitt forbundet med de historiske gauchoene på 17-1800-tallet, og dagens menchoer. Dette er både å relatere seg til gauchoenes heltmodige innsats under frigjøringskrigene, og en opphøying av menchoenes liv og virke i dag. Opphusing av rytterne og ferdighetene deres kan inspirere unge gutter til å utvikle eller videreutvikle rytterferdighetene sine – gjennom prestisjefull imitering. De eldre utøverne på konkurransene er forbilder for unge gutter som etterhvert skal velge seg en framtid. Ryttertevlingene kan også sies å være ”manndomskonkurranser” – den tid ridning og hest er maskuline aktiviteter, og en sterkt forventet ferdighet hos bygdemannen. Gjennom denne tradisjonelle konkurransen er det nettopp bygdemannen og hans ferdigheter som blir feiret framfor andre menn – for eksempel i kontrast til den urbane mannen (*el hombre de la ciudad*), eller de mennene i landsbyen som ikke hadde lignende ferdigheter. Hesteveddeløp var en annen arena for demonstrering og konkurrering i maskuline ferdigheter til hest.

Hesteveddeløp var den mest populære formen for hestesport i området. I landsbyen ble det arrangert veddeløp en til to ganger i måneden, og løpene kunne trekke opptil 5-600 personer. Ofte var flere av gårdsarbeiderne blant publikum, og løpene trakk tilskuere, hester, jockeyer og hesteeiere fra flere landsbyer i distriktet. Tilskuerne samlet seg på begge sider av en 300 meter lang rett gressbane med værslitte trekkverk på hver side, og hestene raste av gårde rett på innsiden av gjerdet i full galopp. Brorparten av tilskuerne var menn, men det fantes også noen kvinner og barn. Kvinnene samlet seg som regel på klappstoler som de satte opp langs hagegjerdene til ”nabobebyggelsen” til veddeløpsbanen, og drakk maté og snakket sammen. Mennene stod lent over rekkverkene ut mot banen. Det fantes både offisielle veddemål som ble solgt unna gjennom auksjon mellom løpene, og uformelle personlige veddemål. Hesteeierne måtte legge igjen de største beløpene i form av startavgift, men hadde også muligheten til å vinne tilbake sitt eget og motstandernes innlegg. Det var cirka seks

veddeløp i løpet av en dag, og løpene var organisert slik at de beste hestene og jockeyene kom mot slutten av dagen. Et par av veddeløpene var gjerne med mindre hester og unggutter mellom 10 og 15 år som jockeyer. Rideutstyr og bekledning hos deltagerne varierte parallelt med ”kvaliteten” på hestene og erfaringen og alderen til jockeyene. Omtrent ingen av de yngste jockeyene brukte hjelm, og de satt ofte på en enkel skumgummimatte som var festet med gjord – i flere tilfeller uten stigbøyler. De profesjonelle eller semiprofesjonelle jockeyene brukte derimot hjelm, og saltøyet og bekledning var mer fullstendig. De yngste rytterne synes dermed å utsette seg for større risiko, og kanskje var dette med vilje, for slik å utvise større grad av mot.

Veddeløpsbanen var en arena hvor seier og tap syntes å bli tatt mer ”alvorlig”, noe jeg mener blant annet har sammenheng med at det ble konkurrert om penger, både blant hesteeiere og publikum. Deltagelsen var også mer ”eksklusiv” enn under rytterkonkurransene på nasjonaldagen, der alle som ville kunne delta. Ikke alle eide veddeløpshester eller kjente noen som eide en. De ”finere” veddeløpshestene var dyre, og det lå mye tid, arbeid og pengeinvesteringer i å trene dem, fôre dem, og holde dem med veterinær. Jeg observerte til sammen kun fem-seks jockeyer i aldersgruppen 10-15 år – mange av dem gjengangere på ulike veddeløpsdager. Disse unge jockeyene var dermed involvert i en forholdsvis eksklusiv aktivitet. De representerte således kanskje noen ”få heldige utvalgte”, og deltok i en arena som til tross for ”sporten” var preget av mer alvor og mindre lek enn ”kappløpet om ringen”. Det var en selvsagt forventning at de måtte være gode til hest.

Hesteveddeløp var som arena ikke knyttet til menchoen eller det nasjonale gaucho-symbolet slik som nasjonaldagens ”tradisjonelle” rytterkonkurranser var. Det de derimot hadde til felles var koblingen mellom hest, ridning og konkurranse på den ene siden, og menn og maskulinitet på den andre. I begge konkurransene var det unge menn som var i flertall blant deltagerne. Hva var så menchoene fra Estancia Madrugada sin erfaring med rytterkonkurranser?

Flere av menchoene hadde selv vokst opp med hester og ridning, og hadde erfaring fra ulike former for rytterkonkurranser: Cesar hadde deltatt i *jineteadas* (rodeo) da han var yngre. Felipe hadde vunnet flere priser i lokale *jineteada*-konkurranser, og var fremdeles delvis aktiv. Augusto hadde vært jockey den gang han var ung og kortvokst, og både den ene fotarbeideren og sønnen til første-teamlederen var nå involvert i veddeløp gjennom egne veddeløpshester. Jeg fikk inntrykket av at det eksisterte en ”konkurranseskultur” særlig blant unge gutter når det gjaldt utviklingen av ferdigheter knytte til hest og andre evner som en

mencho må besitte (kalt *destrezas* – ”ferdigheter”). Blant estanciaens menchoer var det de unge som konkurrerte eller lekte seg med ferdigheter. En av de yngste menchoene og to yngre kamerater av ham underholdt seg selv med *jineteada* på kyrne til noen av gårdsarbeiderne sine på estanciaen en kveld jeg var til stede. De eldre mennene praktiserte ikke *jineteada* – men hadde gjort det tidligere. Menchoen på *La Estrella* – den lille jordeiendommen utenfor Bovera – mimret tilbake til sine ungdomsår og forklarte at han og kameratene hadde elsket å konkurrere: ”Det var om å gjøre å bli den *aller* beste – på alt”. De konkurrerte om ridning og lassokasting og andre ferdigheter en mencho må ha. Senere forsvant noe av denne lysten til å konkurrere hevdet han. Jeg vil hevde at konkurreringen var en del av det å utvikle best mulig ferdigheter og å både utvikle og hevde egen manndom.

Flere antropologer mener at *konkurransen* er et grunnleggende aspekt ved konstitueringen av det maskuline (Melhuus & Stølen 1996b, Lancaster 1992). Melhuus og Stølen understreker at menn gjerne bedømmes som mer eller mindre maskuline langs en skala – noe som altså impliserer at menn rangeres i henhold til *grad* av maskulinitet (Melhuus og Stølen 1996b: 27). Lancaster hevder med bakgrunn i empiri fra Nicaragua at en av de grunnleggende måtene en mann kan hevde sin maskulinitet på er å ”berøve” en annen mann for hans, eller – sagt på en annen måte – ved å ”feminisere” ham (Lancaster 1992:43). Med hensyn til dette skriver han at gutter særlig i ungdomsårene går inn i en kompetitiv fase hvor ”tegnene” på maskulinitet konkurreres over dem imellom. Rytterkonkurransene kan i tråd med dette fortolkes som konkurranser i manndom, ut ifra at deltagerne konkurrerer i ferdigheter som anses som grunnleggende maskuline, og rangeres som vinnere og tapere. Det er dermed lett å trekke likhetstegn til Geertz’ analyse av hanekamper på Bali, som mente kampene blant annet var uttrykk for konkurrering over maskulinitet (Geertz 1973).

På Bali er hanekamp en maskulin aktivitet, og hanen et symbol på manndom og mot (Geertz 1973:417-419). Hanene i ringen symboliserte dermed de faktiske mennene som eide dem. Således var det eierne som i overført betydning kjempet mot hverandre, og de risikerte i varierende grad sin egen stolthet og maskulinitet i kampene. Geertz rangerte ulike hanekamper ut ifra hvor mye som stod på spill for haneierne og tilskuere ved hjelp av Jeremy Benthams begrep ”dypt spill” (*deep play*). Dypt spill innebærer ifølge Bentham at de involverte partene risikerer så mye gjennom sin deltagelse at det egentlig er ”irrasjonelt” å delta (Bentham gjengitt i Geertz 1973:432-433). Geertz anså dette begrepet som egnet for å beskrive ”spillet” de balinesiske deltagerne inngikk i under de hanekampene som var ledsaget av størst spenning, engasjement og følelsesutbrudd blant publikum – kampene der seier og tap

og involverte den høyeste graden av prestisje og nederlag – både økonomisk og sosialt. Likhetslinjer kan trekkes til deltagerne i hesteveddeløp – hvor både utøvere og hesteeiere kan sies å ”spille” med sin egen stolthet og maskulinitet som ”innsats”. Seier og tap stod ofte skrevet i deltagerens ansikter etter en rytterkonkurrans – både på veddeløpsbanen og på nasjonaldagen. Veddeløpene syntes dog å vekke sterkere følelser hos publikum. Det var en annen grad av spenning, noe jeg mener kommer av at det var mer å tape, og vinne, både for hesteeiere, jockeyer og tilskuere. Med veddemål, pengepremier og tid og penger investert i hestene og på trening, stod det mer på spill på veddeløpsbanen. Et inngått veddemål kan være et mål på en tilskuers kunnskap om hester. Jockeyene hadde ansvaret for å sørge for at hestene ga sitt ytterste, og eierne risikerte på lik linje med haneieierne sitt eget ry, sin stolthet og sine penger. Eierne av hestene og jockeyene risikerte likevel mest på veddeløpsbanen, og jeg anser at begge parter inngikk i varierende grad av ”dypt spill”. Som i de balinesiske hanekampene varierte også de enkelte veddeløpene i ”alvorsgrad”, prestisje og nederlag, noe som var å lese i den varierende responsen de ulike løpene vekket blant tilskuerne.⁵³

Som vist overfor kan deltagerne i rytterkonkurransene kan altså sies å konkurrere om maskulinitet i og med at de konkurrerer i mannlige ferdigheter. Vinneren kan sies å ”demaskulinisere” taperen, og styrke sin egen mannlighet. Premiering av gode rytterkunnskaper gjennom konkurranser kan utgjøre en motivasjon for å lære seg å ri og å spesialisere rytterferdighetene sine. På den andre siden av skalaen kan gutter og menn som ikke lever opp til forventningen om at han som mann skal mestre rideteknikk bli utsatt for negative reaksjoner. På den lille gården utenfor landsbyen observerte jeg en syv år gammel landsbygutt få sin første rideopplæring. Gutten ble plassert på en liten hvit ponni, men var redd og begynte å gråte fordi han ikke greide å kontrollere dyret. Mannen som ledet det hele lo av ham, og sa at han ikke trengte å være redd. ”Ha ha, se! Han har *aldri* sittet på en hest før!” Mannen og de andre som så på så smilende på hverandre. Etter å ha forsøkt med ponniene en stund tok mannen han med på en runde med sin egen hest. Gutten satt denne gangen bak mannen, men var fremdeles redd, gråt og ville ned. Mannen dro så ut på en ridetur sammen med tre jenter i 14-årsalderen som var blitt med fra landsbyen. Gutten kom fra en annen landsby, som i mindre grad var preget av ”hestekultur” eller bruk av hesten i det daglige og i ryttersport.

⁵³ Geertz går detaljert til verks når han lister opp ulike faktorer som er med å påvirke ”dyphetsgraden” i de ulike hanekampene, blant annet gjennom størrelsen på pengebeløpene, kvaliteten på hanene, og eiernes sosiale status og relasjonen dem imellom (jo høyere sosial status, jo dypere spill – jo mer problematisk forhold dem imellom, jo dypere spill) (Geertz 1973:441).

Å lære å ri kan således sies å oppfattes være en del av det som inngår i å lære å bli mann. Særlig om du som mann identifiserer deg- , eller ønsker å identifiseres med en form for ”bygdemaskulinitet”. Formannen på Estancia Madrugada hadde i barndommen tilbrakt alle helger og ferier på gården hvor bestefaren hans jobbet som formann. Han hadde vært helt oppslukt av arbeidet med kyrne, og hadde oppholdt seg på arbeidsstasjonen alle dager, fra tidlig morgen til sent på kveld. Men han syntes det var synd at bestefaren hans ikke hadde latt ham ri nok da han var ung, noe han hevdet kom av at bestefaren var overbeskyttende i forhold til ham. Særlig uheldig var det at bestefaren aldri hadde latt ham ri uten sal. Å ri uten støtte fra stigbøylene og salen virker skjerpene på balansen, fordi det er balansmessig mer utfordrende. Han hevdet at dette var årsaken til at han aldri hadde blitt en ordentlig god rytter. Selv hadde han sørget for at hans egen sønn fikk mye rideerfaring, også uten sal. Sønnen hadde utviklet seg til å bli en formidabel rytter og hadde til og med temmet og ridd inn et par hester. Formannen fortalte deretter med et litt unnskyldende tonefall at han på grunn av en skade ikke lenger red ikke selv. Formannen hadde tydeligvis klare målsettinger og prioriteringer i oppdragelsen av sønnen, ved at det var viktig at han fikk muligheten til å lære seg gode rytterferdigheter.

Hvis vi antar at guttene i veddeløpene og på nasjonaldagens rytterkonkurranser konkurrerer om maskulinitet, er det også sannsynlig at denne konkurransen foregikk i hverdagen. Vi kan dermed si at rytterpraksiser er en prestisjefull ferdighet for menn og gutter og en måte å hevde seg selv som maskulin, eller som ”bygdemann” også i hverdagen.

3.2.2 Kvinner og hest – den feminine rytter og tilskuer

Læring og praktisering av ridning og generell bruk av hesten hadde en klart kjønnset dimensjon. Hestehold, veddeløp, rytterkonkurranser og arbeid som mencho ble i stor grad sett på som mannlige aktiviteter. De fleste rytterne jeg så generelt i landsbyen var menn eller gutter. Veddeløpsbanen var en mannlig arena, med hovedsakelig mannlige publikummere og kun mannlige hesteeiere og jockeyer. Bare menn ble ansatt som mencho. Ut ifra mine observasjoner og voksne kvinners egne beretninger kan det også synes som om kvinner, i den grad de red, normativt sett burde ri på en annen *måte* enn menn. Både Ana, konen til andreteamleder Luís, og min vertsmor i landsbyen understrekte at de aldri galopperte, men kun skrittet når de red. Vertsmoren min hevdet at hun aldri noensinne hadde galoppert, dette til tross for at hun hadde vokst opp på landet, hjulpet bestefaren meg kyrne og hatt en fast hest som hun brukte. Da jeg red ut og sanket mais sammen med Ana, datteren Rosa og sønnen

Lolo, var Lolo den eneste som galopperte. Kvinnene holdt hestene sine i skritt under hele turen. Da jeg ved ett tilfelle galopperte, ble dette kommentert av de to kvinnene, som virket overrasket, lo og smilte, samtidig som de virket litt brydd. Jeg fikk følelsen av at det ikke var passende for en kvinne å galoppere, og fortolker episoden og de ulike utsagnene dit hen at kvinner ideologisk sett ikke bør galoppere til hest, men skritte. En mer ”aktiv” ridning synes ideologisk sett å være forbeholdt gutter og menn.

Dette betyr ikke at jenter faktisk ikke galopperte. Jeg observerte generelt et større antall unge jenter enn voksne kvinner til hest, og flere av de unge jentene galopperte. Mange av jentene jeg observerte på bygda brukte hesten daglig, både under gjeting av kyr eller geit/sau, og ved bruk av hest som transportmiddel til og fra skole. Alejandra red til skolen hver dag og hentet inn melkekyrne til Ana fra beitemarkene – i galopp. En av døtrene på *La Estrella* – den lille gården utenfor landsbyen – uttrykte eksplisitt sin glede over å ri og fortalte opprømt at med den ene hesten kunne hun galoppere hele veien tilbake fra landsbyen når hun hadde vært og handlet. Jeg visste kun om én voksen kvinne i landsbyen som fra tid til annen hjalp mannen og sønnene å drive kyr på gården deres. Ut ifra mine observasjoner tolker jeg dette dit hen at yngre jenter kan være mer unndratt fra ”normen” om at kvinner ikke bør galoppere, men at ”aktiv ridning” eller ”elaborerte rytterferdigheter” uansett ikke anses for å være spesielt ”feminint”. Det synes det å være slik at jenter blir gitt disse typene jobber i tilfeller der det ikke finnes en gutt som kan gjøre det. Faren til jenta på *La Estrella* forklarte at en av politikonstablene i landsbyen hadde meldt sin bekymring overfor det faktum at døtrene hans red til landsbyen alene. Politikonstabelen var redd for at de ville bli utsatt for overgrep på veien. Chito forklarte at han ikke hadde noe annet valg så lenge de to sønnene hans ikke var gamle nok til å ri uten tilsyn. Dette tyder på at kjønnsrollemønstret med hensyn til ridepraksiser kan overskrides i situasjoner som krever det. Tendensen er at de yngre jentene godt kan jobbe til hest hvis det er mangel på gutter som kan gjøre det, men at ridning likevel generelt regnes for å være en maskulin aktivitet. Det er finere å la være, eller å holde seg til skritt, slik Anas datter Rosa gjorde.

Den kjønnete dimensjonen ved ridning ble ytterligere reflektert i kvinnelige rytterpraksiser i opptog og konkurranser under diverse i landsbyfeiringer. I alle de fire ulike paradene jeg var vitne til i ulike landsbyer, var kvinner sterkt i mindretall, og deltok ikke i de påfølgende rytterkonkurransene. Det eneste unntaket var i Bovera, der én jente på rundt 13 år deltok i kappløpet om ringen. Hun red kun en lengde, mens de mannlige deltagerne red mange. Hun hadde også begrensede ferdigheter, og kan således fortolkes som ”unntaket som

bekreftet regelen” om at ridning i konkurranser er en mannlig praksis. Kanskje bekreftet hun også at kvinner ikke har, eller bør ha, de ferdighetene som kreves i disse konkurransene. Kvinnenes deltagelse var gjennomgående redusert til opptogene, hvor hestene ble holdt i skritt. Kvinnene var ikke der for å vise fram sine rytterferdigheter, men for å vise frem seg selv som kvinner, og ble slik jeg forstod det forventet å ri ”behersket”, ”trygt” og ”feminint”. Normen om at svært få kvinner deltar i konkurranser og opptog virket også selvforsterkende. Etter et opptog i landsbyen Caa Catí fortalte en 15-årig jente at hun egentlig hadde hatt lyst til å ri i opptøget, men at hun lot være da venninnen hennes ikke ble med, fordi hun ikke ville ri alene som eneste jente. Broren hadde derimot deltatt. Kvinnene syntes altså i de fleste tilfeller å være henviset til tilskuerrollen, sammen med de mennene som ikke deltar.

Cecilia McCallum har med utgangspunkt i empiri fra Salvador i Brasil skrevet om hvordan konstituering av det kvinnelige i stor grad synes å konstitueres gjennom beherskelse og selvkontroll, eller mangel på dette (McCallum 1999). Jeg mener at hennes argumenter kan belyse på hvilke måter normene og forventningene til menn og kvinners praksiser knyttet til hester og ridning på den correntinske landsbygda er knyttet til overordnede ideer om maskulinitet og femininitet. I likhet med Melhus og Stølen skriver McCallum at kvinner kategoriseres ut ifra dikotomien mellom hore og madonna/mor (Melhuus & Stølen 1996b:27, McCallum 1999:277). Kvinnene McCallum var i kontakt med opplevde sosialt press i forhold til å skulle utøve selvkontroll både seksuelt, psykologisk (i relasjon til mannen, blant annet i krangler) og romlig (med hensyn til hvilke arenaer hun beveget seg i, spesielt knyttet til kontrasten og betydninger knyttet til ”huset” og ”gaten”). Det omvendte av selvbeherskelse på disse områdene – særlig seksuelt og med hensyn til romlig bevegelse – kunne medføre at kvinnen ble stemplet som ”hore”, ”løsaktig” eller som en dårlig kvinne. Selvbeherskelse og selvkontroll muliggjorde derimot kategoriseringen som respektabel ”mor” og en ”god” kvinne – og en del av denne beherskelsen gikk nettopp på kroppslig bevegelse og praksis, eller altså kroppslig *habitus*.

På lignende vis vil jeg hevde at konstituering av femininitet gjennom bruken av hesten eller måte å ri på landsbygda i Corrientes for kvinnene dreide seg om å utvise et ”behersket” kroppslig aktivitetsnivå, vis a vis det mannlige, som var knyttet til forventninger om en mer ”aktiv” bruk av hesten og briljering i ferdigheter. Jeg vil ikke nødvendigvis knytte konstitueringen av femininitet gjennom rytterpraksis direkte til hore/madonna dikotomien, men mitt inntrykk var at det å overholde forventet praksis til en viss grad var et spørsmål om moralitet og valuering – om å vær respektabel og sømmelig, og feminin som kvinne. Det

dreide seg om hva som var ansett som et ”passende” kroppslig aktivitetsnivå for kvinner i ridning. Dette dreier seg altså om produksjonen av kjønnete habitus, og konstitueringen av feminitet gjennom utvisning av kroppslig habitus. Mer grunnleggende mener jeg at rytterpraksisene ble knyttet til hvilke egenskaper som var ansett som feminine og maskuline. Kvinnens deltagelse på veddeløpsban kan ytterligere belyse menn og kvinners ulike bruk av kroppen med hensyn til praksiser knyttet til hest.

Veddeløpsbanen var som nevnt tidligere en arena dominert av mannlige tilskuere, og de kvinner som var til stede engasjerte seg i veddeløpene på en annen måte enn mennene, og levde generelt ut en annen type ”tilskuerrolle” enn hva menn gjorde. Kvinnene satt som tidligere nevnt som regel på klappstoler langs hagegjerdene som lå noen meter bakenfor gelenderet ut mot veddeløpsbanen, mens det var mennene som dominerte langs gelenderet ut mot banen. Kvinnene spiste mat og drakk maté mens barna deres lekte rundt dem, og observerte løpene på en mer tilbakeholden og distansert måte enn mennene. De fleste kvinnene jeg snakket med sa også at de ikke forstod det offisielle veddesystemet – der veddemålene ble ”solgt” ved offentlig auksjon før hvert løp. Flere av dem var heller ikke interessert i å vedde. Jeg tolket først alt dette dit hen at kvinnene som regel var mindre engasjert enn mennene. Men en dag jeg var sammen med en familie der to av mennene var involvert i veddeløp med egne hester, la jeg merke til at kvinnene diskuterte like ivrig som mennene. Deres engasjement ble likevel spilt ut på en litt annen måte enn mennene rent ”kroppslig”. Mens mennene gjerne stod oppreist og borte ved rekkverket, satt kvinnene fremdeles tilbakelent på stolene sine. Det synes derfor å være en norm at menn kan tillate seg eller bør være mer kroppslig frampå og aktive enn kvinnene var. Hvert løp vakte rop og applaus fra tilskuerne. Men de viktigste løpene – de med de raskeste hestene og de høyeste veddemålene – vakte enorme reaksjoner blant tilskuerne, og særlig de mannlige: Idet hestene fór forbi ble banen fylt av øredøvende brøl og hyl. Flere menn hoppet over gjerdene og løp etter hestene, omfavnet hverandre, noen dro av seg skjorte eller t-trøye, et par-tre plastflasker med øl ble sendt flygende gjennom luften, og det kunne oppstå sporadiske konflikter eller slåsskamper over uenigheter med hensyn til utbetaling av inngåtte veddemål, eller hvilken hest som ”egentlig vant”. Det som var tydelig at veddeløpsbanen var en arena der menn kunne tillate seg å være kroppslig utagerende, en tendens som sannsynligvis ble forsterket gjennom alkoholkonsum. Selv om de mannlige tilskuernes oppførsel varierte, var det generelt mønster at menn ikke ble forventet å utvise et ”behersket engasjement” slik som kvinnene.

Jeg observerte kun én kvinne som deltok som tilskuer på nær samme måte som menn. Hun var den eneste kvinnen som deltok i de offisielle veddemålene som ble solgt unna under ”auksjon” før hvert løp. Hun proklamerte opprømt sin store pasjon for veddeløp overfor meg. Den samme kvinnen drakk alkohol under løpene, lik mange av de mannlige tilskuerne, og ble som oftest synlig beruset. Både vedding og alkoholkonsum var generelt oppfattet som maskuline praksiser, og flere informanter uttrykte ubehag ved synet av fulle kvinner eller jenter (dette ble omtalt som *feo* – stygt). Denne kvinnen vakte da også synlig ubehag hos en av de kvinnelige gårdsarbeiderne da hun kom bort til oss for å hilse på meg. Hun insisterte på å bli tilbudt maté – å dele maté anses som en invitasjon til vennskap og et tegn på gjensidig interesse og respekt. Kvinnen syntes å vekke en slags vemmelighet hos Eli, som likevel motvillig rakte henne matébegeret.

Kanskje ble forskjellene med hensyn til tilskueradferd hos kvinner og menn særlig tydelig i denne arenaen fordi ridning og hestesport er maskuline domener, og alkoholkonsum og veddemål likeså. Konkurransesport i seg selv synes også å være maskulint eller mannlige. Men jeg vil hevde at normen om at kvinner bør opptre behersket, kontrollert og tilbakeholdent er et gjennomgående tema i samfunnet, som reflekterer grunnleggende ideer om maskulinitet og femininitet. Synet på mannen som aktiv og kvinnen som passiv omtales flere steder i kjønnsantropologi om Latin-Amerika, og dikotomien har generelt blitt knyttet til konseptualiseringen av det maskuline og det feminine (Melhuus 1998:374-75, Lancaster 1992). McCallum forteller at i nabolaget hvor hun var på feltarbeid ble mannlige og kvinnelige seksualitet konseptualisert ut ifra disse ”rollene” eller egenskapene: Mannen som aktiv, og kvinnen som passiv. Kanskje ligger noe av nøkkelen til betydningen av den kjønnete dimensjonen ved rytter- og tilskuerpraksiser også her – ved at de kjønnete verdiene *passiv* og *aktiv* kroppsliggjøres gjennom de spesifikke kroppslige *habitus* som kvinner og menn utvikler gjennom læring og praksis av ridning og ryttersport på den correntinske landsbygda.

Mens konkurransene inviterer til en profesjonalisering av rideferdigheter hos gutter, mottar ikke jenter de samme samfunnsmessige insentivene om dette. Oppfordring til spesialisering av rideferdigheter hos jenter og kvinner synes begrenset til situasjoner der jenter av praktisk nødvendighet trengs som arbeidskraft i forhold til arbeid til hest på bygda. For gutter ligger det prestisje og jobbmuligheter i det å være flink til hest, og det er de mannlige rytterne som forventes å ”stikke seg fram” og briljere i konkurranser. Kvinners ridepraksiser foregikk, og ble forventet å i all hovedsak foregå utenfor slike ”offentlige tilstelninger” eller konkurransearenaer.

Jeg har nå vist hvordan maskulinitet og femininitet konstitueres kroppslig gjennom måte å ri på, hvilke arenaer ridningen forekommer i og hvordan man oppfører seg som tilskuer under hesteveddeløp. Jeg har også foreslått at disse forskjellene reflekterer egenskaper som knyttes til maskulinitet og femininitet generelt. Jeg vil nå gå over til å se på hvordan menchoenes rytterpraksiser varierte, for å si noe om hvordan ulike ridepraksiser kan sies å konstituere ulike ”bygdemaskuliniteter”.

3.2.3 Menchoenes varierende ridepraksiser – konstituering av ulike ”bygdemaskuliniteter”

Menchoenes rytterferdigheter og kunnskaper om hest måtte være spesielt omfattende, i og med at de selv også måtte temme og trene opp hestene de brukte i arbeidet.⁵⁴ Ikke alle guttebarn i landsbyen og området rundt lærte seg å ri, og det var tydelig at langt fra alle praktiserte ridning til daglig. På en større skala var altså rytterferdigheter en maskulin attributt som ikke alle menn kunne innfri⁵⁵. Menchoene utmerket seg dermed på sin side med spesielt gode rideferdigheter, og hesten og rytterkunsten kan sies å være grunnleggende i konstitueringen av deres maskulinitet – både utad, som identitetsmarkør eller i forhold til ”menchoen” eller ”gauchoen” som symbol eller stereotypi, og innad blant dem selv gjennom deres daglige praksiser i arbeid og fritid. Jeg ønsker nå å se på hvordan ridepraksiser varierte innad blant menchoene, og på hvilke måter denne variasjonen kan sies å avdekke en ”parallell” variasjon i orientering i henhold til ulike bygdemaskuliniteter.

Som nevnt tidligere var det generelt de *yngre* mannlige rytterne som konkurrerte seg imellom eller deltok i konkurranser – gjerne i form av *jineteadas* (rodeo). På estanciaen var det sågar to av de yngste menchoene de eneste jeg observerte praktisere *jineteada* – med kyr. Da menchoene en av de første dagene bestemte seg for at jeg skulle ”innvies” i denne ”rurale skikken” var det Felipe – en av de yngste menchoene – som ble valgt som rytter. Han var den eneste av menchoene som fremdeles deltok på *jineteada*-konkurranser. Som nevnt tidligere underholdt han og noen yngre kamerater seg selv med å fange og ri på kyrne til noen av gårdsarbeiderne etter arbeidstid. Augusto ga seg også til å ri på en kvige på arbeidsstasjonen

⁵⁴ Hestene ble temmet i da de var rundt tre år, og levde før dette i stor grad isolert fra menneskelig kontakt på estanciaens beitemarker.

⁵⁵ Det fantes også menn i landsbyen som tok eksplisitt avstand fra ridning og/eller andre praksiser blant menchoene knyttet til arbeidet med dyrene. Til og med en av gårdens fotarbeidere mente at unødig ridning var ”lek med dyr”, noe han var imot. Han sa at den eneste grunnen til at han red var fordi jobben hans krevde det, og hevdet at han hadde begynt med ridning først etter at han begynte å jobbe på estanciaen åtte år tidligere (han hadde ansvaret for å ri rundt med fôr til kalvene på beitet).

som hadde vært spesielt utfordrende å håndtere. Cesar, som var i midten av 40-årene, viste en dag fram et fotografi av seg selv på en steilende hest under en *jineteada*-konkurranse til to av de andre menchoene. På hesteryggen hang Cesar med rumpa godt festet i salen, bena i to stigbøyer som pekte til værs, den ene hånden om et par tøyer, en pisk i den andre og ryggen langflat bakover mot hestens bakpart. ”Dette er meg da jeg var 20 år!” Sa Cesar og smilte fornøyd. Erfaringer med rytterkonkurranser i det offentlige eller med uformell ”lek” på egenhånd syntes å være en integrert del av oppveksten til ”bygdemannen”. Slik ”lek” og konkurranse kan sies å være en del av å konstituere seg selv som ung mann på bygda. Ikke minst er leken en god måte å lære nødvendige ferdighetene på.

Etterhvert som mennene ble eldre virket det som om de ble forventet å ”være mer ansvarlige” eller modne i sin ridepraksis. Dette syntes i for det første å være en forventning og/eller et krav fra kvinnene. Etter at Rio og kjæresten hadde flyttet sammen på gården kommenterte kokken til meg at Felipe nå burde se å slutte med disse rodeo-konkurransene sine – han kunne ikke fortsette slik nå som han hadde flyttet sammen med kjæresten. Det kunne jo være det kom barn snart også. Det å risikere liv og lemmer i risikofylte konkurranser var ikke lenger legitimt – ut ifra en kvinnes synspunkt.

Men jeg forstod det slik at det fantes en lignende forventning om ”ansvarlighet” i rytterpraksiser også blant noen av de eldre menchoene. Augusto var nær ved å dø i en rideulykke da han mislyktes i å utføre ”rambukk-teknikken” på en vanskelig ku. Han mente å dytte kua overende ved hjelp av et dytt fra brystet til hesten sin, men kua vred seg rundt og stanget hesten i siden med slik kraft at både hesten og Augusto fløy hodestups i bakken. Da andre-teamleder Luís kommenterte ulykken, syntes han nettopp å henvise til ansvarlighet og erfaring i forhold til å utøve vanskelige teknikker: ”Hesten har styrken sin i brystet, ikke i siden! (...) For å utføre den teknikken, må man *kunne* den.” Sa han bryskt. Jeg tolker dette dit hen at Luís understrekte det tar *tid* å lære en så avansert oppgave til hest, at man må bruke den tiden det krever å trene opp teknikken ordentlig, og ellers ta sine forhåndsregler. Det er ikke er noe man bør ta lett på. Dette kan komme av en generell forventning fra samfunnet rundt om at når en mann blir eldre må han være ansvarlig også overfor sin familie. Augusto hadde en kone og enn sønn i landsbyen. Ungdommens risikofylte lek må en dag vike for et voksent forhold til eget ferdighetsnivå, og ansvarlighet i forhold til egen yrkesutøvelse. Ulike forventninger syntes å stilles til mennene i løpet av livene deres, og jeg mener menchoenes varierende rytterpraksiser kan sies å reflektere eller å konstituere dem som menn ut ifra

overgangen fra gutt til mann. Ulykken til Augusto og Luís' kommentar synliggjør kanskje også en ambivalens mellom ulike maskuline kvaliteter eller dyder – mot og ansvarlighet.

Augustos ulykke og Luís' kommentar var også den av episodene jeg var vitne til som i størst grad avslørte en menchos syn på forskjeller i kunnskap dem imellom, og den subtile konkurrering som kunne finne sted med hensyn til ferdighetsnivå. Luís hadde jobbet til hest nesten kontinuerlig siden han var 13-14 år, mens Augustos rytterferdigheter ble omtalt som "litt rustne" av formannen – fordi han hadde tilbrakt de siste syv årene på en fabrikk i Buenos Aires-provinsen. Luís' ferdigheter med hester ble understreket av formannen fra en annen estancia som i var kommet for å hjelpe til med vaksinerings av kyrne: "Jeg låner alltid en av hestene til Luís når jeg er her, hans hester er alltid så tamme" sa han fornøyd og sendte et anerkjennende blick til Luís. Dermed skrøt han også av Luís' ferdigheter med temming og innridning. En av Luís' hester hadde såpass følsom munn at han brukte et mykt bitt (*bocado*) i stedet for et av de vanlige bittene av metall.⁵⁶ Dette bittet ble ellers bare brukt på unghester som var i innridningsfasen, for å unngå at de skadet munnen sin. Dette kan indikere at Luís faktisk var spesielt "følsom på hånden", og hadde unngått at hestens munn ble herdet etter år med håndtering i arbeidet. Jeg runder med dette av delen som dreier seg om rideferdigheter, og vil i neste del diskutere andre kvaliteter knyttet til menchoene og bygdemaskuliniteten. Innad blant menchoene kan altså variasjon i ridepraksiser sies å konstituere dem som gutter og menn i ulike stadier av livet. Menchoenes *måte* å ri på syntes å variere ut ifra alder, og jeg mener derfor at varierende ridepraksiser blant menchoene kan sies å reflektere og konstituere disse mennenes maskulinitet i henhold til deres ulike stadier i livet, med de ulike rollene eller forventningene disse innebærer. Måte å ri på kan synes å reflektere ulike maskuline idealer eller dyder – eller forskjellige maskuliniteter.

3.3 MASKULINE PRAKSISER OG EGENSKAPER BLANT MENCHOENE – ELEMENTER I EN "BYGDEMASKULINITET"

Cornwall og Lindisfarne skriver at tilegnelse av passende attributter eller egenskaper en del av det som gjør en mann "maskulin" (Cornwall & Lindisfarne 1994). En ekte mann på bygda er også en som kroppsliggjør bygdelivsstilen og bygdeidealene gjennom sine daglige praksiser – det være seg bruk av kroppen, de ferdigheter og kunnskaper han kan utvise.

⁵⁶ Se appendiks for nærmere beskrivelse av *bocado* og andre deler av saltøyet.

Den maskuline identiteten til ”bygdemannen” eller menchoene er i aller høyeste grad en ”kroppsliggjort identitet” (Dyck & Archetti 2003), ved at sentrale aspekter ved mannligheten synes å konstitueres gjennom kroppslige ferdigheter og fysisk arbeid. Det kroppslige *habituset* til menchoene var som vi har sett blant annet giret inn mot rytterferdigheter, og kom til uttrykk gjennom deres ridepraksiser. I det følgende vil jeg ta for meg noen andre elementer som framstod som sentrale i ”bygdemaskuliniteten”. Jeg vil ikke forsøke å komme med noen ”uttømmende liste” over maskuline egenskaper eller dyder knyttet til bygdemannen, men vil trekke fram noen av de aspektene jeg selv forstod som sentrale og anså som interessante. Jeg vil fremdeles forholde meg til praksiser knyttet til dyr. Jeg ønsker å si noe om hvilke maskuline kvaliteter menchoene lærer seg som resultat av det kroppslige *habituset* de tilegner seg gjennom oppveksten og på bakgrunn av arbeidet som mencho.

3.3.1 Selvlærte veterinærkunnskaper – prestisjefull omsorg blant bygdemenn

En dag jeg stod og snakket med en vaksinatør jeg kjente i landsbyen, hinket det forbi en hund som bare hadde ett forben. Vaksinatøren fortalte meg at en mann i landsbyen hadde reddet livet til hunden ved å amputere det andre benet, som det hadde gått koldbrann i. Han omtalte mannen som ”hundeeskert” og understrekte at han var helt ”selvlært” og ”ikke utdannet veterinær”. ”Men han er veldig dyktig – han er nok den i landsbyen som vet mest om hunder.” forklarte han, pekte på hunden og bemerket hvor frisk den nå var.

Kunnskap i forhold til dyr var prestisje blant menn på landsbygda – særlig blant de mennene jeg var i kontakt med som var involvert i arbeid med dyr. I denne sammenhengen syntes selvlærthet eller uformell læring gjennom overføring av lokal kunnskap å ha en spesielt opphøyd status. Evnen til å lege eller behandle syke eller skadede hester, kyr eller hunder helt ”selvhjulpent” – det vil si uten ekstern hjelp fra veterinær eller egen veterinærutdannelse – var prestisje blant mennene. Holdningen var ”å gjøre det selv”. På estanciaen var det en del av menchoenes jobb å lege sårskader og parasittinfeksjoner hos dyrene, samt å utføre inseminasjon, kastrering og drektighetsundersøkelser. Dette var ferdigheter som ble overført lokalt på gården i det daglige arbeidet eller gjennom lærling- og assistentordninger. Men estanciaeierne og formennene jeg var i kontakt med var også involvert i denne formen for selvlært eller delvis selvlært veterinærpraksis. Ved et besøk på estanciaen hans, viste en gårdeier stolt frem et kjøttsår på den ene hunden sin som han var i ferd med å lege selv ved

hjelp av desinfeksjonsmidlene de brukte i arbeidet med kyrne. ”Se, det har blitt helt rent og friskt! Det kommer til å gro godt nå” erklærte han.

Det gikk prestisje i slike legende ferdigheter blant mennene, og *mislykkede* forsøk eller lavt ferdighetsnivå ble bemerket og baksnakket. Formannen på *Madrugada* hadde for eksempel en pitbull som han hadde kuttet til ørene på selv, for å gi den karakteristiske spisse ører som peker rett opp. De fleste hundene i området var av blandet opphav, og ut ifra utseende nærmet mange av dem seg nærmest en konsolidert ”gatemiks”. Det var uvanlig å ha renrasede hunder. De var dyre å anskaffe, og ble ansett som et spesielt fine dyr som det var prestisjefullt å eie . Flere av arbeiderne snakket om hvor mislykket formannens operasjon hadde vært seg imellom. De sa at han ikke burde ha gjort det selv, men latt en veterinær gjøre det. ”Han gjorde det selv da hun var valp, rett på kontoret bare”, ”Han skulle latt en veterinær gjøre det – hun er blitt så stygg” klagde de. Formannen hadde kuttet ørene for korte, og grokanten var ruglete og ujevn. ”Han har ødelagt henne!” mente flere.

Men størst diskusjon og fordømmelse vakte et mislykket keisersnitt som formannen utførte. Jeg var ikke selv på gården den dagen, men ble fortalt om operasjonen to dager senere, da kua allerede var død. Formannen forklarte at de hadde funnet en ku som bar på et dødt foster i livmoren. For å forsøke å unngå forgiftning tok formannen kua med seg til arbeidsstasjonen, hvor han fikk hjelp av en nyansatt mencho til å binde den fast. Deretter utførte han inngrepet selv helt uten eksterne hjelpemidler, og uten bedøvelse. Han virket stolt og bestemt da han fortalte dette, og jeg forstod ham slik at det å greie noe slikt ”på egenhånd” var noe. Han var deretter mer beklagende i stemmen da han forklarte at kua likevel hadde dødd to dager etter. Formannen mente dette hadde å gjøre med at kua var blitt infisert med bakterier fra det døde fosteret allerede før han utførte inngrepet. Flere av gårdsarbeiderne mente derimot at keisersnittet ikke var godt nok utført – og ikke minst at det var umoralsk å utføre det uten bedøvelse. Kvinnene for kjøkkenet stod i spissen for denne diskusjonen, men vi hadde selskap av to av de mannlige menchoene, Cesar og første-teamlederen Pedro. Alle de tre kvinnene som var til stede – kokken, hushjelpen og Carmen (konen til Pedro) – virket opprørt over det som hadde skjedd. Ikke bare hadde kua måttet gå gjennom operasjonen uten bedøvelse, den hadde deretter lidd i to dager før den døde. Carmen adresserte mannen sin, og spurte hvorfor han ikke hadde foreslått å få ut kalven på annet vis, slik han hadde fortalt

henne historier om tidligere⁵⁷. ”Jeg hadde ikke noe med det inngrepet å gjøre. Jeg var ikke en gang til stede” svarte Pedro bestemt.

Jeg vil trekke to slutninger fra disse hendelsene. For ”bygdemannen” er det prestisje å kunne lege dyr på egenhånd med de enkle midlene som måtte være tilgjengelig, og uten ekstern hjelp fra en sertifisert veterinær. Men diskursene om- og praksisene knyttet til å lege dyr sier også noe om kravet til å utøve omsorg som stilles til bygdemannen. Mannen skal ikke bare dominere, kue og kontrollere dyrene, men også lege dem og ta vare på dem. I det daglige kom menchoenes omsorg for dyr kanskje best til uttrykk gjennom menchoenes forhold til hestene sine. Det å stusse man og hale på hestene jevnlig ble ansett for å være et minstekrav for å ta vare på hestene sine. Halene ble klipt tvers over nederst til en forholdsvis rett kant. Manen og ”paneluggen” ble klipt mer eller mindre helt ned, bortsett fra et stykke med hår nederst på manen som menchoene brukte som ”håndtak” når de skulle sette seg i salen. En av menchoene, Augusto, hadde vært i Patagonia og fortalte de andre menchoene at folk i sør lot man og hale gro på hestene sine uten å klippe dem. ”De tar ikke vare på hestene sine der!” sa han, tydelig overrasket. Å sørge for at manen og halen til hestene er velstelt, anses altså som en obligatorisk del av det å ”ta vare på” eller vise omsorg for hestene. Jeg observerte også samme mencho forsiktig smøre inn hesten sin med insektmiddel en dag med mye fluer og brems. Etter hver arbeidsøkt ble hestene dusjet med vannslange før de ble sluppet på beitet, for å motvirke gnagsår etter salen.

Det kan synes som om disse to verdiene – det å briljere med selvlærte veterinæreverner på den ene siden og det å være omsorgsfull overfor dyrene på den andre – må vurderes opp mot hverandre i de ulike tilfellene som oppstår. Jeg mistenker at det for formannen var ekstra prestisjefullt å gjennomføre et keisersnitt, sammenlignet med å skulle forsøke å få ut kalven på andre måter⁵⁸. Slike selvhjulpne ”redningsaksjoner” er en form for ”prestisjefull omsorg”, som i verste fall kan mislykkes – både som forsøk på omsorg og som ferdighetsprestasjon. Jeg observerte også tilfeller av syke dyr som enten ble etterlatt for å dø eller avlivet fordi formannen eller menchoer anså tilfellet som håpløst⁵⁹. Og kanskje er det slik at et forsøk på å

⁵⁷ Det kom ikke fram hva denne ”alternative metoden” gikk ut på – men jeg har senere hørt fortellinger om hvordan menchoer stikker hendene inn i kua og trekker kalvene ut ”for hånd” ved fødselskomplikasjoner, og antar at dette kan være framgangsmåten hun tenkte på.

⁵⁸ Men jeg betviler ikke formannens ønske om å redde kua, og kan heller ikke vurdere hvorfor inngrepet gikk galt.

⁵⁹ Jeg ble fortalt om en ku som hadde ligget i fire måneder på arbeidsstasjonen med brukken rygg. Menchoene hadde holdt henne med gress og vann, og til slutt reiste en dag hun seg, og fødte siden fire kalver til gården. Under mitt opphold brakk en ku det ene bakbenet på arbeidsstasjonen, men i dette tilfellet ble besluttet å avlive dyret.

lege et dyr måtte vurderes ut ifra de lidelsene dyret ville påføres og muligheten for helbredelse.

3.3.2 Mot og handlekraft – å kue aggressive dyr og kontrollere egen redsel

En aggressiv kvige hadde forvillet seg inn i området hvor menchoene oppholdt seg på arbeidsstasjonen. På leting etter en "utvei" bykset hun inn i åpningen mellom skuret og gjerdet og bråstanset der – glippen viste seg å være for liten, og nå satt hun bom fast. Samtidig som fire av menchoene halte og dro for å få kvigen ut av sprekken mellom skjulet og gjerdet, hadde plutselig en av kyrne som stod i smalgangen steilet rett bak meg, og stod med forben og hode over kanten. Jeg rygget bakover mens Victor kastet seg frem med en kjepp og slo kua gjentatte ganger i pannen helt til den rygget tilbake ned i smalgangen. Nede ved skjulet tok det til slutt åtte av menchoene og tre lassoliner for å hale den viltre kvigen ut fra sprekken, hvorpå hun flyktet ut av området med Augusto og flere av de andre menchoene hakk i hel. Jeg selv fulgte etter i vanlig gangfart, og da jeg nådde fram til den andre innhegningen satt Augusto overskrevet på kua som luntet sint av gårde. Escobar, Cesar, og flere av de andre menchoene som hadde forfulgt henne til hest kom ridende tilbake, og humret. Senere samme dag hadde enda en ku steilet inne i smalgangen – men denne hadde falt bakover på ryggen. Da jeg snudde meg lå den og kavet og kom seg ikke opp ved egen hjelp. Victor og Pedro stirret et øyeblikk over kanten og ned på kua og fant deretter raskt fram en lasso – en løkke ble lirket på rundt kuas hals, og de to mennene halte kua framover og opp i stående stilling.

Handlekraft og mot var ansett som nødvendige egenskaper i arbeidet med hest og storfe. Selv om de fleste dager gikk hen uten spesielt uvanlige opptrinn, oppstod det flere ganger situasjoner på arbeidsstasjonen som krevde umiddelbar reaksjon og handling. Dette gjaldt både farlige situasjoner, som for eksempel når et dyr angrep, eller uvanlige episoder og problemer som måtte løses der og da ved hjelp av menchoenes egen håndkraft, fantasi eller erfaring – som i noen av eksemplene ovenfor. Formannen understrekte flere ganger at i arbeid med dyr er hver eneste dag forskjellig – noe han verdsatte med jobben: "Man vet aldri hva som kan skje." Men han og andre framhevet også stadig risikoen som arbeidet innebar, og jeg ble fortalt mange historier om ulykker. Martín fortalte om en ulykke lik Augustos, der menchoen brakk ryggen og døde momentant. En annen formann i området hadde et arr i hodet

som skar ned inn mot ansiktet: Han hadde blitt stanget av en okse, og hadde så vidt overlevd sammenstøtet. Han fortalte smilende og ivrig om ulykken, og pekte på ryggen sin der oksen hadde truffet. Martín supplerte ivrig med utfyllende detaljer. En av taxisjåførene jeg brukte hadde selv en arm som ”hang på halv tolv” etter et angrep fra en okse mange år tidligere. Armen hadde brukket, og benstumpene hadde aldri grodd sammen. Familiefaren på *La Estrella* hevdet at de fleste menchoer endte opp fulle av skader – noe en eldre hestepasser jeg møtte ved veddeløpsbanen også understrekte: ”De *aller* færreste kommer seg ut av dette yrket med helsa i behold!”

Evnen til å reagere og handle raskt og effektivt ut ifra hva situasjonen krevde var noe av det menchoene lærte gjennom sine erfaringer i arbeidet. Det gjaldt å være rask om et dyr oppførte seg truende. På veddeløpsbanen i landsbyen ble jeg nesten sparket av en veddeløpshest som slo seg vrang idet den ble leid forbi meg i skritt. Hesten sparket bakut ikke langt fra hodet mitt. Jeg stod frosset på stedet – jeg hadde ingen innebygget reaksjon på situasjonen som utspant seg. En av menchoene fra gården hadde derimot kommet seg flere meter unna allerede før sparket kom. Etterpå lo han av den knallrøde ansiktsfargen min og sa at jeg heretter måtte huske at det i slike situasjoner *alltid* var best å *løpe*.

Selv om gårdsarbeiderens innarbeidede refleks eller strategi i tilfellet overfor var å flykte, var det å takle eller kontrollere egen redsel generelt ansett som en nødvendighet i arbeidet med store dyr⁶⁰. Den grunnleggende treningen med å jage kyr gjennom innhegningene på arbeidsstasjonen innebar også en opplæring i det å greie å hevde seg overfor og dominere kyrne, og å lære å oppdage og besvare aggressiv adferd tidlig. Det at nyansatte menchoer – selv de som hadde erfaring fra andre gårder – som oftest fikk ansvaret for jobben med å jage kyrne fra innsiden av for-innhegningen, kunne også vært en slags test som muliggjorde for de andre menchoene å se hvordan de taklet nærkontakten med dyrene og farlige situasjoner.

Å være modig og å ikke vise redsel, syntes å være et generelt ideal og forventede maskuline egenskaper for menn på bygda. Redsel for hester hos unge gutter kunne for eksempel ble møtt med latter – som beskrevet i det empiriske eksempelet tidligere i kapittelet om gutten som hadde sine første rideerfaringer. Manglende evne til å takle utfordringer og kontrollere store dyr ble nok sett som et tegn på at vedkommende ikke hadde de nødvendige egenskapene til å jobbe som mencho, eller for eksempel å være jockey i veddeløp.

⁶⁰ Ikke minst under temming og innridning av hestene – som inntil de var tre år for det meste ble overlatt til seg selv på beitemarkene.

En hendelse under et veddeløp i landsbyen ga et annet eksempel på hvordan redsel hos gutter med hensyn til store dyr ble oppfattet. Dette var et veddeløp med tre hester med unge jockeyer mellom 11 og 14 år. Hestene var nervøse, trippet og snurret rundt sin egen akse utenfor startboksene. Eiere, hestepassere og jockeyer strevde i minst 15 minutter før alle de tre hestene stod rolige inne i startboksene sekundet lenge nok til at løpet kunne begynne. Før den tid hadde *Colorado* – en av hestene – steilet flere ganger inne i startboksen med den unge jockeyen på ryggen. Jeg stod lent inn mot hagegjørdene litt tilbaketrukket fra banerekkverket sammen med Eli, hushjelpen til Martín. Sønnen hennes på 14 var en av rytterne i konkurransen. Vi ventet og ventet i det som følte ut som en evighet, før plutselig startskuddet gikk. Hestene kastet seg framover, men etter kun noen få meter gikk det galt med *Colorado*. Hesten steilet og bykset over gjerdet av hyssing som skilte de ulike feltene, og blokkerte veien for en av de andre hestene. Elis øyne var likevel fiksert på den tredje jockeyen – sønnen hennes – som suste opp langs det siste feltet – mot seier. Eli ropte og heiet med intens men kontrollert innlevelse hele veien: ”Den borteste! Den borteste! Den borteste! Den borteste!” Jeg selv ble så grepet av dette at jeg ikke oppdaget hvor galt det hadde gått med rytteren på ”ulykkeshesten” før etterpå: Den 11 år gamle gutten lå stille på banen og grep om benet sitt. Noen tilskuere stormet ut til ham, og etter en stund var gutten likevel på bena og ble geleidet haltende inn til siden⁶¹. Tilbake på estanciaen neste dag diskuterte kvinnene på kjøkkenet hendelsen. ”Det burde vært *ulovlig* å la så unge gutter ri i veddeløp!” Sa Celia forarget. ”Det er jo farlig!” Carmen nikket alvorlig. Eli var enig hun og, men sa senere: ”Gutten var redd, så du det? Han var for redd og dermed greide han ikke å kontrollere hesten.”

Gjennom min deltagelse på arbeidsstasjonen ble det tydelig at farlige situasjoner og utvisning av mot ble knyttet til menn og ansett som maskuline ”domener”. Fare-aspektet ved arbeidet var noe som ble understreket overfor meg av både formannen og menchoene utallige ganger, og både formannen og menchoene begrenset min kontakt med dyrene og min grad av deltagelse i arbeidet⁶². Risikoen arbeidet innebar ble oppgitt som en av de viktigste årsakene til at formannen og eieren ønsket å begrense min deltagelse på gården. Jeg er også overbevist om at min status som kvinne påvirket deres beslutning om hvor grensene burde gå for min deltagelse. De nevnte aldri kjønn eksplisitt som grunnlag for beslutningen, og jeg går ut ifra at unge uerfarne ”mencho-lærlinger” fra området også blir beskyttet fra de farligste situasjonene. Men i og med at arbeid med store dyr som hest og storfe i så stor grad var ansett som

⁶¹ Etter en legesjekk fikk guttens far beskjed om at det ikke var noen alvorlig skade.

mannsarbeid i området, vurderer jeg det som høyst sannsynlig at det at jeg var kvinne farget avgjørelsen deres. Jeg tror en mannlig antropolog med samme kunnskapsnivå sannsynligvis ville ha fått flere muligheter til deltagelse og mindre advarsler enn meg.

Menchoene sa i fra om jeg gjorde ting de ikke ville at jeg skulle gjøre. En gang jeg nærmet meg noen av hestene ved påsalingsplassen rygget Escobar plutselig sin egen hest inn mellom meg og dem: ”Den ønsker å sparke deg!” (*Te quiere patear!*) En annen gang mistet jeg en striesekk oppi for-innhegningen og klatret litt ettertenksom ned blant kuene for å forsøke å få tak i den. Pedro kom da løpende og beordret meg til ut igjen, og sa at jeg *aldri* måtte finne på å være inne i for-innhegningen: ”Disse kuene er halvville og ondsinnede⁶³, de ønsker å sparke deg!” En annen dag ble jeg skremt og skvatt bakover på grunn av en diger okse som satte imot meg i angrep fra den andre siden av et gjerde på arbeidsstasjonen. Oksen stanset like før den nådde gjerdet, og fortsatte deretter rolig videre innover i arbeidsstasjonen. Formannen, som hadde observert det hele fra sin plass på plataet ved arbeidsavslukket, gjorde et stort nummer ut av episoden: ”Ha ha ha! Hun ble skremt! Ha ha! (...) Ja de er skumle de oksene er de ikke?”. Han holdt på slik en god stund, og ertet med at ansiktsfargen min hadde skiftet til dyp rød. For meg står dette som en situasjon som er illustrerende for formannens ønske om å understreke at arbeidet ikke var for kvinner, eller for ”reddharer”. Jeg opplevde også at menchoene likte det bedre om jeg kom med følelsesutbrudd i arbeidet, heller enn å forholde meg rolig og ”fattet”. Kanskje bekreftet jeg deres maskulinitet, ferdigheter og mot ved å selv vise redsel eller vanskeligheter i utførelsen av visse oppgaver.

Gjentatte advarsler mot hestene og kyrne førte til at jeg ikke ”interagerte” med disse dyrene på samme måte som menchoene gjorde. Ved å holde meg på avstand både beskyttet mennene meg mot fare og påtok seg en beskytterrolle. Dette resulterte også i at de opprettholdt den nærmeste fysiske omgangen og arbeidet med de store dyrene som eksklusivt deres, som noe farefullt og grunnleggende maskulint. Å trenge fullstendig inn i deres ”arbeidssfære” som kvinne ville være vanskelig – om ikke umulig – og i beste fall meget tidkrevende. Kanskje ville full deltagelse fra en kvinne også føles unaturlig og som et slags overtramp for dem. Melhuus understreker at det innad i enhver kulturell kontekst vil finnes ”grenser for kjønn” – det vil si at kvinner og menn vil ha et begrenset repertoar av praksiser som er tilgjengelige og samfunnmessig akseptable for dem (Melhuus 1998:378). Til tross for at jeg faktisk deltok i flere av oppgavene ble de fleste oppgaver som innebar nærkontakt med

⁶³ Det spanske ordet *malo* kan oversettes til *bad* på engelsk, eller ondsinnet/dårlig på norsk (det engelske ordet gir en mer dekkende oversettelse enn de to norske).

kyrne forbeholdt mennene i det daglige. Arbeid med kyr og hester på arbeidsstasjonen på en estancia syntes kun delvis tilgjengelig for meg som kvinne – og da var inntok jeg en klar rolle som ”anomali”: Noe som ikke paset inn i settingen (Douglas 2008: 47). Som nevnt i metodekapittelet var kvinnene på kjøkkenet noe mistroiske med hensyn til min angivelige interesse for arbeid med kyr og hester. Celia kommenterte at hun selv var redd både kyrne og hestene, og omtalte dem som ”halvville”.

Aggressive dyr var i utgangspunktet ikke populære blant menchoene, og fikk ”slengnavn” ropt aggressivt etter seg. Men de vakte også et visst engasjement og var en ekstra utfordring som menchoene i de fleste tilfeller syntes å sette pris på. Aggressive dyr eller uvanlige situasjoner brøt med den rutinemessige hverdagen og krevde noe ekstra av menchoene som enkeltpersoner eller i samarbeid som gruppe – som da de halte kvigen ut av sprekken mellom skjulet og gjerdet og etterpå ”irettesatte” dyret, eller alle situasjoner der angrep fra kyr i for-innhegningen ble møtt med høylytte *sapucais* og slag fra menchoene⁶⁴. Spesielt mye *sapucais* og latter vakte en situasjon der en av menchoene ble overmannet av en oksekalv og falt overende med kalven oppå seg. En av de andre menchoene kastet seg fram og hjalp ham å legge kalven i bakken. Konfrontasjoner mellom mann og dyr ble en slags underholdning for menchoene, som ofte brøt ut i latter så snart dyret igjen var kuet og under kontroll. Slike situasjoner ga mulighet til å teste, utvikle og vise fram ferdigheter og mot. Aggressive dyr ga også opphav til historier og narrativer – om fatale eller nær fatale ulykker – og opplevelser. Jeg fikk inntrykk av at enhver god mencho burde ha et knippe med gode historier – om farlige situasjoner eller ulykker som de selv eller andre hadde vært utsatt for. Arrene og skadene ble en form for kroppsliggjort historie som viste dem selv og omverdenen (i de tilfeller der skadene var synlige) hva de hadde vært gjennom og hva slags mann de var.⁶⁵ Augustos ulykke – omtalt i delen om menchoenes rytterferdigheter – hadde stoff i seg til å bli en slik historie om farlige dyr, mot og nære døden opplevelser, og hendelsen ble diskutert både på gården og i landsbyen. En av menchoene som så ulykken fortalte at han aldri hadde sett noen slå seg så hardt i hodet. De trodde først han hadde dødd. Konen fortalte med innlevelse om turen til sykehuset provinshovedstaden og oppholdet der, og hvordan Augusto, etter at han hadde kommet til bevissthet igjen, hadde vært innstilt på å forlate sykehuset etter tre-fire dager for å dra tilbake til arbeidet. Legene sykemeldte ham isteden i fire måneder.

⁶⁴ En innleid vaksinator på gården fortalte meg at *sapucais*-hyl i arbeidet ofte var ment som en oppmuntring til menchoer i farlige situasjoner. Personen som ble utsatt for fare ble oppmuntret ved hjelp av de andres *sapucais*-hyl, som også var ment for å skremme dyret til å avbryte angrepet før det var blitt fullbyrdet.

⁶⁵ Dette betyr ikke at selve skadene var ”populære” – men *historiene* var det.

”Han er så modig” sa både konen og en venninne av henne i landsbyen. Som nevnt i den tidligere beskrivelsen av ulykken syntes Luís – andre-teamlederen – å fortolke hendelsen i et litt annet lys. Jeg fikk inntrykk av at han syntes Augusto hadde oppført seg uansvarlig og dumdrstig ut ifra eget ferdighetsnivå. Disse ulike måtene å snakke om og reagere på ulykken på kan reflektere to ulike måter å leve ut mot på, eller to ulike oppfattelser av hva en mann bør være. Og deres praksis kan således sies å kroppsliggjøre to ulike måter å konstituere maskulinitet på gjennom arbeidet med dyr. Der den ene står for å utvise mest mulig mot, fravær av redsel og dristighet gjennom aggressiv ridning og vågalhet – mens den andre står for veletablert kunnskap, erfaring, dyktighet og ansvarlig og moden vurdering av situasjonene som skal håndteres. Kanskje var de yngre menchoene mer på jakt etter å få bekreftet seg selv som ”modige” – og dermed som maskuline – og å bli opphav til narrativer gjennom sine praksiser i arbeidet enn det de eldre var. De ulike personenes tilnærming til dette varierte også på tvers av alder, men jeg syntes å observere et slikt skille – blant annet med hensyn til hvor opptatt av konkurranse mennene i de ulike aldersgruppene var, som nevnt tidligere. De yngre menchoene var kanskje i større grad ute etter å bli gjenstand for narrativer om mot enn de eldre, og hadde et større ”behov” for å bevise og vise seg som ”mann nok” for yrket. De eldre hadde generelt mer enn nok av historier, og var mer interessert i å forbli uskadd. Denne variasjonen ut ifra alder kan også reflektere de ulike forventningene som unge og eldre menn ble stilt – om mot, ansvarlighet eller andre kvaliteter.

Jeg har nå vist hvordan variasjon i ridepraksiser, ferdigheter og praksiser knyttet til ”selvlært veterinærpraksis”, utvisning av mot og handlekraft er med på å konstituere bygdemaskulinitet.

4 KONKLUDERENDE OPPSUMMERING

I denne oppgaven har jeg sett på hvordan maskulinitet på den argentinske landsbygda konstitueres og kommer til uttrykk gjennom praksiser knyttet til dyr. Med utgangspunkt i mitt analytiske begrep ”bygdemaskulinitet” har jeg fokusert på hvordan menchoen og andre menn knyttet til landsbygda lærer å bli menn. Jeg har benyttet Mauss’, Polanyis og Bourdieus teorier for å belyse denne prosessen av læring og internalisering av kunnskap (Mauss 1973, Polanyi 1966, Bourdieu 1977). Mitt hovedanliggende har vært å besvare hvordan bruken av kroppen formes gjennom læring, og slik blir kjønnet. Således har jeg vist hvordan kjønn konstitueres gjennom lærte og internaliserte kroppslige praksiser – eller disposisjoner for handling. I min diskusjon og redegjørelse for disse prosessene, har jeg vist at kroppsteknikker for å jage kyr, ridepraksiser og andre maskuline ferdigheter og kunnskaper knyttet til dyr er sentrale for konstitueringen av bygdemannen. For å sette de maskuline rytterferdighetene i perspektiv, har jeg også belyst feminine rytterpraksiser på den correntinske landsbygda, og kommet fram til at de maskuline og feminine ridepraksisene kan fortolkes som uttrykk for en idé om mannen som aktiv, og kvinnen som passiv. Jeg har også vist hvordan variasjon i menchoenes ridepraksiser kan knyttes til ulike bygdemaskuliniteter – i forhold til alder. Til slutt har jeg gjort rede for noen sentrale egenskaper som er elementer i denne bygdemaskuliniteten, som selvlærte veterinærkunnskaper, mot og handlekraft for å kue aggressive dyr, og kontroll av egen redsel. Denne analysen er som tidligere nevnt ikke utømmende, men belyser sentrale aspekter ved bygdemannen – *el hombre del campo*.

Litteraturliste

Archetti, Eduardo P. 2007: "Gaicho, tango, primitivism and power in the shaping of Argentina national identity" Upublisert utgave. Senere publisert i William E. French & Katherine Elaine Bliss (red.): *Gender, sexuality and power in Latin America since independence*. Rowman & Littlefield Publishers, Lanham.

Archetti, Eduardo P. 1999: *Masculinities. Football, Polo and the Tango in Argentina*. Berg, Oxford & New York.

Argentina - fakta: <http://www.globalis.no/land/argentina> (nedlastet 15.10.07), Globalis; FN sambandet.

Bourdieu, Pierre. 1995 [1979]: *Distinksjonen. En sosiologisk kritikk av dømmekraften*. Pax Forlag, Oslo. (Oversatt av Annick Prieur).

Bourdieu, Pierre. 1990 [1980]: "Kap. 3: Structures, habitus, practices." i: *The logic of practice*. Stanford University Press, Stanford.

Bourdieu, Pierre. 1977 [1972]: "Kapittel 2: Structures and the habitus" i: *Outline of a theory of practice*. Cambridge University Press, Cambridge / London / New York / Melbourne. (Oversatt av Richard Nice).

Brandt, Keri. 2004: "A language of their own: An interactionist approach to human-horse communication" i: *Society and animals*, vol. 12, nr. 4, s. 299-316.

Brown, Judith K. 2006: "Chapter 2: A note on the division of labour by sex." I: Ellen Lewin (red.): *Feminist anthropology A reader*. Blackwell Publishers, Maiden, Massachusetts.

Connerton, Paul. 1989: *How societies remember*. Cambridge University Press, Cambridge.

Cornwall, Andrea & Lindisfarne, Nancy. 1994: "Dislocating masculinity: Gender, power and anthropology." I: Andrea Cornwall & Nancy Lindisfarne (red.): *Dislocating masculinity. Comparative ethnographies*. Routledge, London & New York.

Douglas, Mary. 2008 [1966]: *Purity and danger*. Routledge, London & New York.

Dyck, Noel & Archetti, Eduardo P. 2003: "Embodied identities: Reshaping social life through sport and dance." I: Noel Dyck & Eduardo Archetti (red.): *Sport, dance and embodied identities*. Berg, Oxford & New York.

Geertz, Clifford. 1973: "Chapter 15: Deep play. Notes on the balinese cockfight." I: *The interpretation of cultures*. Basic Books, New York.

Gutmann, Matthew C. 2003: "Introduction: Discarding Manly Dichotomies in Latin America", i: Gutman, M. C. (ed.): *Changing Men and Masculinities in Latin America*. Duke University Press, Durham & London.

Leal, Ondina Fachel. 1989: *The Gauchos: Male culture and Identity in the Pampa*. Upublisert Ph.D., University of California, Berkeley.

- Masotta, Pedro.** 2007: *Gauchos in the early 1900s. Argentine photo postcards.* La Marca Editoria, Buenos Aires.
- Mauss, Marcel.** 1973 [1934]: "Techniques of the Body", i *Economy and Society*, 2 (1), ss. 70-88. Routledge & Kegan Paul.
- McCallum, Cecilia.** 1999: "Restraining women: Gender, sexuality and modernity in Salvador de Bahia." I: *Bulletin of Latin American Research*, vol 18, No. 3, s. 275-293.
- Melhuus, Marit.** 1998: "Configuring Gender: Male and Female in Mexican Heterosexual and Homosexual Relations." I: *Ethnos*, vol. 63:3, pp. 353-381.
- Melhuus, Marit & Stølen, Kristi Anne** (red.) 1996a: *Machos, Mistresses, Madonnas. Contesting the Power of Latin American Gender Imagery.* Verso, London & New York.
- Melhuus, Marit & Stølen, Kristi Anne.** 1996b: "Introduction", i Marit Melhuus & Kristi Anne Stølen (red.): *Machos, Mistresses, Madonnas. Contesting the Power of Latin American Gender Imagery.* Verso, London & New York.
- Melhuus, Marit.** 1987 [1978]: *Peasants, surpluses and appropriation: A case study of tobacco growers from Corrientes, Argentina.* No 11: Occasional papers in Social Anthropology, Universitetet i Oslo, Oslo.
- Moore, Henrietta L.** 1999: "Whatever happened to women and men? Gender and other crises in anthropology", i Henrietta L. Moore (red.): *Anthropological Theory Today.* Polity Press, Cambridge & Maldon.
- Müller, Hanne.** 2000: *Indre erfaring som antropologisk blick og stemme.* Doktoravhandling ved Universitetet i Bergen, Bergen.
- Parviainen, Jaana.** 2002: "Bodily knowledge: Epistemological reflections on dance", i *Dance research journal*, vol. 34, nr. 1, s. 11-26. University of Illinois Press, Illinois.
- Polanyi, Michael.** 1966: *The tacit dimention.* Doubleday & Company, New York.
- Premiani, Bruno & Premiani, Beatriz.** 2004: *El caballo. Anatomía, razas, historia y biografía del animal más noble.* Distal, Buenos Aires.
- Rock, David.** 1987: *Argentina 1516-1987. From spanish colonization to the falkland war and Alfonsín.* I.B. Tauris & Co., London.
- Rudie, Inger; Solheim, Jorun & Melhuus, Marit.** 1992: "Antropologien og kjønnet", i Arnhild Taksdal & Karin Wideberg (red.): *Forståelse av kjønn i samfunnsvitenskapelige fag og kvinneforskning.* Ad Notam Gyldendal, Oslo.
- Sawers, Larry.** 1996: *The Other Argentina: The Interior and National Development.* Westview Press, Colorado & Oxford.
- Steward, Alex.** 1998: *The Ethnographers Method.* Sage Publications, California / London / New Delhi.
- Stølen, Kristi Anne.** 1996: *The decency of inequality. Gender, Power and Social Change on the Argentina Prairie.* Scandinavian University Press, Oslo.

Appendiks

ORDLISTE

<i>Asado</i>	Grillselskap / grilling / grillmat / grillkjøtt (i området jeg var i ble særlig ribben fra storfe omtalt som ”asado”).
<i>Agrupaciones de gauchos</i>	”Gauchogrupper”: Grupper av menn som rir sammen fast i gaucho-opptog under nasjonale og religiøse feiringer.
<i>Baño / bañadero</i>	Direkte oversatt ”badet” – kjemikaliebassenget kyrne måtte svømme gjennom hver tredje måned for bekjempelse av eksterne parasitter, spesielt flått.
<i>Bombacha</i>	Typiske argentinske rurale arbeidsbukser.
<i>Brahman</i>	Indisk storferase. Liten, tilpasset subtropisk klima, sykdommer og parasitter.
<i>Brangus</i>	En storferase som er resultatet av systematisk krysning av <i>Brahman</i> og <i>Arberdeen Angus</i> .
<i>Caballería</i>	Bygget på gården hvor de oppbevarte saltøy og salte av og på hestene.
<i>Cabaña</i>	”Genetisk avl” – en gren innenfor arbeidet med kjøttproduksjon på storfe. Jobben med å avle fram best mulige eksemplarer av en rase. Gjerne forbundet med salg av sæd til gårder som driver med <i>cría</i> – generell reproduksjon.
<i>Casilla operatoria</i>	”Arbeidsavlukket” på arbeidsstasjonen.

<i>Chipa cuero</i>	Et helt flatt brød frityrstekt enten i kufett eller matolje. Kalles også <i>torta frita</i> , som direkte oversatt betyr ”stekt kake”. Deigen lages av mel, vann og salt, og helst også egg og melk, om vedkommende har det.
<i>Creyentes</i>	Troende. Ifølge en av gårdsarbeiderne personer som tror på Gud uten å de nødvendigvis omfavne hele den katolske tro, eller for eksempel gå fast i kirken.
<i>Cría</i>	”Generell reproduksjon” – en gren innenfor arbeidet med kjøttproduksjon på storfe. Jobben med å befrukte kuer, få satt flest mulig nye kalver til verden, og å sørge for at de vokser raskest mulig.
<i>Criollo</i>	1: Den lokale kvegrasen – utviklet fra kyrne som ble etterlatt eller sluppet fri i Argentina av de europeiske oppdagelsesreisende / koloniherrer på 1500-tallet. 2: ”kreolsk befolkning” – personer av blandet opphav.... BLA BLA BLA – mange definisjoner!!!
<i>Culero</i>	En del av menchoenes arbeidstøy: Kort dobbeltbrettet skinnforkle, gjerne med frynser.
<i>Destetar</i>	Å skille kalvene fra mødrene sine (direkte oversatt: Å ”av-puppe”).
<i>Destrezas</i>	Ferdigheter – særlig ferdigheter knyttet til hest og andre oppgaver menchoene hadde.
<i>Dulce de leche</i>	Karamellisert melk – Argentinas nasjonaldessert.
<i>Escribiente</i>	”Loggfører” eller ”bokfører” på gården. Ansvar for å føre logg over hva slags arbeid som utføres på de ulike dyrene, og holde oppsikt med hvor på gården de ulike dyrene befinner seg, registrere nye dyr, og føre regnskap.

<i>Escurridor</i>	Innhegningen hvor kyrne står og ”drypper av” etter å ha svømt gjennom kjemikaliebassenget på arbeidsstasjonen.
<i>El casco</i>	Området hvor hovedbygningene på en estancia ligger (estanciaens ”sentrum”).
<i>Estancia</i>	Argentinsk storgård eller gods på minst 3000 hektar (Fachel Leal 1989: 12), gjerne med en herskapsbolig som stammer fra kolonitiden.
<i>Facón</i>	Menchoenes/gauchos arbeidskniv.
<i>Faja</i>	Belte (uten beltespenne) vevet i ull eller bomull, gjerne med fargerike mønstre, som brukes av menchoer og gauchos.
<i>Guardamontes</i>	Helchaps sydd i fargerikt, stripete bomullsstoff. En del av menchoenes arbeidstøy.
<i>Hektar</i>	1 hektar = 100x100 m = 10 000 m ² eller 100 km ² .
<i>Invernada</i>	”Oppfeting til slakt” – en gren innenfor arbeidet med kjøttproduksjon på storfe. Å fete opp okser som ikke skal brukes til avl, eller kuer som er sterile eller for gamle for reproduksjon, fram til slaktevekt.
<i>Juntados</i>	Samboere (direkte oversatt ”samlet /forenet” – ofte omtalt med reflektiv form: ”Juntarse”, som betyr ”å slutte seg sammen”).
<i>Lado del lazo</i>	Hesten / dyrets høyre side (”lassoens side”).
<i>Lado de montar</i>	Hesten /dyrets venstre side (”siden for påstigning”).
<i>Los corrales</i>	Arbeidsstasjonen (min oversettelse – direkte oversatt: ”Innhegningene”).

<i>Maniok</i>	Kalt ”mandioca” lokalt. En avlang rotfrukt som har brunt skall og er hvit inni. Veldig vanlig mat i området. Skallet skrelles før roten kokes enten i vann eller en gryte. Dyrkes i området.
<i>Manga</i>	Langgangen på arbeidsstasjonen, direkte oversatt betyr det ”erme”.
<i>Mencho</i>	Gaicho (cowboy) fra Corrientes. Cowboyer går i Argentina generelt under navnet gaicho. (eller vaquero, trabajador rural, peon rural... - dette kommer an på gårdeier eller talers forhold til konseptet gaicho og konseptet vaquero, ikke alle likestiller disse). (eller...se <i>gaicho</i> : gaichoene var folk som levde på ytterkanten av ”det siviliserte koloniale samfunn” på slutten av 1700-tallet og begynnelsen av 1800-tallet).
<i>Mestis</i>	Person av både europeisk og indiansk herkomst.
<i>Paisano</i>	Bonde (småbonde), gårdsarbeider, rural arbeider.
<i>Peon</i>	Gårdsarbeider / rural arbeider.
<i>Paraje</i>	”Grend” – et knippe med hus litt utenfor landsbybebyggelsen. Regnes som en del av landsbyen, bare lengre ut på bygda.
<i>Peon a pie</i>	Direkte oversatt ”rural arbeider til fots” – i oppgaven oversatt til ”fotarbeider”. Gårdsarbeidere som ikke jobber til hest, men for eksempel som traktorfører, mekaniker, vedlikehold eller bygging av gjerder, bygninger, og lignende.
<i>Polainas</i>	En del av menchoenes arbeidsdrakt: Chaps i bomullsstoff med fargerike striper.
<i>Primero capataz</i>	”første-teamleder” (på gården).

<i>Queso criollo</i>	”Kreolsk ost” – navnet på den lokale ostetypen, en hvit søtmelksost.
<i>Rastra</i>	Dekorasjon i sølv eller metall som festes på forsiden av de brede skinnbeltene menchoene/gauchos bruker (”tirador”). Består som regel av en figur/emblem på en plate i midten, og små kjettingformede lenker som fører ut fra emblemet til mynter på hver side.
<i>Santo Patron</i>	Skytshelgen
<i>Sapucaí</i>	Distinkt, mannlig, correntinsk hyl. Kan uttrykke glede, fare (frykt/advarsel), være ment som en oppmuntring, brukt for å skremme eller true, eller for å yppe på seg bråk/tøffe seg blant andre menn.
<i>Sebu</i>	Storferase utviklet fra den indiske kvegraser Brahman. Utviklet for å bli større og mer kjøttfull, samtidig som den er tilpasset subtropiske forhold.
<i>Segundo capataz</i>	”Andre-teamleder” (på gården).
<i>Señalación</i>	Kombinasjon av ulike kutt i ørene på kyr (eller sau/geit) som viser hvilken gård dyrene tilhører.
<i>Tirador</i>	Bredt skinnbelte brukt av menchoene. Beltet brukes også som en del av ”gaucho-antrekk” til festlige anledninger.
<i>Tobillera</i>	En del av menchoenes arbeidsdrakt: Tykt lærstykke som er menchoene bretter under og rundt helen.
<i>Tradicionalista</i>	Tradisjonstilhenger / tradisjonsrik / tradisjonstro.
<i>Trafi</i>	Minibuss

Menchoenes hester, saltøy og annet arbeidsutstyr festet til salen.

Saltøyet som ble brukt på Estancia Madrugada var i overensstemmelse med argentinske ryttertradisjoner og var også utformet ut ifra menchoenes behov for å være praktisk utstyrt i arbeidet.

Salen som ble brukt på gården og i området var *la calcha* – den ”typisk argentinske” salen⁶⁶. *La calcha* brukes i hele Argentina med små variasjoner, og skiller seg både fra den engelske ridesalen og den amerikanske westernsalen⁶⁷. *La calcha* består av to-tre underdekkener, et overdekket, en salkonstruksjon som festes med gjord, ett stykk saueskinnsfell og en siste festeanretning med gjord over dette igjen. Under selve salkonstruksjonen legges det altså 2-3 ulike typer dekkener. Menchoene brukte gjerne to skumgummidekkener, eller et skumgummidekket påfulgt av et dekket av tykk vevet råull (*jerga*). Disse hadde som formål å absorbere hestens svette og beskytte dyret mot friksjon fra selve salkonstruksjonen. Over de ulike ”underdekkene” var det vanlig å legge et overdekket i skinn – gjerne dekorert med mønster rundt kanten.⁶⁸ Deretter ble det lagt på en salkonstruksjon i skinn kalt *basto*. Denne bestod av to store ”tuber” fylt med strå, med en forhøyning foran og bak. *Bastoen* ble festet med en gjord⁶⁹ rundt buken på dyret, og hadde stiggøyer og et bryststykke som skulle forhindre salen i å skli bakover. Salkonstruksjonen sørget for støtte og gjorde hesteryggen flatere og bredere å sitte på. Gjorden ble ikke festet ved hjelp av spenner, men med en lang skinnrem som ble surret flere ganger rundt metallringer på gjorden og *bastoen*, før remmen ble lagt under og trukket ut mot baksiden av salen. Over *bastoen* ble det lagt en saueskinnsfell, og denne festet med et bredt stykke skinn med enda en gjord (*sobrecincha*).

En del av menchoenes arbeidsutstyr var festet til salen. Menchoene hadde gjerne en tang eller knipetang festet til *bastoen* under skinnfellen, og foran på salen hadde de sammenrullede store regnponchoer som de brukte selv eller la over salene når det regnet. I tillegg hadde en del av dem små beholdere med sårsalve og larvedrepende middel liggende i små tøyposer festet til salen. Lassoene, som var av flettede lærstrimler, ble surret til en kveil og bundet fast i et lærsnor bakerst på salen. Enden av lassoen ble ofte festet i en ring på salen

⁶⁶ *La calcha* brukes også i Uruguay og sørlige Brasil (Premiani & Premiani 2004:136-7).

⁶⁷ Det benyttes også andre typer saler i Argentina, men *calcha* er den områdespesifikke, og det var denne jeg så brukt på kvegestanciaene jeg var innom.

⁶⁸ Ellers i området observerte jeg flere ganger personer ri kun med skumgummidekket eller ulldekket som underlag. Dette kunne både være en ”rask” måte å komme seg i salen på når man ikke skulle langt, men kunne også reflektere vedkommendes økonomi, i og med at *bastoen* var en kostbar investering for mange.

⁶⁹ Gjorden er remmen som legges rundt hestens mage og festes i salen for å holde salen på plass.

slik at menchoene kunne benytte seg av hestens styrke for å holde igjen kyrne de fanget med lassoen. Lassoen lå vanligvis langs hestens høyre bakdel, og hestens høyre side ble derfor omtalt som *lado del lazo* – lasso-siden. Hestens venstre side ble kalt *lado de montar* – ”påstigningssiden”. Disse uttrykkene ble også brukt når de snakket om kyrnes høyre og venstre side.

Hestene var utstyrt med grimer⁷⁰ med spesielle leietau som gjorde det mulig for menchoene å binde dem fast raskt og forsvarlig flere ganger i løpet av arbeidsdagen. Grimen (*bosal*) og leietauet (*cabresto*) var laget av flettet lær, og tauet hadde en festeanretning i enden, hvor læret var flettet sammen til en kule som kunne tres inn i et hull i tauet for å lage en løkke. Under ridning kunne tauet festes til salen eller rundt hestens hals, men menchoene holdt det vel så ofte i samme hånd som de hadde tøylene i. Over grimen bar hestene et hodelag med metallbitt. Tøylene var festet til bittet og bestod av to forholdsvis brede skinnremmer som ikke var festet sammen i enden slik tøylene vanligvis er innenfor engelsk ryttertradisjon.

Unghester som var i innridningsfasen bar ikke hodelag med metallbitt, men hadde isteden et bitt av lær (*bocado*). En skinnrem ble surret et par ganger gjennom munnen bakenfor tennene og rundt underkjeven på hesten. Tøylene ble da festet i to metallringer som hang fra undersiden av ”lærbittet”. Denne anretningen ble brukt fordi unghestene kunne komme til å skade seg på metallbittet i og med de ikke var vant til å gå med det. En av teamlederne brukte likevel en lignende anretning på en av sine eldre hester, noe han begrunnet med at hesten hadde en spesielt følsom munn. ”Jeg bruker de gamle nylonstrømpene til kona” forklarte han og lo.

⁷⁰ Grime er et enkelt hodelag uten bitt, som i Norge normalt brukes når hesten er på beitet eller står i stallen. Grimen er ikke et hjelpemiddel for å styre hesten fra rytterposisjon – grimens funksjon er å muliggjøre å kontrollere hesten fra bakken (for å gripe tak i og leie hesten for eksempel).